

VOCEA AUTORITĂȚILOR LOCALE

BULETINUL INFORMATIV AL CONGRESULUI AUTORITĂȚILOR LOCALE DIN MOLDOVA

nr. 1-3 (45-47), 2018

AP(e)L la CALM/editorialul ediției

"Să-i sprijinim pe primari, ei sunt aleșii cetățenilor și se bucură de încrederea lor. Ei sunt pilonul și cei care vor implementa reformele democratice din RM!"

ÎN CĂUTAREA DIALOGULUI PIERDUT SAU CINE VA TĂIA NODUL GORDIAN AL INCERTITUDINII? CALM ÎNTINDE MÂNA!!!

Sărbătoare cu gust amar pentru primarii din Republica Moldova. Pe 1 februarie s-au împlinit 20 de ani de când în țara noastră a intrat în vigoare Carta Europeană a Autonomiei Locale. Atunci, toți au fost în așteptarea unei revoluții, deoarece este vorba despre un document fundamental și extrem de important pentru prezentul și viitorul descentralizării și autonomiei locale din Republica Moldova. Aceste conține toate principiile și normele de bază, pe care se întemeiază o guvernare locală modernă, dar care, chiar dacă au trecut deja două decenii încă nu este înțeles și respectat în modul corespunzător în Republica Moldova. Tot pe 1 februarie, cu cinci ani în urmă, la insistența CALM, a fost instituită Ziua autonomiei locale și a lucrătorului din administrația publică locală. La distanță de ani constatăm însă că DIALOGUL între APC și APL este, de cele mai multe ori, un MONOLOG. Aceste idei le-am expus la evenimentul „Dialog direct cu APL” organizat de Guvern.

În primăvara anului 2012, într-un cadru optimist, solemn și promițător, a fost adoptată Strategia Națională de Decentralizare, însoțită de un Plan de acțiuni la fel de ambițios. După finalizarea termenelor de implementare și prelungirea acestora până în anul 2018, suntem nevoiți să constatăm lipsa cronică de consecvență din partea autorităților care, deși promovează o retorică a schimbării pozitive, promovează inițiative care nu fac decât să suprimă democrația locală. Din păcate, între vorbe și fapte, între declarații și acțiuni se păstrează o discrepanță majoră, care erodează progresele

și așa fragile. Dar și vorbele guvernanților s-au împușinat de la o vreme, constatându-se un regres considerabil în dialogul APC-APL, desi pe agenda descentralizării rămân problem grave care, nefiind soluționate, vor distruge localitățile și le vor aduce pe marginea prăpastiei.

Am spus de nenumărate ori cu diferite ocazii că unde nu-i unitate nu sunt rezultate. De aceea, noi ne dorim să avem o consolidare a eforturilor comune, o unitate în ceea ce privește implementarea acestor reforme, care trebuiesc să fie cunoscute și de cetățean, ca el să fie pregătit, să stie ce o să se

întâmplă nu numai azi, dar și peste cinci ani. Vreau să punctez o serie de probleme cu care se confruntă APL, dar nu înainte de a-mi exprima aprecierea colaborării noastre în 2016, pentru că conlucrând împreună am avut rezultate frumoase pe care le-am simțit cu toții.

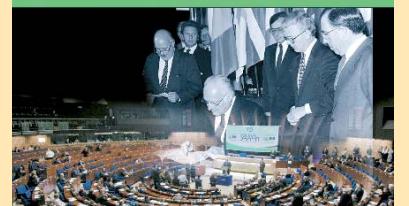
Situația generală din APL din ultimul timp s-a deteriorat. Practic pe toate domeniile esențiale ale democrației locale avem regrese și reștanțe. Este vorba despre blocarea implementării tuturor documentelor de politici și a angajamentelor în domeniul descen-

Continuare în pag. 2

PLEDOARIE PENTRU AUTONOMIE!

"Fără o reformă profundă și corespunzătoare a sistemului de administrație publică (centrală și locală), fără demolarea verticalei puterii, fără o administrație locală puternică și capabilă, fără o descentralizare reală politică, economică și administrativă, Republica Moldova NU are nicio șansă de a se moderniza, europeaniza și dezvolta." Din declarația CALM de la 24.12.2014

EUROPEAN
CHARTER
OF LOCAL
SELF-GOVERNMENT

HOTĂRÂRE Nr. 75
din 08.02.2012

cu privire la instituirea sărbătorii „Ziua autonomiei locale și a lucrătorului din administrația publică locală”

Publicat : 10.02.2012 în Monitorul Oficial Nr. 30-33 art Nr : 97

Având în vedere importanța asigurării autonomiei locale în procesul de edificare și consolidare a statului democratic și apreciind rolul deosebit al reprezentanților autorităților administrației publice locale în soluționarea problemelor cetățenilor și dezvoltarea social-economică a colectivităților, locale, precum și în scopul susținerii și promovării valorilor democratice consfințite în Carta Europeană a Autonomiei Locale, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se instituie sărbătoarea profesională „Ziua autonomiei locale și a lucrătorului din administrația publică locală”, care se va consemna anual la 1 februarie.

ÎN CĂUTAREA DIALOGULUI PIERDUT SAU CINE VA TĂIA NODUL GORDIAN AL INCERTITUDINII? CALM ÎNTINDE MÂNA!!!

Sfârșit. Început în pag. 1 CALM și Guvern.

tralizării: strategia descentralizării, recomandarea 322 și Foaia de parcurs. Este denaturat statutul alesului local prin admiterea la conducere în cadrul APL a unor persoane care nu au fost alese de cetățeni. Mai este vorba des-

Aceste probleme și neajunsuri sunt confirmate prin rapoarte ale unor organizații notorii ca IDIS Viitorul, ExpertGrup, dar și de către experții CoE, care au adoptat recent o rezoluție privitoare la problemele municipiului Chișinău și care se pregătește să adopte în

de consolidare și bună înțelegere. Să-i sprijinim pe primari, ei sunt aleșii cetățenilor și se bucură de încrederea lor. Ei sunt pilonul și cei care vor implementa reformele democratice din RM!

Alta problemă ține de domeniul politicii de salarizare, care depășește orice limite de decență

prevăzute în cazul neconformării sunt aspre și disproporționate în raport cu nivelul de remunerare. Astfel, s-a ajuns la situația în care conducătorii APL sunt discriminați și umiliți. Primarii au salarii mai mici decât șefii serviciilor din primărie!

A fost simbolic faptul că prima aniversare a Zilei Autonomiei Locale din Republica Moldova, care a avut loc la 1 februarie 2013, majoritatea comunităților locale din Republica Moldova "au sărbătorit-o" în Piața Marii Adunări Naționale, cerând respect, salarii decente, descentralizare, autonomie locală și reforme reale! La distanță de atâția ani, punând pe cântar puținele reforme care au fost efectuate, unele dintre ele sub o puternică presiune internă și externă, ne întrebăm când oare APL vor fi tratate de guvernare la fel ca de cetățeni? Cu respect, recunoștință și considerație pentru munca de dedicație pe care o fac?

Din cauza unui cadru legal total depășit și necorelat cu principiile constituționale ale autonomiei locale, autoritățile locale au ajuns să fie remunerate sub orice limită admisibilă. La majoritatea funcționarilor din APL, așa numitele salarii sunt chiar sub limita existenței. Situația actuală este una total catastrofală și umilitoare în raport cu funcționarii din APL, cu consecințe imprevizibile, care necesită măsuri urgente. Acest sentiment de umilință și discriminare a celor din APL fiind accentuat anume de prevederile bugetului de stat și politica fiscală și vama pentru anul 2018 care, pe de o parte, prevăd creșteri/ajusări importante salariale pentru Guvern, Parlament, judecătorești etc., însă NU prevăd nimic pentru APL în domeniul salarizării. **Aceasta în situația unor competențe, responsabilități și atribuții numeroase transmise către APL în ultimii ani și unor probleme extrem de grave de cadre care există în cadrul APL. Este total**

inacceptabilă și de neînțeles poziția autorităților statului în raport cu funcționarii din APL!

CALM a venit și pe această dimensiune de mai multe ori cu propuneri concrete pe numele conducerii Guvernului și a statului și susținem împreună cu colegii noștri din UTA Gagauzia conceptul care se discută în prezent în parlament privitor la salarizare. Aceste propuneri sunt orientate spre corelarea sistemului de salarizare cu principiile descentralizării și autonomiei locale, care nu necesită cheltuieli din bugetul de stat și care sunt bazate pe acordarea unor drepturi și autonomii mai mari pentru APL de a decide în domeniul salarizării, statelor de personal și soluționării problemei cadrelor. Însă nici pe această dimensiune nu a existat o reacție adecvată.

SISTEMUL DE REMUNERARE A APL RISCĂ SĂ RĂMÂNĂ ȘI ÎN 2018 UNUL DISCRIMINATORIU ȘI UMILITOR

În același timp, constatăm că pentru parlamentari, autoritățile centrale și alte categorii de funcționari de stat, bugetul pentru anul 2018 a prevăzut măriri considerabile de fonduri salariale. Menționăm cu îngrijorare și dezamăgire că autoritățile locale au fost lăsate în afara acestor măriri. Acest lucru reprezintă o discriminare vădită, dar și atitudinea reală față de administrația publică locală.

Reieșind din cele expuse, într-un APEL privind problemele actuale stringente din APL și rezistențele majore la implementarea reformelor/angajamentelor Republicii Moldova din domeniul descentralizării și democrației locale, CALM a solicitat soluționarea acestei probleme, inclusiv să fie luate în considerație propunerile concrete elaborate de CALM în vederea consolidării bazei fiscale locale și salarizării în domeniul

pre reducerea veniturilor bugetelor locale, blocarea procesului de consolidare a veniturilor locale, accentuarea drastică a controlului politic și administrativ asupra APL, transferul de competențe și atribuții fără acoperire financiară, state de personal și salarizare mizerabile, deteriorarea dialogului și comunicării instituționalizate între

următoare luni câteva rapoarte și rezoluții pe problemele democrației locale din RM. **În administrația publică locală din Republica Moldova s-a instituit o stare de intimidare și frică generală.** Pe parcursul lui 2017 au avut loc numeroase arestări, suspendări, demiteri din funcție. Nu este bine pentru țara noastră. Avem nevoie

admisibile și reprezintă pur și simplu o bătaie de joc față de statutul persoanelor cu funcție de demnitate publică. Volumul de munca și responsabilitatea APL a crescut enorm în ultimii ani, parlamentul și guvernul adoptând non stop acte normative și impun APL implementarea lor fără însă vreă acoperire financiară. În plus, sancțiunile

”Prin autonomie locală se înțelege dreptul și capacitatea efective ale colectivităților locale

de a rezolva și de a gira în cadrul legii, sub propria lor răspundere și în favoarea populațiilor, o parte importantă din treburile publice!”

(Carta Europeană a Autonomiei Locale)

APL, pentru a fi introduse în Bugetul de stat și politica fiscală și vama pentru anul 2018.

Această adresare a fost adoptată în cadrul ședinței Consiliului de administrare al CALM. Ea exprimă starea în care au ajuns autoritățile locale și care nu mai poate fi tolerată. Sunt mai multe probleme care au dus la adoptarea acestei Adresări. Domeniul salarizării este unul destul de specific și sensibil. APL întotdeauna li se spune să nu atragă atenția acestui domeniu, doar nu vin ca să lucreze pentru bani. Astfel, acest domeniu al salarizării este discutat și luat în considerare de către autoritățile decizionale în ultimul rând. O astfel de abordare este total greșită, deoarece noi vedem ce se întâmplă în domeniul administrației publice, în general. **Atitudinea față de funcționari, față de primari a dus la aceea că astăzi avem un dezastru în ceea ce privește calitatea actului guvernamental, la nivel central și local. Specialiștii buni nu se mențin în domeniul administrației publice. Acum este un deficit enorm de cadre la nivelul administrației publice locale. În primării nu mai sunt specialiști, contabili, ingineri cadastrali, chiar și secretarii pleacă. Cu aceste salarii nu ai cum să întreții familia, nici măcar la un nivel minim. În unele situații, primarii își iau concedii ca să plece să lucreze la negru. Cu regret, noi nu observăm ca această problemă să fie înțeleasă, deși este una generală, care nu vizează doar APL.** Este o abordare greșită atunci când unii demnitari de stat ne spun că mai întâi trebuie să facem o reformă administrativ-teritorială, să micșorăm numărul primăriilor și atunci vom avea niște venituri mai mari. **Problema în Republica Moldova nu constă în faptul că am avea prea multe primării, sau prea mulți funcționari la nivel local. Problema constă în faptul că avem un sistem de salarizare excesiv de centralizat și neajustat la cadrul legal din domeniul administrației publice locale. Chiar dacă primăriile au rezultate, au venituri proprii, conform sistemului existent, ele nu pot avea un sistem propriu de sa-**

larizare, de stimulare a specialiștilor și de atragere a unor buni profesioniști în domeniu. Considerăm că aceste abordări sunt destul de superficiale. Suntem de acord că trebuie să facem reforma administrației publice, dar nu trebuie să uităm și de oamenii care lucrează în acest domeniu. **Un inginer cadastral, chiar dacă are experiență mare de lucru, primește aproximativ 2000 de lei. Primarii, cu multiple obligații, cu responsabilități enorme în domeniul financiar, economic, social, cultural, infrastructură, au un salariu de circa 3000 lei. Ce fel de salariu este acesta? În asemenea condiții, poate un primar cu 2,3 sau 4 copii să-și mențină demnitatea sa de ales local, în condițiile în care acesta reprezintă o comunitate întreagă?** El trebuie să aibă o ținută și un discurs corespunzător, să-și perfecționeze mereu cunoștințele, ș.a. CALM s-a adresat premierului deja de trei ori cu propuneri foarte concrete, bazate pe descentralizarea sistemului de salarizare în RM. De fapt, noi am propus ajustarea sistemului de salarizare la preve-

derile constituționale în domeniul autonomiei locale, la legislația din domeniu, ș.a.m.d.”

O altă problemă se referă la modul în care de realizează în țara noastră unele reforme care vizează autoritățile locale, dar pentru care nu s-au făcut consultări și nu au fost testate în prealabil și care generează în prezent pentru APL mai multe probleme, în loc să le reducă. Ca exemplu poate servi reforma privind reorganizarea trezoreriilor. Cum și cine a decis ca Cimișlia să ajungă la Comrat? De ce nu se creează programele, se testează, se analizează rezultatele și doar apoi, dacă și-au dovedit eficiența, să se implementeze? Reforma administrativ-teritorială este o reformă necesară, dar și în cazul acesteia se vorbește în șoaptă, iar până la noi ajung doar frânturile de discuții purtate pe coridoare.

Vreau să subliniez că CALM nu a fost niciodată inamicul sau oponentul guvernului în implementarea acestei reforme. Din contra, am elaborat și propunem o viziune de concepție privind reforma complexă a administrației publice locale în care un element

important îl reprezintă optimizarea teritorială. O reformă atât de complicată și dureroasă pentru mulți nu se face într-un birou, se face după ce au fost puse în discuție, au fost analizate toate implicațiile, toate aspectele cu cei afectați de implementarea ei. De aceea insistăm asupra acestui aspect și cerem ca reforma administrației publice locale să fie discutată în public, astfel încât APL să știe ce se discută la nivel înalt ca să poată interveni în timp util cu propuneri când situația o impune. E nevoie ca această reformă să fie pregătită temeinic, să fie mediatizată și să fie transparentă, doar atunci vom avea rezultatele scontate.

O altă problemă este lipsa dialogului instituționalizat. Avem nevoie de acest dialog permanent și eficient între CALM, în calitate de reprezentant al APL, și guvern. A existat platforma Comisiei paritare, dar a fost desființată. Am avut promisiuni acum un an că vom fi implicați și noi în reforma administrației centrale ca să fim informați în ceea ce privește reforma administrativ-teritorială. Dorim și va rugăm să relansați și să restabilim

dialogul prin participarea reprezentanților APL la aceste platforme de discuții și consultare privind reformele din RM.

Deși în 2016 apăruseră unele semnale pozitive de voință politică de a produce schimbările atât de necesare, începând cu 2017, starea lucrurilor a început să degradeze esențial la toate capitolele. Statutul alesului local este compromis prin arestări și presiuni, nu există autonomie organizațională și nici în domeniul salarizării, autonomia financiară se restrânge și mai mult, controlul administrativ se accentuează, iar dialogul dintre CALM/APL și Guvern este blocat.

Ne dorim să soluționăm împreună problemele, fapt pentru care avem nevoie de unitate, consens și comunicare eficientă, pentru că, am spus, reformele nu se fac în cabinete, acestea trebuie să fie transparente și discutate larg, doar în asemenea mod vom obține rezultate bune!

Cu CALM înainte!!!

Editorial
de Tatiana BADAN

INVITAȚIE LA DIALOG, APLAUDATĂ ÎN PICIOARE!

Reprezentanții APL prezenți la eveniment au susținut prin aplauze discursul președintelui CALM, Tatiana Badan, iar la finalul acestuia s-au ridicat în picioare. În semn de deschidere pentru cooperare, Tatiana Badan a strâns mâna premierului Pavel Filip și altor membri ai Guvernului.

Partenerii de dezvoltare ai Republicii Moldova cheamă APC să instituie o platformă de dialog cu CALM!

Reprezentanții Administrației Publice Locale (APL), membri ai Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) și cei ai Administrației Publice Centrale (APC) care au participat la evenimentul „Dialog direct cu APL” au chemat la DIALOG!

Prezent la eveniment, șeful Delegației UE în Republica Moldova la Chișinău, Peter Michalko a spus că Uniunea Europeană este îngrijorată de faptul că aleșii locali transmit semnale în exterior că sunt supuși presiunilor politice. Oficialul european a vorbit despre necesitatea unui compromis politic la nivel local pentru a putea lucra în interesul cetățenilor. Totodată, Peter Michalko, a specificat că reforma teritorial-administrativă trebuie realizată cu implicarea tuturor factorilor de decizie. **„Nu sunteți singuri în acest proces. Participarea CALM pe o platformă de parteneriat cu Guvernul va ajuta la identificarea tuturor aspectelor ce țin de viitorul acestor reforme. Schimbări profunde vor avea loc în dezvoltarea democratică a unei țări dacă acestea vor avea loc în orice colț al țării, nu doar la nivel central, ci și la nivel local.** Contăm pe un dialog deschis și productiv pentru continuarea proiectelor locale în beneficiul cetățenilor. Suntem siguri că prin stimularea cooperării APC cu organizațiile societății civile și sectorul privat putem contribui la o mai mare responsabilizare, și la o dezvoltare. Sunteți reprezentanții dimensiunii societății democratice care este responsabilă pentru implementarea cotidiană a interesului public direct și real al cetățenilor acolo unde ei trăiesc. Pentru asta, vă asigur, că veți avea continuu susținerea și sprijinul UE, pentru care dimensiunea autorităților locale și regionale este una importantă. Parteneriatul nostru cu RM se bazează în prezent pe Acordul de asociere și

„Colaborarea guvernului cu CALM-ul oferă o platforma de parteneriat pe care toate aspectele ce țin de viitor pot fi soluționate! CALM este o instituție care a fost sprijinită din clipa fondării de CoE și guvernul SUA pentru rolul crucial în reprezentarea vocii autorităților locale!”

pe Agenda de asociere. În noua Agendă de asociere dintre RM și UE pentru următorii 3 ani, UE pune accentul pe importanța îmbunătății calității și accesibilității serviciilor publice pentru populație. Astfel, este important să asigurăm faptul că implementarea reformelor de către guvern va aduce beneficii vizibile pentru cetățeni. Agenda de asociere susține în continuare implementarea Strategiei de descentralizare în conformitate cu Carta Europeană a autonomiei locale a CE. Pentru a realiza acest lucru trebuie să asigurăm crearea unui serviciu public profesionist și o administrare modernă a resurselor umane care să permită folosirea la maximum a resurselor disponibile a cetățenilor la nivel local.

Reforma administrației publice este importantă pentru consolidarea responsabilității, eficienței și eficacității aparatului de stat. Implementarea acestora la nivel local, inclusiv a reformei teritorial administrative, trebuie gestionate în condiții de dialog deschis, transparență și includerea tuturor factorilor de decizie. **În acest proces, colaborarea guvernului cu CALM-ul oferă o platforma de parteneriat pe care toate aspectele ce țin de viitor pot fi soluționate.** Schimbările profunde în dezvoltarea democratică a unei țări vor avea loc doar dacă se schimbă fiecare colț din această țară, nu doar la nivel central, dar și la nivel local. UE este atentă la respectul pentru drepturile omului, libertatea presei,

pluralismul politic, supremația legii și buna guvernare. Suntem siguri că prin stimularea colaborării autorităților locale cu organizațiile societății civile și sectorul privat putem contribui la o mai mare responsabilizare, schimb de bune practici și consolidarea capacităților administrațiilor din primul ordin, administrarea eficientă și efectivă a administrației locale. În acest sens, am două rugăminti către d-stră. Totdeauna suntem îngrijorați și acordăm atenție când ne parvin informații că în teritoriu sunt oameni aflați în situații grele din diverse motive sau aspecte legate de politica locală. Va rog să lucrați pentru un compromis local politic, unui consens și dezvoltare pe cale consensuală. Această perioadă trebuie să fie amintită în cronicile satelor și orașelor ca o perioadă de dezvoltare puternică și nu ca o perioadă când oamenii au trăit cu frică și teamă pentru ziua de mâine. Sa fiți parteneri cu societatea civilă în cadrul Inițiativei Grupurilor de acțiune locală, care sunt reprezentanții cetățenilor activi și aliații voștri pentru dezvoltarea țării. Ei sunt un potențial imens, o bogăție a societății și este important ca să lucrați cu toii împreună pentru dezvoltare. La fel de importantă este conlucrarea cu mass-mediile locale și regionale, care au un rol

deosebit în informarea oamenilor, în transparența tuturor proceselor de dezvoltare la nivel local sau regional. UE va susține în continuare APL prin diverse inițiative și proiecte. Ne bucură faptul că mii de cetățeni din RM se bucură de aprovizionarea cu apă, de proiecte de infrastructură comunală, de proiecte privitor la biomasă, reabilitarea școlilor și a clădirilor administrative. Avem granturi individuale în contextul apelului la propuneri pentru APL și actori non guvernamentali, la Pactul primarilor - primari pentru creștere economică, proiecte de dezvoltare a urbanismului durabil, Parteneriatul pentru eficiență energetică și mediu din Europa de est, modernizarea serviciilor publice locale ca parte a inițiativei proiectelor pilot de dezvoltare regională sau aplicare la alte inițiative regionale, ca Programul Transnațional al Dunării, prin care UE alocă peste 5 milioane de euro pentru a asigura participarea activităților din RM. Sau proiecte de cooperare transfrontalieră, finanțate nu doar de UE, ci și de țările membre în UE, alți parteneri de dezvoltare pe linia programelor de asistență din partea lor, care fac efortul nostru comun mult mai eficient și benefic pentru cetățenii din RM. Posibilități de a accede la finanțări din

„Colectivitățile locale dispun în cadrul legii de toată latitudinea de a lua inițiativa pentru orice chestiune care nu este

exclusă din câmpul competențelor lor sau care este atribuită unei alte autorități!”

(Carta Europeană a Autonomiei Locale)

UE sunt multe, dar APL trebuie să aibă resurse pentru a pregăti și a implementa propuneri de proiecte mature. În UE sunt sute de mii de localități, posibili parteneri pentru d-stră pentru cooperare și dezvoltare“ a punctat Peter Michalko.

Ambasadorul SUA la Chișinău, James Pettit a amintit că autoritățile locale se bucură de cea mai mare susținere din partea cetățenilor. „SUA va continua să ofere asistența necesară pentru cetățenii țării. Vă îndemnăm să activați deschis, transparent și să rezistați tuturor presiunilor, iar necesitățile cetățenilor să stea în capul mesei. Corupția poate fi redusă prin susținerea campionilor schimbării, celor care promovează reformele, iar schimbarea se resimte cel mai mult la nivel local.“

James Pettit și-a exprimat îngrijorarea în legătură cu faptul că măsurile de presiune asupra APL sunt larg răspândite. Potrivit Ambasadorului SUA, aceste presiuni, care deseori conduc spre schimbări de partid diminuează din încrederea câștigată cu greu a cetățenilor. „Trebuie să existe o colaborare productivă între APC și APL. Fiți transparenti, iar necesitățile cetățenilor să stea în capul mesei. Fac apel către APC să manifeste deschidere pentru un dialog veritabil cu APL, în chestiuni ce țin de reforme-cheie, în special în materie de reformare a sectorului public.“ În acest sens, James Pettit a subliniat rolul important pe care îl joacă CALM, o instituție care a fost sprijinită din clipa fondării de guvernul SUA pentru rolul său crucial în reprezentarea vocii APL: „Autoritățile locale se bucură de cea mai mare încredere în rândurile cetățenilor din RM, iar eforturile lor sunt apreciate sunt la fel de mult. A servi cetățenii este un privilegiu, dar și o mare responsabilitate pentru că aceștia aspiră la servicii de înaltă calitate. SUA au fost bucuroase să susțină autoritățile locale pe parcursul ultimului deceniu. Vom continua să oferim această asistență pentru că ne-am convins de potentialul enorm

al viitorului democratic al RM. Ați reușit să demonstrați că atunci când există o guvernare deschisă și transparentă, centrată pe necesitățile cetățenilor, viața d-stră și a vecinilor devine mai bună. **Din păcate, Moldova a căzut în ultimul clasament al indicatorilor globali ai buneii guvernării în special la capitolul privind combaterea corupției.** Corupția poate fi redusă prin susținerea campionilor schimbării, celor care promovează reforme, iar schimbarea se resimte cel mai mult la nivel local. **Este îngrijorător să aflăm că cazurile de presiune asupra autorităților locale sunt larg răspândite. Aceste presiuni, care deseori conduc spre schimbarea partidului, diminuează încrederea cetățenilor câștigată cu greu, este neproductivă pentru autoritățile locale și cele centrale.** Vă putem ajuta să rămâneți focusați pe necesitățile cetățenilor și să demonstrați care este calea cea bună. Vă vom ajuta în eforturile d-stră să fiți transparenti și să nu fiți supuși unor presiuni indezirabile. Rezistați la orice presiune, nu e ușor, dar nevoile cetățenilor trebuie să fie în capul mesei. Îndemnăm autoritățile centrale să se asigure că administrațiile publice locale să nu se confrunte cu obstacole nedorite în serviciul comunităților lor. **De asemenea, fac apel la autoritățile centrale să manifeste deschidere pentru un dialog veritabil cu autoritățile publice locale în chestiuni ce țin de reformele cheie, în mod special, în materie de reformare a sectorului public.**

Începând cu primăvara această, agenția SUA pentru dezvoltare internațională, USAID, va lansa o serie de acțiuni care vor susține activitățile d-stră la nivel local. Vom continua să sprijinim autoritățile locale, să le capacitem întru fortificarea autonomiei locale conform Cartei europene a autonomiei locale și întru susținerea democrației locale. **Vreau să subliniez în mod special rolul important pe care îl joacă CALM, o insti-**

tuție care a fost sprijinită din clipa fondării de guvernul SUA pentru rolul crucial în reprezentarea vocii autorităților locale!”

Potrivit premierului Pavel Filip, în acești doi ani a fost o perioadă dificilă, dar executivul a dat dovadă că este capabil să identifice problemele cele mai arzătoare și să-și asume respectarea angajamentelor. Referindu-se la reforme, premierul Filip a menționat că trebuie să fim răbdători, pentru că impactul acestora vine în timp: „E un bun prilej pentru a marca în comun sarbătore profesională a autonomiei locale și un eveniment pentru a exprima recunoștința,

aprecierea și sprijinul pentru lucrătorii din APL. Totodată, e o oportunitate pentru a aborda în complex temele noastre comune. De buna desfășurare a cooperării între APC și APL depinde calitatea vieții oamenilor, aspectul și durabilitatea dezvoltării localităților pe care le reprezentați. Îmi doresc să avem un dialog direct. Am invitat și toți miniștrii pentru ca discuția noastră să dea rezultate, iar d-stră să reveniți în comunitate cu cel puțin o întrebare la care ați obținut răspuns. În acești doi ani am traversat o perioadă dificilă sub mai multe aspecte, dar executivul a dat dovadă că este capabil să identifice problemele cele mai arzătoare, să prioritizeze și să-și asume respectarea unor angajamente serioase în fața cetățenilor și a partenerilor noștri de dezvoltare. S-a lucrat

și se lucrează într-un ritm sporit în toate domeniile, iar rezultatele obținute ne motivează să menținem aceeași intensitate și determinare și în continuare. Creșterea credibilității din partea partenerilor externi și a atitudinii pozitive față de RM din partea celor mai importante organizații financiare internaționale, dar și eforturile depuse de toată echipa de guvernare aduc rezultate, fiind înregistrată o mișcare înainte. Pentru a asigura dezvoltarea RM și a restabili dorința cetățenilor de a rămâne acasă și a contribui la dezvoltarea țării este nevoie ca noi singuri să ne demonstrăm că ne dorim aceas-

ta schimbare. Pentru depășirea unei serii de probleme, guvernul a făcut pași fermi, ministerele fiind reorganizate, numărul lor fiind redus de la 16 la 9. Această reformă a APC nu trebuie privită doar ca o reducere simplă a numărului de ministere sau de personal. Acesta a fost un semnal al guvernului că reformele trebuie să înceapă de la APC. Această reformă înseamnă a construi o administrație publică centrală funcțională, o APC eficientă, care poate da rezultate. De politicile care sunt elaborate de guvern și de capacitatea guvernului de a implementa aceste politici depinde viața cetățenilor noștri, iar raționalizarea structurilor administrative centrale este doar începutul. Scopul final al reformei este modernizarea țării, iar pentru asta trebuie să trecem nu doar prin re-

forma APC, dar și prin reformarea APL, pentru a asigura servicii de calitate indiferent de zona sau localitatea în care se află cetățenii. Pentru noi, cei din APC, problemele cu care vă confrunțați în teritoriu nu ne sunt străine, pentru că și noi ne confruntăm cu aceleași probleme, fie e vorba de salarii mici sau lipsa de funcționari profesioniști. Pentru eliminarea discrepanțelor salariale din sectorul bugetar, guvernul și-a asumat o reformă complexă a sistemului de salarizare în sectorul bugetar. Am muncit asupra acestui proiect pe parcursul anului trecut și avem obiectivul destul de ambițios ca până la sfârșitul sesiunii de vara a Parlamentului acest proiect de lege să fie aprobat, astfel ca să-l putem pune în aplicare cel târziu de la 1 ianuarie 2019. Referitor la cadrul de politici, au fost mai multe inițiative pentru a consolida autonomia locală ca, de exemplu, efectuarea unor schimbări importante ce țin de cadrul legal al finanțelor publice locale. Au fost continuate eforturile pe direcția descentralizării patrimoniale, schimbarea destinației terenurilor, gestionarea Fondului Rutier și depolitizarea distribuirii acestui fond. Un pas important este acordarea APL de a finanța evaluarea și reevaluarea bunurilor imobiliare în scopuri fiscale din sursele bugetului local și din alte surse de rând cu cele ale bugetului de stat. A fost acordat dreptul APL de stabili mărimea scutirii de la plată impozitelor pe bunurile imobiliare pentru persoanele de vârstă pensionară, persoanele cu dizabilități, etc. Au fost transmise către APL competențele privind constatarea și sancționarea unor fapte ilegale ce țin de organizarea vieții la nivel comunitar. A fost atribuit statutul de municipiu unui șir de orașe, Cahul, Edineț, Hâncești, Orhei, Soroca, Strășeni, Ungheeni, fapt ce va permite impulsivitatea dezvoltării acestor localități sub aspect economic și social. În pofida mai multor constrângeri și limitări financiare, constatăm și rezultate impresionante ale unor autorități

Partenerii de dezvoltare ai Republicii Moldova cheamă APC să instituie o platformă de dialog cu CALM!

publice locale. Cu resurse modeste dar cu multă inițiativă, implicare și dedicație, există primării care au dezvoltat serviciile publice locale, au promovat voluntariatul, au atras contribuții, au implementat proiecte ambițioase fie cu resurse proprii, fie cu suportul partenerilor externi. Dincolo de orice complicații, atunci când se dorește se pot face lucruri bune pentru comunitate, se creează premise pentru dezvoltarea în teritoriu. De asemenea, consider că este un progres că în RM fiecare al cincilea primar este o doamnă și doresc să le multumesc pentru inițiativă, dedicație și activism, pentru întreaga lor activitate. Bunele practici în localitățile țării impresionează, drept dovada inițiativa locuitorilor din satul Cinișeuți, Rezina, care s-au mobilizat pentru o cauză nobilă, au organizat un târg de caritate și au adunat bani pentru o cantină socială sau inaugurarea Muzeului Satului în aer liber în localitatea Zagarancea, Ungheni. O astfel de abordare proactivă putem evidenția în mai multe sate ale țării, iar nucleul acestor inițiative în majoritatea cazurilor sunt primăriile. În anul 2018, care este ultimul an de mandat pentru acest guvern, ne-am propus să lucrăm la turație mai înaltă decât în 2017 și 2016. Astfel, obiectivele prioritare

pe care ni le-am setat în acest an sunt reforme pe termen scurt, dar destul de ambițioase. Agenda cuprinde următoarele reforme: unul din cei trei piloni pe care trebuie să se dezvolte RM este justiția: vom încerca să ducem până la capăt reforma cadrelor juridice, reforma sistemului judecătoresc și a finalizarea reformă hărții judecătorești, reforma avocaturii și a Curții Constituționale. Alt pilon este Educația; ne-am propus modernizarea educației pe toate ciclurile. Al treilea pilon se referă la infrastructură și în primul rând infrastructura drumurilor. Anul acesta sunt alocate mai multe resurse pentru reparația și construirea drumurilor. La fel de mare atenție vom acorda și proiectelor din domeniul energetic și ne dorim să finalizăm construcția gazoductului Ungheni - Chișinău sau cel puțin să avansăm foarte mult în această direcție. Vom veni cu reforme și în Sănătate, în special, reformarea sistemului de apreciere a dizabilităților, dar și în sistemul spitalelor și medicina primară. Vom elabora la nivel central și o viziune foarte clară privind problema deșeurilor. Doar în comun cu eforturi conjugate putem face față acestor provocări. Contez pe sprijinul d-stra pentru realizarea obiectivelor de dezvoltare a țării care au fost asumate de noi toți și pentru

care suntem responsabili în fața cetățenilor!"

Gheorghe Răileanu, primar de Cimișlia a amintit că decizia de a institui această sărbătoare a fost la inițiativa CALM-ului, care astăzi nici nu a fost invitat la acest eveniment. „Nu poate fi vorba de autonomie fără discuții, fără negocieri, fără confruntări de idei, fără participarea tuturor actorilor implicați în acest proces. Decizia de a sărbă-

tori Ziua Autonomiei a fost adoptată la propunerea CALM, care azi nici nu a fost invitat oficial la întrunire. Toate lucrurile frumoase pe care le-ați menționat că s-au realizat pe parcursul anilor 2016-2017, s-au făcut și la presiunile primarilor, inițiativele cărora au fost canalizate, au fost expertizate de către specialiștii CALM, de persoanele care au fost alese în administrația Congresului. CALM- ul este unul

să fie concentrați toți profesioniștii dacă vrem să se facă schimbarea, pentru că la nivel central, la nivel parlamentar se fac legi, se fac hotărârri, se fac mecanisme, dar trebuie să aibă cine le implementa”.

Festivismul întâlnirii de astăzi a avut un aspect electoral. Susține Alexei Busuioc, primar de Capaclia. În această zi, în care primarii și guvernul ar trebui să relanseze dialogul pentru finalizarea procesului descentralizării, statisticile descriu o situație tristă a comunităților locale. 66% din bugetele locale reprezintă transferuri de la bugetul central și doar 17% din APL își pot acoperi propriile cheltuieli administrative din venituri proprii, în timp ce marea majoritate a APL (83%) utilizează transferurile de la bugetul de stat pentru a-și acoperi costurile legate de personal, întreținere și chiar de serviciile primăriei. Aproape 30% din APL sunt localități cu o populație mai mică de 1500 locuitori. „Atenția față de primari se datorează alegerilor parlamentare din 2018, pe care cineva vrea să le câștige. Am impresia că am un deja vu. Când era Verde Împărat, exact așa arătau săliile. Erau câțiva care țineau discursuri foarte înflăcărâte, după care sala chipurile trebuia să aplaude și să arate cât e de mareș partidul. Acum, deja este Albastru Împărat – exact aceeași greblă, exact același scenariu, exact aceeași oameni. Din păcate, foarte mulți care au fost pe la verde împărat, acum au trecut la Albastru Împărat. Anul ăsta noi ne așteptăm la cele mai mari represii din istoria din istoria administrației publice locale. Dar, dincolo de asta, nu vor putea să ne pună pe toți în pușcărie”, a declarat Alexei Busuioc.

La eveniment au participat primarii și președinții de raion care au vorbit despre problemele localităților din țara. „Ne-am dorit întotdeauna să fie o descentralizare veritabilă, să fim noi cei stăpâni pe comunele noastre, respectând legislația națională”, a menționat primarul comunei Calfa, Anenii Noi, Ludmila Ceaglic.

„Avem nevoie de drumuri, avem nevoie de sisteme de canalizare și aprovizionare cu apă la nivel regional, eu vorbesc despre sisteme care ar aproviziona 10-20 de localități, unite într-un sistem”, a afirmat președintele Uniunii Consiliilor Raionale din Moldova, Veaceslav Burlac.

Ziua profesională a APL a fost instituită la inițiativa CALM, prin Hotărârea Guvernului nr.75 din 08.02.2012. În Republica Moldova există aproximativ 900 de primării, majoritatea dintre ele fiind membre CALM.

”Decizia de a sărbători Ziua Autonomiei a fost adoptată la propunerea CALM, care azi nici nu a fost invitat oficial la întrunire!”

din principalii parteneri interni cu care guvernul ar trebui să lucreze. Dialogul guvernului cu structurile asociative este o necesitate și insist să reluăm acest dialog. Ca vicepreședinte al CALM, analizăm toate variantele, toate încercările de a reduce la tăcere CALM-ul. Dar noi vom continua să lucrăm. Am intrat în politică în 1989. Atunci am crezut că vom face repede aceste reforme și poporul va fi fericit dar nu a ieșit. Am înțeles până la urmă că trebuie să adoptăm legi, să luăm exemplul de la țările civilizate și să ne civilizăm și noi, să ne ridicăm nivelul de cultură. Ar fi binevenit să implementăm și în RM Programul LEADER, ar fi un proiect la care am avea acces toți fara politizarea finanțelor publice!”

Primarul de Măgdăcești, Criuleni, Liuba Cojocar a declarat că problemele cu care se confruntă autoritățile locale sunt mai multe și mai mari decât posibilitățile și resursele pe care le au la dispoziție primarii ca să le rezolve.

Un alt primar, Natalia Petrea, de la Costești, Ialoveni, a spus că nicio schimbare nu va reuși fără reforma administrativă și descentralizarea, amânate la nesfârșit. „Trebuie să fie dezvoltat domeniul de administrație publică locală și acolo trebuie

”Exercițiul responsabilităților publice trebuie, de-o manieră generală, să revină de preferință acelor autorități care sunt cele mai apropiate de cetățeni!”

(Carta Europeană a Autonomiei Locale)

cele mai apropiate de cetățeni!”

Aleșii locali din RM, la întrevvedereea cu reprezentanții CoE: "Suntem permanent cu sabia lui Damocles deasupra capului"

În perioada 13-14 decembrie, curent, la Chișinău s-a aflat o delegație a Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei (CALRCE). Scopul vizitei a fost de a monitoriza starea democrației locale din Republica Moldova, dar și evoluțiile în cazul primarului general Dorin Chirtoacă.

Din componența delegației au făcut parte Președintele Camerei Regiunilor a CALRCE, Dna Gun Marie Helgesen, Președintele Grupului Independent de Experți al CALRCE, profesorul M. Moreno, dar și membri ai secretariatului CALRCE.

În prima zi a vizitei, membrii delegației CoE au avut o întrevedere cu conducerea Congresului Autorităților Locale (CALM), dar și cu alți reprezentanți ai APL din Republica Moldova. La întrevedere au participat președintele CALM, Tatiana Badan, directorul executiv al CALM, Viorel Furdui, primarul de Edineț, vicepreședinte al CALM, Constantin Cojocaru, președintele raionului Dubăsari, Grigore Policinschi, primarul de Cruzești, Violeta Crudu, primarul de Cimișlia Gheorghe Răilean și primarul de Drochia, Nina Cereteu.

Tatiana Badan a menționat că reprezentanții CoE s-au interesat dacă după vizita lor din septembrie s-au schimbat lucrurile în ceea ce privește presiunile asupra aleșilor locali, inclusiv despre cazul lui Dorin Chirtoacă. "Am vorbit despre democrația locală din RM, dar și despre restanțele pe care le avem la acest capitol, despre angajamentele asumate de statul nostru pe segmentul descentralizării. Reprezentanții CALM și-au exprimat îngrijorarea privind stagnarea lucrurilor, mai ales că în 2018 expiră termenul de implementare a multor recomandări și angajamente, iar în politica bugetului de stat pentru 2018 nu am sesizat nicio soluție care ar permite asigurarea autonomiei locale. Colegii noștri au prezentat exemple despre cum, pentru orice bănuială

sau greșeala mică se deschid dosare penale. Aleșii locali, dar și președinții de raioane se simt capturați."

Potrivit Tatianei Badan, problema primordială este că nu există un dialog între APL și APC. "CALM nu este un oponent al guvernului, suntem parteneri deschiși pentru a ajuta guvernarea, pentru a contribui și a participa în acest proces de reforme democratice. **Trebuie să fim partenerii care să aducă schimbarea, pentru că doar**

care se fac asupra conducerii CALM. Cunoaștem că și membrii CALM sunt presați să nu participe la activitățile pe care le organizăm, a subliniat președintele CALM.

Constantin Cojocaru a specificat că la întrevedere au participat primari din diferite formațiuni politice: PLDM, PN, PD, PL, PCRM și independenți. "Am vorbit despre diversele incertitudini care există la nivel de legislație, deoarece, în ceea ce

împreună putem avea rezultate bune, să asigurăm funcționalitatea APL prin autonomie locală. Colegii noștri au mai spus că în loc de descentralizare, simt centralizarea mijloacelor financiare."

Tatiana Badan a specificat că o altă îngrijorare expusă partenerilor europeni este lichidarea Comisiei Paritare, care era o platformă foarte bună pentru APL și APC. "Din câte am înțeles, această comisie nici nu mai există. Există o Comisie Națională de reformă a APC, iar în cadrul ultimei lor ședințe s-a discutat despre reforma administrativ-teritorială, dar fără participarea reprezentanților APL. Suntem îngrijorați de această nedorință de a comunica cu CALM, dar și de presiunile

privește imperativitatea mandatului primarului, într-o Lege este prevăzut una, în altă Lege e prevăzut altceva. Ca și consecință avem primari arestați fără o decizie finală a unei instanțe, ceea ce este dubios din punctul meu de vedere. Am adus exemplul primarului de Orhei care a fost condamnat la 7, 5 ani și totuși își

exercită mandatul, iar în cazul primarului de Chișinău, chiar dacă încă nu i-a fost demonstrată vinovăția, totuși este suspendat. Unele legi care se bat cap în cap îi fac pe primari să stea permanent cu sabia lui Damocles deasupra capului. Am vorbit și despre controalele în exces. Reprezentanții CoE au venit într-o misiune de informare și de monitorizare, deoarece în rezultatul ședinței Consiliului Europei, din octombrie, curent, când o delegație a CALM a fost la Strasbourg s-a prezentat și un raport despre situația primarului municipiului Chișinău și s-a ajuns la concluzia că situația din APL a RM necesită monitorizare din partea CoE."

Gheorghe Răileanu consideră că a fost o discuție destul de bună. "Membrii Congresului Puterilor Locale și Regionale sunt informați despre ce se întâmplă la noi, scopul lor a fost să verifice dacă sunt schimbări în bine sau în mai rău. Pe ei i-a interesat și situația generală din RM privind respectarea principiilor democratice. **Unul din subiectele abordate a fost lipsa de conlucrare a APC cu APL, sunt chiar acțiuni de boicotare a activității CALM-ului. Le-am spus că peste 50% dintre primari**

Grigore Policinschi a afirmat că în cadrul întrevederii a reiterat necesitatea de a avea o conlucrare și comunicare permanentă cu Guvernul, Parlamentul, Președintele RM, în dorința de a contribui la promovarea politicilor și principiilor europene din domeniul autonomiei locale, descentralizării administrative a serviciilor publice, în interesul oamenilor care trăiesc în localitățile noastre. "Dorim să fie asigurată autonomia reală a autorităților locale, atitudinea respectuoasă a structurilor judiciare și de control față de persoanele cu demnitate publică, cu statut de ales local, de a exclude controalele și învinuirile neîntemeiate, denigrarea imaginii și reputației persoanelor și a instituțiilor reprezentative și alese de cetățeni."

Grigore Policinschi a menționat că este de înțeles îngrijorarea reprezentanților structurilor europene în legătură cu situația din RM privind respectarea Hartii europene, drepturilor fundamentale ale omului și nivelului de trai al populației. "Zămbim în fotografie pentru a păstra speranța că ceva se poate de schimbat în bine, deoarece încă trăim cu bunătațe în suflet și în acțiuni față de lume, față de conducere și față de noi înșine", a explicat președintele raionului Dubăsari.

Menționăm că **în baza acestei vizite, la sesiunea din martie a Congresului Puterilor Locale și Generale al CoE va fi adoptată Rezoluția privind situația aleșilor locali din Republica Moldova. În luna mai, anul 2018, în țara noastră va veni o delegație și mai repre-**

au dosare penale. Dosarele acestea parcă ar fi o joacă: se închid și se deschid când se dorește. Mereu suntem sub amenințare să nu se mai deschidă un dosar penal, sau să nu ni se permită să candidăm în funcțiile din administrație. Din păcate, schimbări în bine nu observăm."

zentativă care va elabora raportul privind starea generală a democrației locale. În baza acestui raport, la sesiunea de toamnă a Congresului Puterilor Locale și Regionale al CoE va fi adoptată Rezoluția privind starea democrației locale din Republica Moldova.

ÎNCĂ O ȘANSĂ IROSITĂ ÎN CEASUL AL DOISPREZECELEA?

Pe data de 7 iulie 2016 a fost semnat un acord trilateral între CALRE al Consiliului Europei, Guvernul Republicii Moldova și CALM, document care stipulează pașii pe care urmează să-i întreprindă autoritățile centrale pentru a elimina restanțele enorme și discrepanțele în domeniul descentralizării și democrației locale.

Descentralizarea financiară, patrimonială, dar și consolidarea capacității administrative a autorităților locale. Sunt doar câteva dintre recomandările Congresului autorităților regionale și locale al Consiliului Europei pentru guvernarea din Moldova. După o perioadă de monitorizare în care experții Consiliului Europei au constatat restanțe serioase în implementarea Strategiei de Descentralizare, care a expirat în 2016, acțiunile acesteia au fost extinse până în anul 2018. Astfel, având în vedere faptul că nici 50 la sută dintre angajamente nu au fost îndeplinite, CALRE vine cu noi recomandări la capitolul descentralizării locale. Raportorii consideră că Strategia ar trebui să fie pusă în aplicare în întregime până la sfârșitul anului 2018, prin consultarea obligatorie a reprezentanților asociațiilor locale din Republica Moldova.

Foia de Parcurș cuprinde mai multe acțiuni pe care Consiliul Europei le recomandă pentru a fi întreprinse, printre care se regăsesc:

CONSIDERAȚII GENERALE ȘI ETAPE ALE DIALOGULUI DE POST-MONITORIZARE.

1. Republica Moldova a făcut obiectul a două vizite de monitorizare în 2005 (REC 179 (2005)) și în 2011 (REC 322 (2012)).

2. Recomandarea aprobată de Congres în 2012 invita autoritățile moldovene de a adopta și aplica Strategia Națională de Descentralizare (SND), care marcase un angajament politic al Guvernului în vederea reformării profunde a administrației publice locale și de a consolida capacitatea autorităților administrației publice locale la ameliorarea gestiunii și a serviciilor furnizate cetățenilor. Congresul a subliniat de asemenea nivelul nesatisfăcător al resurselor proprii ale autorităților locale, o tutelă uneori excesivă față de autoritățile locale și o lipsă de claritate în ce privește repartizarea competențelor și a finanțelor. De asemenea, Congresul a făcut apel la autoritățile moldovene pentru a adopta o nouă lege privind statutul special al capitalei, Chișinău, și a semna și ratifica cât mai curând, Protocolul adițional al Cartei privind dreptul de participare la afacerile colectivităților locale (STCE n° 207).

3. La momentul vizitei din 2011, SND se afla în curs de elaborare. Pe 5 aprilie 2012, SND a

fost adoptată de către Parlamentul Republicii Moldova (legea n° 68/2012). SND, dotată cu un Plan de acțiune pe perioada 2012-2015, vizează în principal aplicarea descentralizării puterii și asigurarea unei guvernante locale în conformitate cu principiile Cartei europene a autonomiei locale.

Aceasta cuprinde cinci domenii de intervenție:

- descentralizarea serviciilor și a competențelor;
- descentralizarea financiară (și fiscală);
- descentralizarea patrimonială și dezvoltarea locală;
- capacitatea administrativă a autorităților locale;
- democrația, deontologia, drepturile omului și egalitatea genurilor.

4. Legea finanțelor publice locale n° 397/2003, din 16 octombrie 2003 a fost modificată și completată prin legea n° 267/2013 din 1 noiembrie 2013. Legea astfel modificată este aplicată din 2014 ca proiect-pilot în 3 raioane: Basarabasca, Ocnița și Râșcani și în municipiul Chișinău. Legea modificată a intrat în vigoare în toate unitățile administrative ale țării de la 1 ianuarie 2015. Autoritățile locale, prin Congresul autorităților locale din Moldova (CALM), care le reprezintă, salută modificarea legii din 2003 și consideră că adoptarea sa marchează o etapă importantă pe calea reformei sis-

temului de finanțare publică locală. Cu toate acestea, legea modificată pare să întâmpine dificultăți în aplicarea noului sistem de finanțe publice locale.

5. La data de 1 și 2 iulie 2014, la Chișinău, a avut loc o vizită la înalt nivel în cadrul căreia raportorii Congresului s-au întâlnit cu autoritățile naționale, inclusiv din Unitatea Teritorială Autonomă Găgăuzia (UTA Găgăuzia) și din regiunea transnistriană a Republicii Moldova. În cursul acestei vizite, autoritățile naționale au exprimat dorința lor de a intra în dialog politic cu Congresul, în primul trimestru al anului 2015, pentru a da curs Recomandării 322 (2012) privind democrația locală și regională în Republica Moldova, în aplicarea Rezoluției 353 (2013) REV intitulată «Post-monitorizarea și post-observarea alegerilor pentru

Congres: dezvoltarea dialogului politic».

6. A fost astfel elaborat un program de post-monitorizare (PMP) în parteneriat cu autoritățile moldovene. Acesta prevedea două unități de post-monitorizare (PMU), care s-au derulat la data de 2 iulie 2015 și care au fost definite în jurul principalelor recomandări care au fost adresate autorităților moldovene (REC 322 (2012)). La finele acestor PMU, raportorii vor remite în mod oficial Guvernului, prezenta foaie de parcurs elaborată de aceștia împreună cu autoritățile naționale, cu luarea în cont a priorităților și a necesităților Guvernului precum și a realităților din țară.

7. Pe durata PMU(1) a fost realizat un bilanț al acțiunilor realizate în perioada 2012-2015, în aplicarea SND. Acesta privea mai

multe puncte ale Recomandării 322 (2012), mai cu seamă:

- adoptarea și aplicarea SND (6.a),
- resursele financiare proporționale competențelor colectivităților locale (6.c),
- resursele proprii, prelevarea directă a taxelor și impozitelor locale (6.e),
- dialogul între autoritățile centrale și UTA Găgăuzia (6.n).

8. Pe durata PMU(2) au fost discutate mai multe tematici, fondate și ele pe principiile recomandărilor adoptate de către Congres:

- clarificarea competențelor între nivelele locale și nivelul național (6.f),
- consultarea colectivităților locale (6.j),
- restrângerea tutelei asupra colectivităților locale și modificarea legislației privind controlul

”Competențele încredințate colectivităților locale trebuie să fie în mod normal depline și întregi. Ele nu pot fi puse în cauză sau limitate de către o altă autoritate centrală sau regională numai în cadrul legii!”

(Carta Europeană a Autonomiei Locale)

de oportunitate (6.d și 6.g),
- statutul orașului-capitală (6.k),
- semnarea Protocolului adițional asupra dreptului de participare la afacerile colectivităților locale (STCE n° 207) (6.o).

9. Programul de post-monitorizare incluzând lista de participanți figurează în anexa prezentei foi de parcurs. Raportorii au regretat absența Bașcanului UTA Găgăuzia, Dna Irina Vlah, aleasă în cadrul scrutinului din 22 martie 2015, pe care Guvernul o invitase să participe la aceste reuniuni.

10. Trebuie subliniat că vizita post-monitorizare s-a desfășurat într-un context de criză guvernamentală, urmare a demisiei Primului ministru Chiril Gaburici la 12 iunie 2015, două zile înainte de primul tur al alegerilor locale, care a fost înlocuit cu Valeriu Streleț la 31 iulie 2015. Această criză s-a prelungit, cu destituirea de către Parlament a Primului Ministru și a Guvernului la 29 octombrie 2015, în urma unui vot de neîncredere inițiat de opoziția de stânga.

II. URMĂRILE DATE RECOMANDĂRIILOR CONGRESULUI

Adoptarea și aplicarea SND (6.a)

REC 322 (2012) invita autoritățile moldovene:

a. să continue discuțiile privind Strategia națională de descentralizare în sânul Parlamentului și să vegheze ca strategia să fie aplicată conform intențiilor afișate de către autoritățile naționale.

11. Reprezentantul Cancelariei de stat însărcinat cu descentralizarea - a indicat delegației că Planul de acțiune pentru aplicarea SND (prevăzut pentru perioada 2012 - 2015), nu s-a aplicat decât parțial (la 45 %, după cum i s-a indicat delegației). Legea privind finanțele publice locale a fost modificată în 2013, în diferite ministere au fost create grupuri de lucru și o Comisie paritară pentru descentralizare (creată în 2010) compusă din reprezentanți ai Guvernului și 7 reprezentanți ai autorităților locale și ai societății civile. Această Comisie este un organ consultativ destinat să revizuiască și să aprobe SND prin stabilirea direcțiilor, apriorităților și etapelor de punere în aplicare a procesului de descentralizare. Se pare că această comisie nu a funcționat corect în prima fază de implementare a SND. Reprezentantul Cancelariei de stat a subliniat, de asemenea, necesitatea de a consolida capacitățile locale de gestionare a noilor competențe.

12. Președinta CALM, a subliniat faptul că, colectivitățile locale au fost implicate în elaborarea

SND prin intermediul asociației. Ea a deplâns marea întârziere în punerea în aplicare a SND. Ea a regretat, de asemenea, lipsa de dialog între autoritățile naționale și locale cu privire la toate problemele care le privesc în mod direct, precizând că autoritățile locale au fost consultate în ultimul minut, fără posibilitatea de a consulta proiectele în avans. Reprezentanții CALM considera că Acordul de asociere cu Uniunea Europeană ar putea da un nou impuls punerii în aplicare a SND, ca parte a Acordului.

ACȚIUNEA RECOMANDATĂ:
În ciuda dificultăților politice, cerințele necesare pentru punerea în aplicare a SND par a fi reunite. Procedura de punere în aplicare a SND a început, și putem afirma că o muncă preliminară remarcabilă a fost deja realizată în mai multe domenii. Termenul limită inițial pentru punerea în aplicare integrală a SND (sfârșitul anului 2015) nu pare a fi realist, deoarece o serie de proiecte sunt încă în derulare. Ar trebui să se prevadă o perioadă de timp rezonabilă, astfel încât ea să poată fi respectată de Guvern.

Raportorii consideră că SND ar trebui să fie pusă în aplicare în întregime până la sfârșitul anului 2018. Aceștia subliniază, de asemenea, importanța punerii sale în aplicare, prin consultarea cu reprezentanții asociațiilor locale ale Republicii Moldova.

Resurse financiare proporționale, în funcție de competențele autorităților locale (6.c)

REC 322(2012) solicita autorităților moldovene:
c. să aloce autorităților locale resurse financiare proporționale cu competențele lor potrivit celor stabilite prin articolul 9, alineatul 2, din Carta europeană a autonomiei locale, astfel încât acestea să fie în măsură să le exercite, în special în lumina Recomandării 313 (2011) a Congresului privind alegerile locale din Republica Moldova (5 iunie 2011)

13. Legea cu privire la finanțele locale din 2003 modificată prin Legea n° 267/2013 a fost aplicată în 2014 cu titlu experimental, în patru unități (3 raioane și municipiul Chișinău). La 1 ianuarie 2015, legea modificată a intrat în vigoare pe întregul teritoriu.

14. Guvernul a declarat că legea revizuită conține modificări substanțiale în special în ceea ce privește transferurile cu destinație generală. Cu privire la modalitățile privind transferul de primul nivel,

trei indicatori sunt luați în cont: suprafața, numărul de locuitori și capacitatea fiscală pe cap de locuitor. Pentru al doilea nivel, sunt luați în cont doar doi indicatori: suprafața și numărul de locuitori. În plus, în ceea ce privește transferurile de fonduri cu destinație specială (educație, servicii sociale), precum și de fonduri pentru competențele delegate, se aplică o formulă specială. Găsim aceste modalități de transfer în noile articole 9 și 10 din Legea modificată.

15. Potrivit CALM, legea modificată mai prezintă încă lacune și probleme de implementare, pentru că nu rezolvă dificultățile anumitor colectivități locale, care uneori sunt considerate „perdante”, prin aplicarea legii modificate. Este interesant de observat că aceste autorități locale au negociat un fond de compensare pe doi ani, dar după această dată vor trebui să-și crească veniturile proprii.

16. Conform legii modificate, raioanele nu mai au nici un rol în finanțarea entităților la primul nivel. CALM a atras atenția delegației asupra faptului că, deși articolul 3 din Legea modificată privind finanțele publice locale prevede că bugetele unităților administrative-teritoriale sunt independente și că sunt elaborate, aprobate și implementate pe principiul independenței financiare, multe servicii financiare locale de al doilea nivel (raioanele) perpetuează practica de amestec în procesul de aprobare a bugetelor locale.

17. În 2014, mai multe acțiuni au demonstrat că finanțele publice sunt în continuare repartizate pe baza unor criterii ce trădau influența sau o anumită părținare politică. Astfel, distribuția resurselor în cadrul bugetului de stat aprobat pentru 2014, arată că apartenența politică afectează finanțele publice, în special prin descurajarea investițiilor. Aceași observație a fost făcută prin analiza distribuției resurselor de finanțare pentru infrastructurile rutiere, Fondul național pentru dezvoltare regională, Fondul de mediu, Fondul pentru eficiență energetică, etc.

18. CALM regretă, de asemenea, insuficiența de resurse financiare pentru domeniile sociale și pentru competențele delegate. Una dintre principalele probleme este obligația colectivităților locale de a finanța centrele și instituțiile cu caracter social care au fost finanțate anterior de guvernul central prin transferuri rezervate. Potrivit CALM, dificultățile de implementare a reformei în cadrul colectivităților locale ar fi legate de modul în care anumite autorități publice prevăd aplicarea modificărilor aduse legislației, care (din nou, potrivit CALM) ar compromite înseși obiectivele noului sistem de finanțare și ale

relațiilor bugetare ale colectivităților locale.

19. CALM regretă faptul că fondurile extrabugetare de investiții în infrastructuri sunt extrem de centralizate și politizate, resursele fiind transferate în principal potrivit apartenenței politice. Situația nu este mai bună nici în ceea ce privește Fondul de dezvoltare regională, Fondul de mediu și Fondul pentru eficiența energetică. Toate mecanismele de gestionare a acestor fonduri sunt imprecise, lăsând astfel prea mult loc pentru părținirea politică în distribuirea resurselor. Nici unul dintre aceste mecanisme nu include prezența reprezentanților asociațiilor colectivităților locale și ale societății civile.

20. Dacă Legea finanțelor publice locale, modificată în 2013, reprezintă un pas important în punerea în aplicare a reformei finanțelor publice locale, în practică, impactul modificărilor aduse de această lege este redus și nu asigură nici o autonomie financiară reală a autorităților locale și nici resurse financiare proporționale cu competențele colectivităților locale.

ACȚIUNI RECOMANDATE:

- **Asigurarea unei monitorizări atente a punerii în aplicare a legii modificate privind finanțele publice locale, care nu s-a aplicat la toate colectivitățile decât în 2015.**

- **Luarea în considerare a unui dialog cu colectivitățile locale și cu asociațiile care le reprezintă în toate domeniile care nu sunt acoperite de legea modificată, și a se vedea ce nu corespunde nevoilor colectivităților locale.**

- **Eliminarea de facto a amestecului "raioanelor" în procesul de aprobare a bugetelor locale, pentru a îndeplini cerințele articolului 3 din Legea modificată privind finanțele publice locale și ale articolului 12 din Legea nr. 435/2006 privind descentralizarea administrativă. În acest scop, ar putea fi prevăzut un program de formare, destinat cu precădere reprezentanților aleși și funcționarilor aparținând cele două niveluri.**

- **Asigurarea alocării finanțelor publice pe baza unor criterii transparente pentru următorii ani fiscali 2016-2017.**

Sfârșitul anului 2016 ar trebui să fie termenul limită pentru aceste acțiuni.

Resursele proprii, prelevarea directă a taxelor și impozitelor locale (6.e)

REC 322 (2012) invita autoritățile moldovene:

e. să permită colectivităților locale să perceapă mai multe taxe directe și impozite locale, în plus față de taxa funciară și impozitul pe bunuri construite, pentru care colectivitățile vor putea determina cuantumul în limitele legii, în conformitate cu articolul 9, alineatul 3, al Cartei europene a autonomiei locale. În plus, pare necesar să se clarifice procedurile de redistribuire a resurselor financiare ce revin colectivităților locale, astfel încât acestea să fie mai în măsură să dezvolte propriul lor buget și să satisfacă nevoile cetățenilor;

21. În ceea ce privește resursele proprii, Guvernul a subliniat că, după reformă, taxele locale reprezintă 10% din bugetele colectivităților locale. Există o dorință de a crește baza de venituri proprii, în conformitate cu o strategie care implică consolidarea bazei veniturilor proprii ale colectivităților locale, implicând în continuare revizuirea legii modificate privind finanțele publice locale. În această perspectivă, Guvernul a recunoscut că patrimoniul care nu a fost afectat de reformă ar trebui, și el, luat în considerare.

22. Potrivit CALM, primarii solicită de la Guvern o evaluare a cadastrului în mediul rural la fiecare trei ani, în conformitate cu legea. Autoritățile locale vor să știe evaluarea corectă a prețului real în domeniul imobiliarului, în scopul de a colecta în mod corespunzător impozitele și taxele locale. Bugetele locale suferă în fiecare an pierderi considerabile din cauza neactualizării valorii cadastrale a clădirilor, a căror ultimă estimare datează de mai bine de 10 ani. În plus, primarii cer introducerea unui nou sistem de colectare a impozitului pe venit. Autoritățile locale se plâng în acest sens de supra-centralizarea sistemului actual, care este, de altfel, și inefficient. În ceea ce privește impozitul pe venitul persoanelor fizice, primarii solicită ca locul de reședință, care constituie în cea mai mare parte a cazurilor, locul de livrare a serviciilor publice, să constituie criteriul reținut. În cele din urmă autoritățile locale doresc să păstreze în bugetul lor o parte din banii colectați de la taxe, în special pentru dezvoltarea infrastructurilor.

23. Potrivit Cancelariei de stat, Legea 121-XVI/04.05.2007 privind administrarea și privatizarea proprietății publice a fost modificată și completată prin Legea 204/07.12.2013. În urma acestor modificări, mecanismele de delimitare și de inventariere a proprietății

ÎNCĂ O ȘANSĂ IROSITĂ ÎN CEASUL AL DOISPREZECELEA?

publice au fost aprobate, ceea ce a permis crearea unui mecanism predictibil pentru transferurile de proprietate către autoritățile publice locale de nivelul I și II. De asemenea, aceasta a ajutat la deblocarea procesului de obținere a drepturilor și competențelor autorităților publice locale asupra propriului patrimoniu, de manieră eficientă și în interesul dezvoltării durabile a comunelor. În mod similar, un proiect de lege specific privind proprietatea publică este în curs de desfășurare în scopul reglementării regimului juridic al proprietății publice și al competențelor autorităților publice centrale și locale, în procesul de delimitare a bunurilor publice, ținând cont de interesul național și interesele autorităților publice locale. Cât privește normele și instrucțiunile privind inventarierea proprietăților publice, acestea sunt în curs de elaborare. În plus, Cancelaria a confirmat că ritmul de implementare a descentralizării patrimoniului, astfel cum fusese prevăzut în SND, a fost încetinit.

24. CALM a menționat, de asemenea, un număr de aspecte legate de plafonarea taxelor locale stabilite printr-o lege din 2 ianuarie 2014. Acest plafon a fost declarat în cele din urmă neconstituțional de către Curtea constituțională. CALM contesta faptul că inspecția fiscală este aceea care gestionează administrarea impozitelor, în timp ce administrarea impozitelor locale ar trebui să fie în responsabilitatea colectivităților locale. Liberalizarea fiscală locală nu a fost operată în toate domeniile. TVA-ul și impozitarea persoanelor juridice rămân excluse, ceea ce creează un decalaj între mediul de afaceri și cel al colectivităților locale. Taxele pe bunurile construite sunt minime în comparație cu cele ale altor țări. Parteneriatele public-privat sunt reglementate prin lege, dar pentru că sunt prea complexe pentru a le pune în aplicare, mecanismele de parteneriat nu sunt utilizate. În cele din urmă, trebuie eliminate dificultățile prin consolidarea și liberalizarea bazei fiscale proprii, inclusiv repartizarea impozitului pe venitul persoanelor fizice rezidente în comunitatea locală și schimburile privind impozitul pe profitul societăților.

ACȚIUNI RECOMANDATE:

- **Continuarea descentralizării patrimoniale cu punerea în aplicare a noilor mecanisme de transfer de proprietate către autoritățile publice locale de nivelul I și II prevăzute prin Legea 121-XVI / 2007, modificată în 2013.**

- **Reevaluarea valorii cadastrale în zonele rurale pentru actualizarea acestuia pentru ca autoritățile locale să poată face estimarea exactă a prețului real al bunurilor imobiliare, în scopul de a colecta în mod corespunzător impozitele locale.**

- **Elaborarea și implementarea unui nou sistem de colectare a impozitului pe venit pentru persoanele fizice.**

- **Depășirea dificultăților de punere în aplicare a reformei de descentralizare financiară și fiscală, așa cum se specifică mai sus.**

Cronologie recomandată: sfârșitul anului 2016

Clarificarea competențelor între nivelul local și național (6f)

REC 322 (2012) invita autoritățile moldovene:

f. să revizuiască legislația în vigoare cu privire la administrația publică locală pentru a o aduce în concordanță cu principiile stabilite de Carta europeană a autonomiei locale. În special, revizuirea dispozițiilor referitoare la competențe, pentru a clarifica competențele autorităților locale de nivelurile I și II și cele ale autorităților centrale în materie de democrație locală. Și aceasta, în scopul de a evita suprapunerea competențelor între aceste niveluri, pe de o parte, și între nivelul central și local, pe de altă parte.

25. În ceea ce privește competențele, reuniunea de post-monitorizare a arătat că o serie de probleme rămân încă nerezolvate. În primul rând, repartizarea competențelor nu a fost clarificată: rămân frecvente cazurile în care competențele între cele două niveluri de colectivități locale se suprapun, la fel ca și cele față de administrația centrală.

26. Cadrul juridic care reglementează competențele administrației publice locale în Republica Moldova include o gamă largă de norme, în principal, Legea cu privire la administrația publică locală, Legea descentralizării administrative și alte legi sectoriale care prevăd competențe în domeniul specific. Cu toate acestea, trebuie remarcat faptul că cele mai multe acte normative, inclusiv competențele autorităților publice locale nu sunt actualizate și rămân confuze și contradictorii. În mod similar, este pertinent să menționăm că delimitarea clară între autoritățile locale de nivelul I și II nu se specifică în toate actele legislative care tratează de competențele acestor două niveluri administrative. Imperfecțiunile legislative și normative cu privire la competențe, de multe ori, lasă loc pentru confuzii și deschid interpretări cu implicații importante pentru autoritățile locale.

27. În plus, cele mai multe autorități locale nu au capacitatea de a-și asuma toate competențele lor în termeni financiari, manageriali și instituționali. Rezultă, din Legea cu privire la administrația publică locală și de descentralizare administrativă, că autoritățile publice locale de nivelul I și II pot avea aceleași competențe. Se pare că anumite competențe pentru primul nivel s-au stabilit fără acoperire financiară, patrimonială sau de resurse umane.

28. Clarificarea competențelor a fost unul din obiectivele Comisiei mixte pentru descentralizare, dar se pare că, de la ultima reuniune a Comisiei care a avut loc în iulie 2014, acest obiectiv a fost abandonat. Delegația a fost informată că legislația sectorială privind competențele (educație,

servicii sociale) nu respectă legea privind descentralizarea și ar trebui să fie modificată. În unele domenii (noua lege privind apa), a existat chiar și o re-centralizare a competențelor.

29. Guvernul a subliniat necesitatea de a pregăti nivelul local pentru a exercita noile sale responsabilități. Între timp, CALM a subliniat faptul că pentru transferul în viitor al competențelor, este esențială implicarea, încă de la început, a colectivităților locale, și mai ales, a noilor primari. Rămâne, de asemenea, a realiza descentralizarea patrimoniului și delimitarea proprietății colectivităților locale.

30. De asemenea, s-a menționat faptul că, comunitățile locale, fiind considerate numai ca furnizori de servicii, acestea nu puteau sancționa, de exemplu, prin amenzi, ceea ce a continuat să le creze dificultăți în calea unei bune gestionări.

ACȚIUNI RECOMANDATE:

- **Modificarea și armonizarea cadrului legislativ și normativ în ceea ce privește competențele de nivelul I și II, în special în domeniile educației, protecției sociale, sănătății, administrării patrimoniului local etc. în scopul de a evita duplicarea, confuzia și conflictele care pot apărea între cele două niveluri administrative.**

- **Definirea clară a competențelor puterilor locale de nivelurile I și II, precum și cele ale autorităților centrale în materie de democrație locală.**

- **Stabilirea unei proceduri normatative care să reglementeze puterea autorităților locale de a aplica amenzi legate de competențele ce le revin.**

Cronologie recomandată: sfârșitul anului 2016

Consultarea autorităților locale (6.j)

La REC 322(2012) invita autoritățile moldovene:

j. să continue eforturile depuse de autorități pentru a îmbunătăți consultarea colectivităților locale, pe baza unei proceduri detaliate, în conformitate cu articolul 4, alineatul 6, al Cartei europene a autonomiei locale, pentru toate chestiunile care le privesc în mod direct;

31. Principiul consultării colectivităților locale este prevăzut la articolul 6, alineatul 5 din Legea Administrației publice locale nr. 436 / 28.12.2006 „autoritățile administrației publice centrale **consultă** asociațiile care reprezintă autoritățile publice locale cu privire la problemele legate de administrația locală”. Textul astfel redactat nu prevede, în sine, o obligație reală de consultare. Principiul consultării este, de asemenea, garantat în mod legal de către Legea cu privire la descentralizarea administrativă, la articolul 3 (g) și articolul 8.

32. Guvernul a subliniat eforturile depuse pentru a stabili o consultare efectivă. El a adăugat că organizează seminarii de informare pentru noii aleși (30% din aleși în urma alegerilor din iunie 2015) și o pagină web de e-guvernare și de informații a fost deja inaugurată.

33. Potrivit CALM, trebuie creat un mecanism de consultare efectivă. S-au înregistrat progrese în comparație cu trecutul: în 2010, CALM nu a fost consultat, în timp ce astăzi, este, dar perioadele de consultare sunt prea scurte. Cel mai adesea, CALM și colectivitățile locale sunt consultate în etapele finale de adoptare formală a actelor legislative, într-un stadiu în care devine mai dificil de a propune modificări de fond sau conceptuale, la proiectele de texte legislative.

34. Comisia pentru administrația publică și dezvoltare regională a Parlamentului, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Finanțelor și Ministerul Mediului se numără printre cei mai eficienți parteneri ai CALM; aceștia asociază colectivitățile locale la elaborarea și modificarea legislației. Comisia pe economie, buget și finanțe se situează la cealaltă extremă: se pare că aceasta nu asociază CALM și colectivitățile locale la examinarea textelor legislative (de exemplu, nu le-a consultat cu privire la texte importante cum ar fi politica fiscală pentru anul 2014, abrogarea taxei locale pentru proprietarii de autovehicule sau reducerea diferitelor

”În caz de împuternicire de către o autoritate centrală sau regională, colectivitățile locale trebuie să dispună, pe cât posibil, de libertatea de a adapta acțiunea lor la condițiile locale!”

(Carta Europeană a Autonomiei Locale)

praguri pentru licitațiile publice). Comisia mixtă de descentralizare, prezidată de Primul-ministru, s-a dovedit destul de ineficientă: nu s-a reunit decât foarte rar (o dată pe an); nu a examinat problemele decât superficial, nesuscitând decât un interes și o participare scăzută din partea administrației publice centrale; nu lua decizii veritabile, care să poată schimba situația. Ea nu a reprezentat decât un slab mecanism de consultare. Nu există nici un mecanism instituționalizat de consultări între colectivitățile locale și guvernul central, care, deci, nu au loc decât ocazional.

35. CALM consideră că este necesar ca o lege sau un memorandum să reglementeze procesul, atât în relațiile cu Parlamentul, cât și cu Guvernul. Principiul de consultare este, în principiu, garantat prin lege, dar o voință politică reală este necesară pentru a formaliza și transforma această consultare pur formală, în consultare veritabilă și efectivă.

ACȚIUNE RECOMANDATĂ:

Raportorii sunt de părere că articolul 6, alineatul 5 din Legea administrației publice locale ar trebui modificat pentru a face din el un principiu obligatoriu în formula sa normativă, și, prin urmare, a-l face eficient.

Consultarea autorităților locale nu ar trebui să se limiteze la a cere un simplu aviz. Pentru a asigura o consultare reală, legea ar trebui să se concentreze pe criteriile stabilite de Carta Europeană a autonomiei locale, adică a se prevedea o perioadă de timp rezonabilă pentru consultare, o procedură formală de consultare și care să se aplice tuturor problemelor abordate de către guvern care prezintă interes pentru colectivitățile locale. Procedura de consultare ar putea fi, de exemplu, coordonată de către Cancelaria de Stat.

Cronologie recomandată: prima jumătate a anului 2016

Diminuarea tutelei asupra colectivităților locale și modificarea legislației privind controlul de oportunitate (6.d și 6.g)

REC 322 (2012) invita autoritățile moldovene:

d. de a diminua tutela exercitată de către autoritățile publice față de activitățile colectivităților locale, pentru a permite acestora să-și gestioneze propriile afaceri, în conformitate cu articolul 8, alineatul 3, al Cartei Europene a Autonomiei Locale

g. de a modifica legislația privind controalele de oportunitate pentru a le supraveghea și limita, în special prin definierea cu precizie, prin criterii, a cazurilor în care pot fi efectuate aceste controale

36. Tutela rămâne un subiect sensibil și întâlnim de fapt destul de puține inovații semnificative în acest sens.

37. În conformitate cu articolul 6 din Legea privind administrația publică locală (...). „Relația dintre autoritățile centrale și locale se bazează pe principiile autonomiei, legalității, transparenței și cooperării în rezolvarea problemelor comune. Între autoritățile centrale și locale, între autoritățile de nivelul întâi și autoritățile de nivelul doi, nu există relații de subordonare, cu excepția cazurilor prevăzute de lege. Orice control administrativ asupra activității autorităților locale nu ar trebui să urmărească alte scopuri decât respectarea legii și a principiilor constituționale. Controlul de oportunitate nu poate viza decât acele împuterniciri delegate în conformitate cu legea (...) Principiul neamestecului autorităților publice centrale în realizarea competențelor autorităților publice locale este și el prevăzut la articolul 7 din Legea cu privire la descentralizarea administrativă.

38. În ciuda acestui aspect, CALM a denunțat faptul că toate controalele și verificările efectuate de autoritățile centrale asupra colectivităților locale rămân pârținitoare, inechitabile și abuzive, și dăunează autonomiei locale și democrației. El s-a plâns de conotația politică generală a anumitor controale.

39. Cancelaria de Stat, care exercită controlul de legalitate, a subliniat că controlul legalității poate fi contestat înaintea instanței de judecată și că controlul de oportunitate, care este prevăzut de lege, în practică nu se aplică. Anual, se editează un raport privind controalele efectuate: s-a semnalat că în 2014, din aproximativ 154 000 de acte controlate, doar 314 au fost declarate ilegale. UTA Găgăuzia nu mai prezintă pentru control aceste acte, încă din 1994; municipiul Comrat a făcut la fel.

ACȚIUNI RECOMANDATE:

- Raportorii recomandă interzicerea în practică a amestecului raioanelor sau a administrațiilor financiare în toate activitățile administrațiilor publice locale de primul nivel, în special în procesul de adoptare a bugetelor locale
- În mod similar, aceștia consideră că trebuie pus capăt definitiv amestecului din partea organelor de control administrativ sau de finanțe, în aspectele interne privind structura internă a colectivităților locale
- Este esențial să se revizuiască, în general, mecanismele de control al legalității, pentru a le reda echitabile și transparente (cu publicarea rapoartelor de control) pentru toate colectivitățile locale.

Cronologie recomandată: 1-ul semestru 2016

CALM ESTE PARTENERUL CREDIBIL AL UNIUNII EUROPENE, IAR DESCENTRALIZAREA ȘI REFORMA APL TREBUIE SĂ DEVINĂ O PRIORITATE!

La 20 martie, 2018, membrii delegației Republicii Moldova la Congresul Autorităților Locale și Regionale al Consiliului European (CALRCE), reprezentanți ai CALM, au avut o întrevedere cu șeful Delegației Uniunii Europene la Chișinău Peter Michalko. Din partea CALM au participat președintele CALM Tatiana Badan, directorul executiv al CALM Viorel Furdui, președintele raionului Dubăsari Grigore Policinschi, primarul municipiului Strășeni Valentina Casian, primarul municipiului Edineț Constantin Cojocaru și primarul orașului Cimișlia Gheorghe Răileanu.

Subiectele de pe agenda întâlnirii cu șeful Delegației UE la Chișinău au fost starea democrației în Republica Moldova, proiectele destinate dezvoltării comunităților locale, necesitatea consolidării dialogului cu autoritățile publice centrale, dar și cu partenerii de dezvoltare ai Republicii Moldova.

Reprezentanții CALM au informat șeful Delegației Uniunii Europene despre situația autonomiei locale și ultimele evoluții din domeniu. A fost menționat faptul că în ultima perioadă se atestă evoluții pozitive în comunicarea cu autoritățile statului și o perspectivă în accelerarea unor acțiuni, dar și ale soluționării unor probleme urgente pe domeniul APL. De asemenea, CALM a adus mulțumiri Dlui Peter Mihalko pentru tot sprijinul acordat de Uniunea Europeană Republicii

Moldova în vederea promovării valorilor democratice, dar și pentru susținerea APL.

Un subiect distinct în cadrul întrevederii a fost dosarele deschise pe numele unor primari, implicarea excesivă a autorităților de control în activitatea APL și practica îngrijorătoare privind aplicarea arestului unor aleși locali. În acest sens, Ambasadorul UE a menționat faptul că este la curent cu toate cazurile de rezonanță și că UE le urmărește/monitorizează cu atenție.

Peter Mihalko a subliniat necesitatea întreprinderii de măsuri eficiente pentru aprofundarea reformelor în Republica Moldova și continuarea descentralizării, beneficiarul final al acestora fiind toți cetățenii, mai ales cei din zonele rurale.

În cadrul întrevederii, părțile și-au manifestat interesul de a continua cooperarea în vederea promovării proiectelor locale de infrastructură.

Șeful delegației UE i-a asigurat pe membrii CALM de faptul că UE va rămâne și în continuare un susținător al democrației locale, va susține în continuare procesul de descentralizare și proiectele menite să asigure accesul direct al APL la finanțările UE și care să contribuie la dezvoltarea localităților.

Peter Mihalko și reprezentanții CALM au convenit să stabilească un format de comunicare permanentă, prin organizarea unor întruniri periodice (cel puțin o dată la 2 luni), în vederea informării reciproce asupra situației și progreselor în domeniul descentralizării și democrației locale.

CONSILIUL EUROPEI S-A EXPUS ASUPRA STĂRII DEMOCRAȚIEI LOCALE DIN REPUBLICA MOLDOVA!

La 27-28 martie, la Strasbourg a avut loc a 34-a sesiune a Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului European. Evenimentul a întrunit reprezentanți din 47 țări-membre ale Consiliului European, inclusiv 8 membri ai delegației oficiale și 40 de primari din Republica Moldova.

În cadrul sesiunii de primăvară, pe lângă alte chestiuni, a fost dezbătută situația democrației locale din Republica Moldova și a fost aprobat un raport cu recomandări pentru Republica Moldova. Potrivit rapoartorilor Marc Cools și Gunn Marit Helgesen, Raportul a fost alcătuit în baza concluziilor

starea democrației locale în Republica Moldova s-a agravat.

Prezentat de co-raportori Marc COOLS (Belgia, ILDG) și Gunn Marit HELGESEN (Norvegia, PPE / CCE), raportul subliniază faptul că situația democrației locale s-a deteriorat substanțial în Moldova în perioada de la ultimul raport de

locale).

„Această situație contravine în mod clar cerințelor art. 3.2 din Carta privind membrii liberi aleși ai consiliilor sau adunărilor pe baza unui vot direct, egal și universal”, a declarat Marc COOLS. Prin urmare, Congresul recomandă examinarea procedurii Curții împotriva aleșilor locali și revizuirea legislației moldovenești, în special a Codului Electoral, pentru a se asigura că aleșii locali își administrează municipalitățile în mod liber și nu sunt expuși hărțuirii judiciare.

Raportorii, în același timp și-au exprimat îngrijorarea referitor la numărul mare de urmăriri penale inițiate aleșilor locali, sub pretextul luptei cu corupția. „Măsurile anti-corupție nu pot servi în nici un caz drept motiv sistematic pentru ceea ce noi numim arestări „masive”, a declarat Gunn Marie HELGESEN. „Trebuie găsit echilibrul corect între interesul public local și lupta împotriva corupției, iar dialogul dintre Congresul Național al Autorităților Locale din Moldova și guvern ar trebui reluat cu ajutorul unui proces permanent, formalizat de consultare și în conformitate cu Carta și Rezoluția 328”, a concluzionat ea.

trase în perioada vizitei de lucru pe care membrii CoE au întreprins-o la Chișinău la sfârșitul lunii decembrie, 2017. Raportorii au păstrat concluziile precedentului raport: prin înlăturarea primarului de Chișinău de la conducerea primăriei s-au încălcat articolele 3-2; 7-1 și 8-3 din Carta Europeană a autonomiei locale. De asemenea, reprezentanții CoE și-au exprimat îngrijorarea în legătură cu consecințele organizării referendumului de demitere a primarului de Chișinău și funcționarea democrației locale în Republica Moldova. Totodată, raportorii sunt de părere că

monitorizare al Congresului, perioadă în care a avut loc și referendumul local de rechemare, vizând primarul Chișinăului, a dus la disfuncționalitatea guvernării locale în capitala și a afectat mai mult funcționarea democrației locale. Raportorii și-au exprimat îngrijorarea cu privire la lipsa unui temei juridic clar pentru suspendarea unui reprezentant ales local și a insuficienței consultării cu Congresul autorităților locale din Moldova (CALM). În raport se invocă o încălcare a art. 8.3 din Cartă (principiul proporționalității în controlul organelor administrației publice

„Colectivitățile locale trebuie să fie consultate, pe cât posibil, în timp util și de o manieră apropiată în cursul procesului de planificare și de luare a deciziei pentru toate chestiunile care le privesc direct!”

(Carta Europeană a Autonomiei Locale)

Republica Moldova a ratificat Carta europeană a autonomiei locale în 1997. Țările care au ratificat Carta sunt obligate să respecte dispozițiile sale. Carta prevede respectarea unui număr minim de drepturi, care constituie fundamentul european al autonomiei locale. Congresul Autorităților Locale și Regionale asigură respectarea acestor principia.

Congresul recomandă revizuirea legislației moldovenești, în special a Codului Electoral, pentru a se asigura că aleșii locali își administrează municipalitățile în mod liber și nu sunt expuși hărțuirii judiciare.

Raportorii au fost, de asemenea, îngrijorați de un număr mare de urmăriri penale împotriva aleșilor locali, motivate de lupta contra corupției. „Măsurile anti-corupție nu pot servi în niciun fel drept un motiv sistematic pentru ceea ce noi numim arestări masive”, a de-

clarat Gunn Marit Helgesen. „Trebuie găsit echilibrul corect între interesul public local și lupta împotriva corupției, iar dialogul dintre Congresul Național al Autorităților Locale din Moldova și guvern ar trebui reluat cu ajutorul unui proces de consultare formalizat și în conformitate cu Carta și Rezoluția Congresului”, a mai adăugat raportoarea.

Reieșind din cele enunțate mai sus, raportorii recomandă autori-

Congresul Autorităților Locale și Regionale al CoE a solicitat Comisiei Europene, Comisiei de la Veneția și Comisarului pentru drepturile omului să ia în considerare aceste recomandări pentru Republica Moldova.

Totodată, în discursul lor, membrii delegației RM au subliniat că în ultima perioadă de timp s-au întreprins măsuri spre restabilirea dialogului între CALM și Guvern.

Președintele CALM Tatiana

de dialog mai efectiv. În acest sens, de la începutul acestui an au avut loc mai multe întrevederi între APC și APL și deja a fost stabilit un contact permanent. Acest lucru însuflă optimism și speranță în privința recuperării restanțelor și schimbarea situației în bine, atât în domeniul democrației locale,

cât și în soluționarea problemelor menționate de către raportori.

Tatiana Badan a salutat prezența delegației primarilor din RM la această sesiune a Congresului CoE, o demonstrare a faptului că valorile europene sunt împărtășite

exprimat speranța că restabilirea dialogului este una sinceră și va permite luarea unor măsuri concrete care să demonstreze progrese reale în domeniul democrației locale.

De asemenea, primarul de Ci-

mișlia a fost de părere că există o

legătură între eșecul reformelor și lipsa progreselor în îmbunătățirea nivelului de trai al cetățenilor cu creșterea tendințelor unioniste în Republica Moldova.

În afară de membrii delegației Republicii Moldova, pe tema situației din Republica Moldova au vorbit și reprezentanți notorii ai altor țări: Franța, Germania, Olanda, Rusia. Toți vorbitorii au apreciat munca raportorilor, au venit cu comentarii și și-au exprimat speranța că autoritățile statului vor lua în considerare recomandările menționate în rezoluție.

La sesiunea a 34-a a Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului European a participat un grup format din 40 de primari din 23 de raioane ale R. Moldova. Reprezentanții APL din Moldova au avut posibilitatea de a participa la discutarea raportului privind situația democrației locale din Moldova și să facă cunoștință cu structura, organizarea și funcționarea Consiliului European și a structurii sale - Congresul Autorităților Locale și Regionale (CALRCE). CALRCE este cea mai importantă și competentă structură europeană din domeniul democrației locale și descentralizării. Din el fac parte reprezentanți locali și regionali din toate 47 de țări membre, inclusiv 200.000 de autorități locale și regionale.

de independență ai RM înseamnă un termen scurt pentru a construi o democrație veritabilă. Lucrurile trebuie să se schimbe mai întâi în conștiința cetățenilor noștri. Totodată, în cadrul întrevederilor pe care membrii CALM le-au avut cu premierul RM și reprezentanții Guvernului, ne-am convins că executivul de la Chișinău este deschis spre dialog și cooperare, ceea ce ne inspiră speranța că lucrurile se vor schimba”.

La rândul său, un alt membru al delegației, primarul de Ci mișlia Gheorghe Răileanu și-a

tăților centrale ale Republicii Moldova:

1. Să revadă legislația națională în vederea întreprinderii unor măsuri privind stabilirea concretă a procedurilor de revocare a primarilor de revocare a primarilor;

2. Să restabilească dialogul cu CALM și să inițieze un dialog constructiv cu raportorii Congresului Autorităților Locale și Regionale al CoE, în primul rând, în cadrul vizitei de monitorizare a democrației locale și regionale, pe care raportorii o vor întreprinde la sfârșitul primăverii anului curent.

Badan a menționat că concluziile din raport reflectă corect situația din RM, unul dintre punctele principale ale acestuia fiind atenția deosebită pe care Congresul Autorităților Locale și Regionale al CoE o atrage asupra necesității restabilirii dialogului instituționalizat și stabilirea unui dialog permanent între APC și APL. „Considerăm că lipsa acestui dialog este unul dintre motivele problemelor din domeniul democrației locale care se atestă în RM. Totuși, ținem să menționăm faptul că în ultima perioadă se depun eforturi pentru a restabili activitatea Comisiei Paritare și pentru a pune în funcțiune un mecanism

MEMBRII NALAS, LA CHIȘINĂU: "NE BUCURĂM SĂ CONSTATĂM CREȘTEREA VERTIGINOASĂ A REPREZENTATIVITĂȚII CALM ÎN REPUBLICA MOLDOVA!"

În perioada 5-6 martie, curent, la Chișinău are loc ședința Comitetului ofițerilor de legătură ai Rețelei Asociațiilor Autorităților Locale din Europa de Est (NALAS), care este format din directorii executivi ai asociațiilor autorităților locale membre și are menirea de a lua deciziile strategice și prioritare de dezvoltare a NALAS. Gazda reuniunii este Congresul Autorităților Locale din Moldova.

În deschiderea evenimentului, președintele CALM Tatiana Badan a salutat prezența reprezentanților NALAS la Chișinău spunând că este o onoare ca evenimentul să aibă loc aici, în perioada în care RM se află într-un proces de democratizare și reforme ample. „Apreciem contribuția NALAS în crearea și consolidarea capacităților Congresului Autorităților Locale din Moldova. Începând cu anul 2009, NALAS a fost prietenul nostru care ne-a oferit o platformă bună de a prelua bunele practici ale asociațiilor din sud-estul Europei. Experiența Asociației din Bulgaria și a Asociației Comunelor din România ne-au motivat pe noi, primarii,

cei care ne-am dorit ca în RM să existe o organizație precum este CALM la ora actuală, care să poată consolida toate autorităților locale și să le promoveze interesele comune pentru a avea comunități cu autonomie mai avansată, cu servicii mai

bune. În acești ani am reușit să dezvoltăm mai multe parteneriate cu mai multe asociații din UE, devenind și membri ai organizației CMR, inclusiv am semnat acorduri cu asociații din sud-estul Europei. Sunt convinsă că toți avem aceleași interese: de a a continua

descentralizarea și de a consolida autonomia locală.”

Tatiana Badan a subliniat faptul că pentru a înregistra aceste rezultate este nevoie de dialog între APL și APC, iar CALM și-a manifestat întotdeauna dorința de a avea acest dialog instituționalizat

cu Guvernul.

„Dacă în 2016, în urma unui dialog constructiv cu Guvernul, am avut foarte multe rezultate pentru APL din RM, în 2017 am pierdut din intensitatea acestui dialog. În 2016 am reușit să obținem aprobarea mai multor Legi care ne permit schimbarea destinațiilor terenurilor, de a ne adresa Curții Constituționale, am stabilit împreună cu Guvernul un mecanism ce ține de repartizarea Fondului Rutier, aceasta fiind cea mai frumoasă reușită pe segmentul descentralizării. Fără un dialog instituționalizat nu putem avansa pe domeniul implementării reformelor. În fiecare dintre țările membre NALAS, rolul asociațiilor reprezentative este unul crucial. După evenimentul organizat la inițiativa Guvernului

„Statutul personalului colectivităților locale trebuie să permită o recrutare de calitate fondată pe principiile de merit și de competență; în acest scop el trebuie să reunească condițiile adecvate de formare, de remunerare și de perspectivă de carieră!”

(Carta Europeană a Autonomiei Locale)

de Ziua APL, am observat o deschidere din partea Executivului și deja am avut două întrevederi, prin care încercăm să restabilim acest dialog instituționalizat, să reînviem Comisia Paritară – o platformă de comunicare instituționalizată formată din membri ai CALM și ai Guvernului. Avem multe restanțe la capitolul democrație locală, dar și privind implementarea Foii de Parcurs și acestea vor fi reflectate în recomandările Congresului Puterilor Locale și Regionale, în luna martie, curent. Este necesar să ne consolidăm eforturile și pentru a depăși restanțele care sunt pe segmentul angajamentelor asumate de către Guvernul de la Chișinău.”

La finalul discursului, președintele CALM s-a arătat convinsă că întrunirea NALAS va fi una de bun augur pentru toate Asociațiile Municipalităților din sud-estul Europei. Tatiana Badan a mulțumit NALAS pentru tot ce a făcut de-a lungul acestor ani pentru democrația locală și i-a asigurat pe colegii din sud-estul Europei că Congresul Autorităților Locale din Moldova

va fi și în continuare un partener de încredere.

Prezent la eveniment, secretarul general al Guvernului Adrian

nul conștientizează importanța relansării unei platforme paritare de comunicare.”

În altă ordine de idei, secre-

Ermurachi a salutat prezența reprezentanților NALAS la Chișinău. „Este o onoare pentru mine să fiu aici și să am acest discurs public. Pentru mine e greu să înțeleg unde s-a rupt comunicarea între APL și APC, dar pot să vă asigur că Guver-

tarul general al Guvernului le-a comunicat celor prezenți faptul că Executivul de la Chișinău a început reforma APC în 2016, iar unul dintre efectele acesteia este că din 16 ministere au rămas 9. „Scopul final al acestor reforme e ca instituțiile statului să devină mai

eficiente, cu bani mai puțini. **Ne dorim și eficientizarea activității APL, la acest subiect deja am început discuțiile cu colegii noștri din CALM, reieșind din Strategia reformei de descentralizare. Suntem convinși că este nevoie de continuarea reformelor, trebuie doar să găsim soluțiile cele mai bune.”**

Adrian Ermurachi a felicitat CALM-ul pentru munca depusă în vederea organizării acestui eveniment, dar și pentru rolul său în vederea consolidării APL din RM.

Membrii NALAS au constatat creșterea vertiginoasă a reprezentativității CALM în Republica Moldova, dar și faptul că membrii CALM învață în ritm accelerat și împart cu alții din experiența acumulată.

La reuniune participă reprezentanți din Bulgaria, Turcia, Ro-

2017, planul de lucru, dar și bugetul pentru 2018.

De asemenea, membrii NALAS au făcut schimb de opinii privind proiectele UE implementate în țările lor, au discutat oportunități pentru atragerea investițiilor europene, dar și despre etapa la care au ajuns negocierile cu Comisia Europeană privind extinderea UE.

Totodată, în cadrul întrunirii de la Chișinău au fost stabilite prioritățile următoarei reuniuni NALAS ce va avea loc la Ljubljana, Slovenia.

NALAS este o rețea de asociații ale autorităților locale din Europa de Sud - Est. Rețeaua reunește 16 asociații care reprezintă aproximativ 9000 autorități locale, alese direct de către mai mult de 80 de milioane de cetățeni din această regiune. Secretariatul NALAS, cu sediul la Skopje, este responsabil pentru coordonarea generală și punerea în aplicare a activităților.

NALAS a fost creat în 2001, ca urmare a primului Forum al orașelor și regiunilor din Europa de Sud-Est (Skopje, noiembrie 2000), organizat de Congresul Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei. Rețeaua a fost creată sub auspiciile Pactului de Stabilitate pentru Europa de Sud - Est (tabelul de lucru 1) și Consiliul Europei. În primii ani, NALAS a funcționat ca o organizație informală cu întâlniri periodice, seminarii și programe de instruire. În iulie 2005, NALAS a devenit o asociație înregistrată în mod oficial, cu sediul la Strasbourg. Secretariatul NALAS a fost înființat în martie 2007.

GHEAȚA S-A SPART?

GUVERNUL ȘI CALM AU DISCUTAT DESPRE NECESITATEA STABILIRII UNUI DIALOG INSTITUȚIONALIZAT!

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) s-a întrunit într-o ședință de lucru cu premierul Pavel Filip și cabinetul de miniștri. În cadrul evenimentului s-a discutat despre multiplele probleme cu care se confruntă APL și despre necesitatea creării unui grup de lucru instituționalizat format din reprezentanți ai APC și APL ce ar eficientiza activitatea autorităților locale.

Prim-ministrul Pavel Filip a salutat necesitatea dinamizării comunicării între APC și APL. „Acest format de întâlniri este foarte bun, întrucât aici sunt toți membrii Guvernului, reprezentanții Executivului în teritoriu și membrii CALM. Îmi doresc să existe o comunicare permanentă, să avem o abordare constructivă, pentru că problemele se rezolvă prin comunicarea zi de zi, iar identificarea soluțiilor se poate face doar prin dialog”.

Președintele CALM, primarul de Selemet, Tatiana Badan a salutat inițiativa premierului de a organiza această reuniune și a vorbit despre importanța creării unei platforme de comunicare. „Ne dorim

foarte mult să restabilim comunicarea cu autoritățile publice centrale. Ne exprimăm speranța că după această reuniune vom ieși cu o înțelegere foarte bună despre acest format de dialog. Ne dorim să avem instrumente și mecanisme eficiente la nivel local pentru a soluționa problemele cetățenilor, iar dacă vom avea acest dialog, multe dintre aceste probleme ar putea fi soluționate imediat”, a afirmat Badan.

Vicepreședintele CALM, primarul de Edineț, Constantin Cojocar a apreciat această deschi-

dere a APC. Potrivit edilului, pe domeniul APL, anul 2016 a fost cel mai productiv de la independența RM. „Datorită conlucrării între APC și APL, în 2016 s-au făcut multe lucruri pe domeniul descentralizării finanțelor publice, am obținut dreptul de a ne adresa la Curtea Constituțională, de a schimba destinația terenurilor, în 2017 am beneficiat de pe urma descentralizării Fondului Rutier, lucruri care nici nu se discutau în perioada anterioară și nici nu credeam că pot fi realizate. Credem că această întrunire de astăzi va fi apreciată și de par-

tenerii noștri externi. E bine ca împreună să decidem cum rezolvăm problemele pe domeniul APL.”

Primarul de Strășeni, Valentina Casian a explicat că din cele 12 unități de personal pe care le are la primărie, doar cinci sunt acoperite, instituția neavând jurist. Cu toate acestea, în trei din cele patru dosare deschise, Primăria Strășeni a obținut câștig de cauză, chiar dacă a fost purtată prin instanțe. Potrivit Valentinei Casian, este imposibil de activat în asemenea condiții. **Totodată, primarul municipiului Strășeni a denunțat controlul excesiv, inclusiv**

din partea Oficiului Teritorial Strășeni al Căminării de Stat.

Primarul de Cimișlia, Gheorghe Răileanu a vorbit despre salariile mici din administrația publică locală, un funcționar public primind o retribuție de 2 200 de lei pe lună. „Acest lucru îi determină pe profesioniști să plece din sistem. **O să fugă toți de la țară la oraș în cazul în care o să le plătim așa salarii. Este o situație complicată, trebuie urgent de întreprins modificări la capitolul salarizare”.**

Ministrul Finanțelor, Octavian Armașu a precizat că în prezent sunt evaluate locurile de muncă din toate domeniile și i-a îndemnat pe aleșii locali să se înarmeze cu răbdare, deoarece avem resurse limitate. „Facem acum evaluarea locurilor de muncă în diverse domenii. Vrem să construim o grilă echitabilă pentru toți angajații din sectorul public. Paralel, elaborăm noua Lege a salarizării. În felul acesta vom încerca să găsim o soluție pentru tot sistemul bugetar”.

Ministrul al Afacerilor Interne Alexandru Jizdan i-a asigurat pe aleșii locali de faptul că Ministerul

”Colectivitățile locale au dreptul în cadrul politicii economice naționale la resurse proprii suficiente de care ele pot dispune în mod liber în exercițiul competențelor lor!”

(Carta Europeană a Autonomiei Locale)

de Interne își dorește să fie un partener deschis și prietenos al APL.

Directorul executiv al CALM Viorel Furdui a menționat că atunci când este vorba despre un dialog instituționalizat, în ambele tabere trebuie să fie oameni pregătiți. „**În spatele miniștrilor sunt echipe de profesioniști și primarii trebuie să aibă asistență din partea experților, ca împreună să putem lucra mai eficient și să adoptăm anumite decizii. Dialogul instituționalizat trebuie să abordeze probleme sistemice, generale.** Noi avem experiența unui dialog instituționalizat destul de bun, când se lucrează cu instituțiile și organizațiile reprezentative, cum ar fi relația Guvernului cu patronatele, sau cu sindicatele. Procesul de descentralizare este unul amplu și de durată, de aceea este nevoie de revenit la Comisia Paritară, iar pentru a eficientiza lucrul acestei comisii este nevoie de crearea grupurilor specializate care, în dependență de problema ce apare, să poată reacționa”.

În cadrul sesiunii s-au discutat cateva opțiuni de eficientizare a dialogului între Guvern și CALM. În special, Guvernul a venit cu propunere extinderii formatului Consiliului național pentru reforma administrației publice prin preluarea competențelor Comisiei paritare pentru descentralizare, în vederea îmbunătățirii conlucrării în acest format. La rândul său, luând în considerație complexitatea, specificul și caracterul permanent a domeniului descentralizării și autonomiei locale, CALM a venit cu propunerea de a fi păstrată și consolidată Comisia Partară pentru descentralizare, în calitate de acea structură care să asigure comunicarea efectivă și permanentă instituționalizată.

În rezultatul discuțiilor, s-a convenit că Guvernul și CALM vor organiza consultări suplimentare în vederea identificării în termene scurte a unui format și mecanism de dialog, care să asigure o comunicare reală, efectivă și permanentă între Guvern și APL în vederea soluționării operative și adecvate a problemelor cu care se confruntă APL.

La 6 martie, curent a avut loc o sesiune de lucru cu participarea reprezentanților CALM și APC. Sesiunea a avut loc la inițiativa CALM și a avut loc în cadrul procesului de relansare a activității Comisiei Paritare pentru descentralizare și a dialogului între guvern și CALM. Evenimentul a fost prezidat de Secretarul General adjunct al Guvernului, Adrian Ermurachi și ministrul Economiei și Infrastructurii Chiril Gaburici. Din partea Executivului au participat secretarii de stat de la toate ministerele, iar autoritățile publice locale au fost reprezentate de primari și experți, în frunte cu Tatiana Badan, președintele CALM.

În cadrul reuniunii au fost discutate detalii importante privind implementarea proiectului inițiat de Guvern, intitulat Programul național „Drumuri bune pentru Republica Moldova”. Potrivit acestui Program, anul acesta se vor acorda bani pentru fiecare localitate în vederea reparației sau construcției unui drum local. Astfel, Executivul de la Chișinău își propune ca circa 1200 de kilometri de drumuri din zonele rurale să fie reabilitate până la finele anului curent.

Reprezentanții CALM au constatat că în condițiile în care APL de nivelul I sunt în calitate de beneficiari ai acestui Program, anume primarii vor fi persoanele responsabile de semnarea actelor de predare-primire.

În aceste condiții, experții CALM au fost de părere că și re-

prezentanții APL de nivelul I ar trebui să participe la stabilirea drumurilor prioritare, la selectarea antreprenorilor, la organizarea licitațiilor, la controlul calității lucrărilor etc., în caz contrar pot apărea divergențe, iar primarii nu vor putea să-și asume responsabilitatea pentru rezultatul unei munci efectuate fără participarea lor.

În acest context, CALM a solicitat Executivului să delege APL de nivelul I responsabilitățile privind selectarea drumului ce urme-

ază a fi reabilitat și să implice și APL de nivelul I în realizarea acestui obiectiv național.

Reprezentanții Executivului și-au manifestat deschiderea față de propunerile venite din partea CALM afirmând că APL de nivelul I cunosc cel mai bine ce drumuri din localitatea lor trebuie reparate în mod prioritar.

De asemenea, s-a discutat despre reorganizarea trezoreriilor, problemele pe care le generează pentru APL, în special, târăgâna-

rea înregistrării contractelor de achiziție.

Membrii Guvernului au fost informați și despre alte problemele din domeniul de activitate a APL. Discuțiile au purtat un caracter constructiv și binevoitor, fiind propuse și unele soluții la problemele abordate de reprezentanții APL.

Participanții au agreat asupra utilității acestui format de comunicare, necesității formalizării lui și extinderii acestuia la nivelul fiecărui minister.

STRATEGIA DESCENTRALIZĂRII ȘI MODALITĂȚILE DE IMPLEMENTARE A PLANULUI DE ACȚIUNI AU CONSTITUIT TEMA UNOR NOI DISCUȚII ÎNTRE REPREZENTANȚII APC ȘI APL!

La 4 aprilie curent, a avut loc ședința Comisiei administrație publică. La ședință au participat deputați, membri ai Comisiei, reprezentanți ai Guvernului și reprezentanți ai CALM. Evenimentul a fost prezidat de către vicepreședintele Comisiei Elena Bacalu, iar subiectul principal abordat a fost strategia descentralizării și modalitățile de implementare a planului de acțiuni.

Potrivit deputatului Iurie Țap, pe parcursul anului 2017, dar și în 2018 au fost aprobate zeci de Legi, în cadrul cărora au fost alocate competențe neadecvate, fără acoperire financiară. În acest context, deputatul a adus mai multe exemple, printre care Legile muzeelor, bibliotecilor, proiectul Codului urbanismului, al Serviciului Stare Urgență, unde au fost stabilite mai multe competențe, dar fără a avea acoperire financiară. Iurie Țap a întrebat reprezentanții Guvernului de ce nu a fost elaborat și pus în aplicare un mecanism juridic de alocare a acestor competențe?

Secretarul general adjunct al guvernului Adrian Ermurachi a menționat că acesta este un subiect foarte important, asupra căruia se poartă discuții și cu colegii din CALM și se încearcă identificarea formulei de acoperire financiară.

„În graba aceasta de a descentraliza anumite competențe se pierd unele aspecte legate de acoperirea financiară. Acum, când urmează să fie stabilit modul în care ar trebui să aibă loc reforma APL, ne propunem ca acest aspect al acoperirii financiare și realizarea sarcinilor să fie elementul cheie în activitatea APL.”

Iurie Țap a amintit că strategia de descentralizare și planul de acțiuni conțin mecanisme clare de implementare a unor pași concreți, în cazul tuturor celor cinci obiective generale. „În 2017 și 2018, bugetul central prevede peste 300 de milioane de lei destinați APL. În loc

Adrian Ermurachi a declarat că motivul care a reținut delimitarea competențelor este faptul că APC trece printr-o reformă, iar partea de reformă a APL abia se stabilește.

Reprezentanții ministerului Finanțelor au recunoscut că mai sunt unele restanțe la delimitarea competențelor, atribuirea resurselor, totuși nu putem să negăm niște reușite cum ar fi descentralizarea Fondului Rutier. Totodată, a fost evidențiat faptul că la momentul actual APC sunt în proces de definitivare a cadrului instituțional și urmează a fi elaborate propunerile pentru reforma APL.

Potrivit ministerului Finan-

legii de la CALM să se revină la aceste subiecte și să se decidă ce trebuie de modificat, deoarece nu trebuie separat de făcut reforma APL, pe domeniul administrativ-teritorial, fără delegarea de competențe.

Iurie Țap a insitat asupra faptului că raportat la competențe, primarii nu au acoperire. Deputatul a specificat că media europeană a veniturilor proprii ale APL este de 40%, iar în RM aceasta constituie 10%.

Elena Bacalu, dar și Adrian Ermurachi au afirmat că în 2015 a fost decisă extinderea implementării Planului de acțiuni tocmai pentru că erau restanțe la implementarea Strategiei.

de a discuta toate aceste documente. „Poate ar trebui de abordat aceste aspecte și într-un format mai larg, în cadrul mai multor evenimente, ca să putem să ne mișcăm înainte. Implementarea strategiilor este o problemă cronică pentru Republica Moldova, iar acest lucru se atestă de mai mulți ani. Noi suntem foarte buni la capitolul de elaborare a Legilor, dar avem restanțe la implementarea acestora. Trebuie să identificăm unde se blochează totul. Trebuie de făcut ceva la nivel de expertiză, atât centrală, cât și locală. Dacă nu se iau decizii în acest sens în regim de urgență, inclusiv stabilind specialiștii și remunerarea lor, o să ne trezim

să instituim granturi competitive pentru investiții capitale, noi dăm surse financiare doar anumitor APL. Legea 435 din 2006, Strategia de descentralizare și planul de acțiuni prevăd cum să facem reforma APL, dar noi mai întâi trebuie să-i dai venituri proprii și apoi să stabilim capacitatea administrativă.”

țelor, ultimele studii denotă o tendință de creștere a veniturilor locale și a motivației APL de a genera venituri proprii. În mai multe țări etapa de implementare a descentralizării a durat. Reprezentanții APC au fost de acord că este necesar de a constata restanțele privind competențele APC și ulterior, împreună cu co-

Deputatul Ștefan Vlas a fost de acord că restanțele din 2012 până în prezent nu vor putea fi eliminate în acest an, de aceea ar fi util să se stabilească punctual ce poate fi realizat anul acesta și ce obiective rămân pentru anul viitor.

Directorul executiv al CALM Viorel Furdui a salutat inițiativa

peste un an-doi că nu am avansat deloc.”

Referindu-se la rapoartele și recomandările Consiliului European, potrivit lui Viorel Furdui, ideea principală nu constă în faptul că este criticată RM, dar că acestea ar trebui să fie un semnal de alarmă pentru Guvern.

„Constatățile din 2005 ne arătau că nu s-au întreprins progrese comparativ cu perioadele precedente. De asemenea, una din concluziile raportului din 2012 era că recomandările pentru perioada anterioară trebuie să fie păstrate, ș.a.m.d. Acest lucru este un semnal că în RM trebuie să schimbăm ceva la nivel de implementare.”

În altă ordine de idei, directorul executiv al CALM a afirmat că reforma AP se face și pentru a ajunge la un con-

”Colectivitățile locale au dreptul, în exercițiul competențelor lor de a coopera în cadrul legii, de a se asocia cu alte colectivități locale pentru realizarea unor sarcini de interes comun!”

(Carta Europeană a Autonomiei Locale)

sens general, în cazul în care se schimbă ceva și la nivel de capacitate. „Este important ca toată această complexitate de probleme să fie subiectul discuțiilor noastre permanente. Constatăm că în ultima perioadă aceste discuții au început, fapt apreciat de noi. Sperăm ca în termene scurte de timp să ne focusăm pe unele priorități pentru a putea înregistra unele rezultate.”

Potrivit lui Viorel Furdui, sunt câteva probleme de principii care nu ne permit să avansăm.

„Se vorbește că am avea probleme cu reforma administrativ-teritorială. Am impresia că se confundă uneori reforma administrativ-teritorială cu reforma administrației publice locale. Reforma administrativ-teritorială este o parte a reformei APL și nu neapărat este prioritară. Trebuie să vedem unde este locul reformei administrativ-teritoriale și am observat în ultimile luni o atitudine mai prudentă față de acest domeniu, ceea ce este corect. Chiar și premierul a menționat că trebuie să fim atenți în acest sens, să ne gândim mai întâi la cetățeni, să facem o infrastructură a drumurilor, să vedem cum oferim servicii accesibile oamenilor și apoi să decidem cum facem reforma.”

În același context, directorul executiv al CALM a declarat că reforma administrativ-teritorială nicidecum nu trebuie să blocheze procesul dedescentralizare. „Trebuie să dăm APL resurse financiare, să descentralizăm domeniul salarizării, finanțele publice locale, patrimoniul, ș.a. și după aceasta vom putea avea o imagine obiectivă asupra situației care există. Din păcate, până mai ieri se făceau reformele și apoi se analiza impactul. Este un lucru riscant, mai ales că în 1998 am trecut prin aceasta și trebuie să fim foarte atenți în această privință. Nimeni nu este împotriva reformelor, dar noi avem nevoie de reformele noastre.”

În ceea ce privește experții internaționali, Viorel Furdui a subliniat faptul că aceștia trebuie să îi asiste pe experții noștri, nu să-i înlocuiască. „Deseori am văzut idei geniale, dar bune de implementat în Filanda, Danemarca, Letonia ș.a., dar care nu pot fi corelate realităților din RM.”

Revenind la descentralizarea financiară, Viorel Furdui a menționat că în 2016 s-au înregistrat niște rezultate foarte bune, la politica bugetară au fost aprobate niște inițiative foarte bune, doar că toate aceste lucruri nu sunt de esență și nu pot schimba substanțial situația.

„Niște schimbări esențiale, prevăzute de Strategie și de documentele după care ne ghidăm, cum ar fi acordarea unor surse suplimentare de venit APL așa

și nu s-au produs. Anume aici ar trebui să ne focusăm atenția. Pe parcursul anului 2017 CALM a venit cu vreo 15 propuneri, un pachet întreg. Unicul lucru pe care trebuie să-l facem cu colegii noștri de la Guvern este să ne focusăm pe câteva aspecte care pot fi realizate. Trebuie doar să stabilim un grup comun de lucru și să avansăm. Înțelegem că nu sunt bani pentru anumite măsuri, dar am putea folosi resursele și posibilitățile pe care le avem, doar prin dezlegarea mâinilor APL.”

Potrivit directorului CALM, o altă problemă este confundarea transferurilor generale cu cele speciale ca criteriu de autonomie financiară. „Cineva poate spune că APL nu ar trebui să se plîngă, deoarece veniturile APL cresc. Ele într-adevăr cresc, doar că din contul transferurilor cu destinație specială, dar acest lucru nu are nimic cu autonomia locală financiară. Gradul autonomiei locale financiare se apreciază după volumul veniturilor proprii.”

Viorel Furdui a vorbit și despre rolul municipiului Chișinău în distorsionarea situației generale. „Dacă din acele 10% din venituri proprii o să excludem municipiul Chișinău, o să observăm că la nivel de țară creșterea e de 0%, sau chiar mai mică. Nu ar trebui să confundăm situația din Chișinău cu restul țării.”

Statele de personal și salarizarea este un alt aspect al descentralizării. „De mai mulți ani există un proiect de Lege care trebuia să ofere dreptul APL să decidă în privința statelor de personal, dar acest lucru încă nu a fost realizat. Sunt mai multe bariere care pot fi depășite foarte ușor, prin modificări sau ajustări ale legislației. Trebuie să oferim dreptul APL să poată premia oameni, fără toate aceste bariere care există acum.”

Directorul executiv al CALM a adus în atenția celor prezenți și faptul că recent a fost adoptată o Rezoluție a Congresului Autorităților Locale și Regionale a CoE, urmează ca în luna iunie, o delegație a Congresului să întreprindă o vizită de monitorizare în RM. „Cred că am putea să schimbăm unele lucruri până atunci, important e să ne dorim și sunt sigur că vom reuși să schimbăm acest trend, să arătăm că sunt semnale pozitive.”

Adrian Ermurachi a confirmat faptul că în ultima vreme între APC și APL este un dialog foarte bun. „Urmează să formalizăm instituționalizarea acestui dialog. Sper să reușim să creăm acest grup de lucru și cred că majoritatea problemelor abordate de Viorel Furdui pot fi discutate la nivel tehnic cu experții în domeniu. Atât timp cât găsim consens, elaborarea nu are cum să constituie o problemă. Sunt convins că prin dialog vom reuși.”

2017 NU A ADUS PROGRESE ESENȚIALE ÎN DOMENIUL DESCENTRALIZĂRII!

Descentralizarea, democrația locală și situația autonomiei locale sunt domenii rezstanțiere în Republica Moldova, care frânează procesul de reforme cerut de partenerii de dezvoltare ai țării. Autoritățile locale susțin că guvernarea de tip centralist și neglijarea autonomiei locale reprezintă o moștenire mai veche a regimului de tip sovietic, dar mai ales în comparație cu standardele susținute de UE pentru buna guvernare, apare tot mai clar cât de mari sunt discrepanțele existente în materie de acces la justiție, servicii sociale și dezvoltare economică, ca efecte cumulative ale întârzierii reformelor legate de descentralizare. Conform raportului „Situația democrației locale și gradul de implementare a documentelor de politici în domeniul descentralizării”, realizat de CALM.

Situația democrației locale și descentralizării este, în opinia unuia dintre autorii raportului, Viorel Furdui, Director CALM, alături de justiție, drepturile omului și libertatea mass-media, un domeniu vital al puterii democratice. Doar neglijarea principiului constituțional de autonomie locală și eligibilitate a condus la restanțele acumulate în raport cu Consiliul Europei, ceea ce poate decredibiliza orice alte reforme implementate cu succes.

Potrivit autorilor raportului, se atestă tendințe de centralizare financiară accentuată și o dependență crescândă a autorităților locale față de cele centrale. Cota veniturilor proprii ale bugetelor locale – în calitate de indicator principal al gradului de descentralizare și autonomie locală – este într-o descreștere constantă.

Experții susțin că structura veniturilor proprii ale autorităților locale nu este corespunzătoare documentelor de politici și angajamentelor din domeniul descentralizării și consolidării autonomiei locale. Cele mai importante surse de venit din stat sunt concentrate la nivel central, iar veniturile proprii ale autorităților locale sunt înlocuite cu transferuri cu destinație specială.

Controlul administrativ excesiv asupra autorităților publice locale reprezintă o altă restanță cronică, care afectează activitatea autorităților locale și care, pe alocuri, se transformă deja într-un control politic total, se spune în raport.

Autorii raportului conchid că reforma administrativ-teritorială rămâne un subiect controversat, învâluit de o lipsă totală de transparență.

Studiul a fost realizat de CALM, în colaborare cu IDIS Viitorul, și a apărut cu sprijinul Fundației Est-Europene, din resursele acordate de Guvernul Suediei, într-un proiect de monitorizare a politicilor publice de către experți independenți ai societății civile.

CONCLUZIILE STUDIULUI: „SITUAȚIA DEMOCRAȚIEI LOCALE ȘI GRADUL DE IMPLEMENTARE A DOCUMENTELOR DE POLITICI ÎN DOMENIUL DESCENTRALIZĂRII”

1. Descentralizarea, consolidarea democrației/ autonomiei locale și implementarea documentelor de politici în domeniul dat, în perioada de referință, nu a constituit o prioritate pentru autoritățile din Republica Moldova. Autoritățile statului au fost concentrate pe alte subiecte, considerate mai importante precum reforma administrației publice centrale, modificarea sistemului electoral etc. În rezultat, pe acest domeniu s-au acumulat restanțe majore. Iar unele acțiuni care au fost întreprinse au purtat mai mult un caracter izolat, nesistemic și cu impact limitat asupra situației generale.

2. În Republica Moldova sunt în vigoare un număr destul de mare de documente de politici, acte normative și angajamente internaționale care prevăd măsuri/acțiuni/ termene concrete în domeniul descentralizării și consolidării autonomiei/ democrației locale. Pe parcursul

ultimilor 6 ani au fost adoptate strategii, Legi, recomandări ale Consiliului Europei, foaie de parcurs etc. Însă, majoritatea acestor acte și angajamente rămân de ani de zile neimplementate. De asemenea, cadrul legal sectorial în mare parte nu este corelat cu cel din domeniul APL/descentralizării, adoptat în ultimii 10 ani. Confuziile și contradicțiile legale generate de această necorelare constituie un impediment considerabil în activitatea APL, denaturează situația reală din APL și este o sursă importantă a presiunilor asupra APL din partea organelor de control/judiciare. Mai mult ca atât, se constată că la nivelul majorității autorităților și instituțiilor publice centrale responsabile de elaborarea cadrului de politici/normativ, precum și organele judiciare, nu se cunoaște și nu se aplică în modul corespunzător Carta Europeană a Autonomiei Locale în calitate de principalul document/angajament internațional în domeniul democrației locale, inclusiv rezoluțiile/recomandările Consiliului Europei. Această situație împiedică dezvoltarea unui cadru normativ și afectează în permanență imaginea Republicii Moldova la nivel internațional.

3. În Republica Moldova, nu există un cadrul instituțional ajustat și efectiv, care ar asigura stabilitatea, continuitatea și sustenabilitatea reformelor în domeniul descentralizării și consolidării autonomiei locale. În rezultat, majoritatea acțiunilor pe domeniul dat, poartă un caracter

2017 NU A ADUS PROGRESE ESENȚIALE ÎN DOMENIUL DESCENTRALIZĂRII!

nesistemic, haotic și selectiv. În acest sens, instituțiile responsabile direct de domeniul democrației/autonomiei locale, ori sunt extrem de limitate în resurse și capacitate, ori ele nu există deloc (la nivel de Parlament). Iată de ce, în acest domeniu constatăm cu regularitate perioade când există anumite progrese și tendințe optimiste (de ex. anul 2012, când a fost adoptată Strategia Națională de Descentralizare sau anul 2016, atunci când au fost adoptate mai multe măsuri importante pentru autonomia locală). Pentru ca apoi să urmeze perioade cu acțiuni/măsuri absolut contrare celor anterioare și care deteriorează brusc situația, iar uneori chiar aruncă starea lucrurilor în urmă cu mulți ani (anul 2013, când nu se dorea adoptarea și punerea în aplicare a noului sistem de finanțe locale sau anul 2017, marcat de arestări, presiuni, blocarea reformelor și alte semne îngrijorătoare.

4. Situația generală în domeniul autonomiei locale și descentralizării din Republica Moldova în perioada de referință (2017) nu a cunoscut progrese esențiale, cu unele excepții. Iar pe mai multe dimensiuni și direcții, sunt constatate regresii importante. În prezent, practic întreg procesul de descentralizare și consolidare a autonomiei locale din Republica Moldova este blocat și în afara priorităților guvernamentale, acumulând restanțe la implementarea documentelor de politici și angajamente internaționale. Printre cele mai problematice domenii fiind: deteriorarea dialogului cu APL/CALM, accentuarea controlului administrativ, judiciar și politic asupra APL, lipsa măsurilor concrete și reale de descentralizare financiară, situația gravă în domeniul politicii de cadre și salarizare din APL, etc. Agravarea generală a situației în domeniul democrației locale a fost constatată și prin ultimele rezoluții ale Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei (CALRCE).

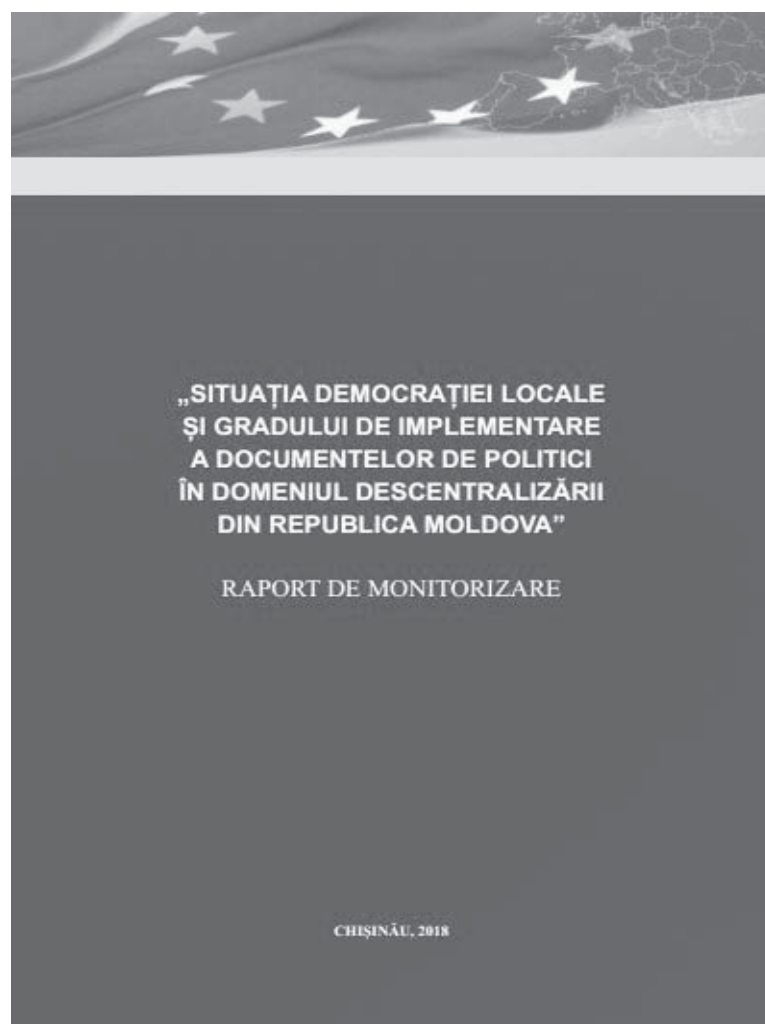
5. Dialogul instituționalizat și comunicarea între Guvern și APL/CALM, în perioada de referință, s-a deteriorat semnificativ. De la relații de cooperare promițătoare și care au dat rezultate bune pe parcursul anului 2016 și începutul anului 2017, în perioada imediat următoare s-a ajuns practic la blocarea comunicării instituționalizate, neglijarea totală a inițiativelor și propunerilor CALM și chiar încercări de a discredita CALM și conducerea

CALM, prin campanii organizate în anumite mass-media. Deteriorarea dialogului între puterea centrală și cea locală poate fi considerată una din cauzele principale ale regresului general în domeniul democrației locale, acumulării restanțelor semnificative și blocării implementării tuturor documentelor/angajamentelor de politici adoptate/asumate în ultimii ani.

6. Implementarea noi formule de repartizare a resurselor destinate fondului rutier și creșterea cotei de defalcare a impozitului pe venitul persoanelor fizice pentru orașele care au obținut recent statut de municipiu (de la 20 la 35%) pot fi considerate unele dintre puținele realizări pozitive în domeniul

tralizării și autonomiei locale au expirat și rămân neimplementate în mare parte. Majoritatea prevederilor prevăzute în Recomandarea 322 din 2012 a Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei, Foaia de parcurs, Strategia de descentralizare și Strategia reformei administrației publice sunt deja depășite, fără ca să existe o viziune și certitudine clară privind modul de recuperare a restanțelor din partea statului.

8. Principalele documente de politici și angajamente ale statului pentru anul 2018, politica fi scală și vamală, precum și bugetul de stat pentru anul 2018 nu sunt corelate cu documentele de politici și angajamentele autorităților în domeniul descen-

autonomiei locale din perioada dată. Totuși, aceste realizări sunt relative și cu efecte destul de limitate asupra situației generale a autonomiei locale fi nanciare, deoarece resursele pentru infrastructura drumurilor nu sunt considerate venituri proprii ale APL și nu cresc gradul de autonomie locală fi nanciara, iar măsura creșterii defalcărilor de la impozitul pe venitul persoanelor fizice se referă doar la un aspect îngust al statutului de municipiu și cu impact pentru un număr limitat de orașe.

7. Principalele documente de politici și angajamente din domeniul descen-

elaborat raportul pe țară și adoptată rezoluția Consiliului Europei, pe situația democrației locale și implementarea angajamentelor Republicii Moldova în domeniul dat.

9. În loc de descentralizare și contrar mai multor declarații/documente de politici, în Republica Moldova, de facto, se atestă tendințe de CENTRALIZARE financiară accentuată și o dependență crescândă a autorităților locale de cele centrale. Cota veniturilor proprii ale bugetelor locale în calitate de indicator principal al gradului de descentralizare și autonomiei locale este într-o descreștere constantă. Veniturile proprii sunt înlocuite cu finanțări cu destinație specială. Structura veniturilor actuale proprii ale APL nu este corespunzătoare documentelor de politici și angajamentelor din domeniul descentralizării și consolidării autonomiei locale. Cele mai importante surse de venit din stat sunt concentrate la nivel central, iar veniturile proprii ale autorităților locale sunt înlocuite cu transferuri cu destinație specială.

10. Statutul alesului local, în perioada de referință, în Republica Moldova a suferit o deteriorare și abatere semnificativă de la standardele Consiliului Europei pe plan conceptual, legal și al abordărilor față de aleșii locali din partea instituțiilor/organelor statului (de control și judiciare). În acest sens sunt relevante cazurile: primarului de Taraclia, Basarabeasca, mun. Chișinău, schimbarea modului de numire în funcție a președinților de raioane, precum și părăsirea masivă a aleșilor locali a unor partide și trecerea în altele. Această situație a stârmit îngrijorări și fiind în vizorul instituțiilor Consiliului Europei, inclusiv Comisia de la Veneția.

11. Controlul administrativ excesiv asupra APL reprezintă o altă restanță cronică și importantă, care afectează enorm activitatea APL și care pe alocuri se transformă deja într-un control politic total. În ultima perioadă de timp, acest control s-a accentuat primind niște forme descalificante, devenind un impediment enorm în activitatea APL, blocând inițiativa la nivel local și creând o atmosferă de incertitudine și chiar intimidare generală în APL. În loc să se diminueze controlul, în conformitate cu recomandările Consiliului Europei, acesta s-a intensificat. Impresia generală este că la nivelul autorităților centrale responsabile de controlul administrativ există o înțelegere insuficientă a principiilor constituționale/legale privind statutul și modul de funcționare a APL, precum și a documentelor/recomandărilor internaționale din domeniul democrației locale. Acest lucru transformă organele de control ale statului în unul din principalele impedimente ale dezvoltării locale și ceea ce

este mult mai grav – în principala sursă de intimidare a aleșilor locali și blocare a inițiativei locale. Sunt elemente fundamentale pe care se ține în prezent încrederea populației și dezvoltarea locală, în condițiile actuale de insuficiență cronică de specialiști și motivare extrem de redusă a celor ce activează în APL.

12. Sistemul judiciar local/ APL, în perioada de referință, și-a demonstrat caracterul depășit, opresiv, abuziv cu elemente ale trecutului totalitar și inuman. Intentarea masivă de dosare penale în baza unor temeuri derizorii, lipsirea abuzivă de libertate (arestări), percheziții și rețineri demonstrative ai aleșilor locali, cu folosirea mascaților, suspendarea primarilor în baza unor temeuri discutabile și derizorii, tărgănarea anchetei și/sau examinării dosarelor, tratarea aleșilor locali ca criminali și încălcarea generalizată a prezumției de nevinovăție, etc. – sunt acțiuni care au afectat enorm statutul aleșilor locali, onoarea și demnitatea lor de persoane cu funcții de demnitate publică, au instituit o atmosferă de intimidare și frică în cadrul APL, precum și au redus drastic încrederea aleșilor locali în actul justiției din Republica Moldova.

13. Sistemul de organizare și remunerare în cadrul APL este un alt domeniu important restanțier al democrației locale, care de asemenea nu a cunoscut progrese semnificative în perioada de referință. El rămâne unul total discriminatoriu, disproporțional, umilitor și contrar cadrului constituțional și legal al autonomiei locale. Situația actuală în acest domeniu, afectează enorm capacitatea/motivația în cadrul APL, deja generează probleme enorme în asigurarea cu cadre califi cate a APL și riscă în timpul apropiat să devină un factor care va bloca nu numai activitatea APL, dar și implementarea oricăror programe guvernamentale la nivel local.

14. Reforma administrativ-teritorială rămâne a fi un subiect controversat și enigmatic, învăluit de o lipsă totală de transparență, inclusiv pentru unii actori principali (reprezentanții APL). La moment lipsește orice viziune și concepție oficială din partea Guvernului. Nemai-vorbind de lipsa oricăror dezbateri și discuții între Guvern și CALM/APL în procesul de elaborare a concepției reformei. Acest lucru generează suspiciuni, interpretări și îngrijorări majore în privința riscului repetării greșelilor din trecut. În același timp, presupusa reformă administrativ-teritorială este confundată cu o reformă veritabilă a APL și este invocată drept pretext pentru a NU fi continuat procesul de descentralizare în diverse domenii: administrativ, economic, fi nanciara, patrimonial, organizațional, salarial, social etc.

Viorel Furdui: „DIN CAUZA LIPSEI DIALOGULUI, ADESEA SĂ EFECTUEZĂ CU REPEZICIUNE NIȘTE REFORME CARE ADUC PREJUDICII IMENSE REPUBLICII MOLDOVA!”

În cadrul emisiunii Actual, de la Găgăuz Media, moderatorul Serghei Buzadji a discutat cu directorul executiv al Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM), Viorel Furdui despre colaborarea dintre APL cu APC, dar și despre etapa la care se află procesul de descentralizare.

La 1 februarie, la Chișinău a avut loc conferința autorităților locale și regionale, la care au participat circa 800 de primari, președinți de raioane, reprezentanți ai Guvernului și ai misiunilor acreditate la Chișinău. Ați participat la acest eveniment?

Viorel Furdui: Nu am fost la eveniment, deoarece s-a anunțat că acesta este un dialog direct între guvernare și fiecare primar, sau reprezentant al APL. Probabil guvernarea nu a considerat de cuviință să invite CALM - o organizație care unește majoritatea primarilor și autorităților locale din R. Moldova. La ora actuală, mai mult de 800 de orașe și sate sunt membre CALM. Totuși, noi nu ne supărăm că nu ne-au invitat, considerăm că a fost un dialog util și interesant, a fost un prilej bun de a discuta la ce etapă suntem la capitolele autonomie, democrație locală și descentralizare. Menționez că în acest an, ziua de 1 februarie a coincis cu împlinirea a 20 de ani de la intrarea în vigoare în RM a Cartei Europene a Autonomiei Locale, semnată și ratificată de RM cu un an mai devreme, în 1997. Anume din acest motiv, în 2012, la inițiativa CALM s-a decis ca Ziua autonomiei locale și a lucrătorului din APL să fie marcată la 1 februarie.

Totuși, la conferință a fost prezentă colega DVS., președintele CALM Tatiana Badan. Cu siguranță și DVS. ați urmărit acest eveniment. Care era atmosfera în sală?

Viorel Furdui: E bine ca măcar o dată în an să discutăm despre problemele din autonomia locală. Acesta era și unul din obiectivele propuse la inițierea acestei sărbători. **Autoritățile centrale, cele regionale și locale, împreună cu partenerii de dezvoltare trebuie să aibă posibilitatea să comunice. În cadrul acestui eveniment, pe de o parte, s-a vorbit despre unele reforme efectuate și despre unele succese, pe de altă parte, dna Tatiana Badan, dar și șeful delegației UE la Chișinău Peter Mihalko sau**

Ambasadorul SUA în RM James Pettit au adus în discuție unele restanțe din domeniul APL, cum ar fi descentralizarea financiară, controlul și politizarea excesive a APL. Președintele CALM a menționat că în ultimii ani în autonomia locală se atestă o atmosferă de frică, deoarece foarte ușor se deschid dosarele penale, primarii sunt reținuți. Un exemplu în acest sens poate fi cel a primarului de Taraclia, care, pentru că a tăiat un arbore deja uscat a umblat prin instanțe doi ani pentru a-și demonstra nevinovăția. Până la urmă și-a demonstrat nevinovăția, dar nimeni nu și-a cerut scuze măcar pentru această eroare. Un alt exemplu este în cazul primarului de Basarabeasca, acolo 20 de mascați au venit să-l aresteze, doar pentru că cineva a crezut că edilul nu și-a îndeplinit unele obligațiuni. Aceste presupu-

sens, împreună cu guvernarea am reușit să descentralizăm schimbarea destinației terenurilor agricole. Pe lângă faptul că această competență a fost transmisă APL, aceasta a început să genereze venituri suplimentare pentru APL. Am reușit să obținem dreptul fiecărei primării de a se adresa la Curtea Constituțională, în cazul în care se consideră că se încalcă principiile constituționale ale autonomiei locale. O altă victorie comună a fost descentralizarea Fondului Rutier. Astfel, din 2017, fiecare primărie primește o sumă anumită pentru drumuri, fără a fi implicat politicul, doar după unele criterii tehnice, cum ar fi numărul populației din localitatea respectivă. Până acum era în competența APL să repare drumurile, dar banii erau la puterea centrală. Acești bani se repartizau la nivel regional sau la nivelul II, iar de acolo se direcționau

Justiției Alexandru Tănase a recunoscut public că în RM mult prea ușor se întentează dosarele penale și mult prea ușor oamenii sunt arestați. Pe parcursul anului 2017, împreună cu colegii găgăuzi, am venit cu o serie întreagă de propuneri către guvernare, cum ar fi descentralizarea financiară. Au fost un set întreg de propuneri despre cum ar trebui de repartizat impozitele, pentru ca mai mulți bani să rămână în teritoriu, sau să dăm mai multă libertate APL pentru a colecta aceste impozite și astfel să putem soluționa problemele de la nivel local. Am venit cu propuneri de modificări în domeniul salarizării APL, în acest context le mulțumim colegilor din UTA Găgăuzia pentru că au folosit dreptul la inițiativă legislativă și chiar astăzi am fost în Parlament și am încercat să îi convingem pe deputați să aprobe modificările în legislație,

valabile pentru întreg teritoriul RM. Modificările din domeniul salarizării sunt necesare, deoarece avem nevoie de specialiști buni, iar cu salariile care sunt astăzi nimeni nu vrea să se angajeze în APL. Am venit și cu propuneri ce ar impulsiona creșterea economică locală, la inițiativa CALM 8 orașe au obținut statut de municipiu, inclusiv Ceadâr-Lunga, ceea ce înseamnă un buget mai mare pentru aceste localități. CALM având o bază de expertiză foarte bună, în funcție de solicitările ce vin din teritoriu, își îndeplinește atribuțiile elaborând inițiative, propuneri pentru autoritățile centrale. Noi trebuie să fim partenerii guvernării, nu ne dorim să fim oponenți.

Premierul Pavel Filip a anunțat despre inițierea unei platforme de dialog între APC și APL. Dvs. considerați că există Comisia Paritară, care a fost constituită tocmai pentru

”Înainte de a decide cum facem reforma administrativă ar trebui să facem ceea ce am promis încă acum mulți ani – să descentralizăm, să dăm resurse APL, să înregistrăm proprietățile, pământul, imobilele, pentru că de aici începe dezvoltarea!”

neri nu au temeuri de a deschide un dosar administrativ, nu tocmai unul penal, în aceste condiții ne întrebăm de ce să umilești public un ales local, căruia cetățenii i-au încredințat votul?

Toate aceste momente negative care apar în activitatea primarilor sunt acumulate într-un anume fel de către CALM, ca să le prezentați instituțiilor statului și poate așa vor fi efectuate niște modificări în legislație, astfel ca asemenea situații să nu se mai repete?

Viorel Furdui: În 2016 am avut o colaborare foarte bună cu autoritățile centrale, lucru menționat și de Tatiana Badan în discursul său. Grație acestui dialog am obținut niște rezultate foarte bune. În acest

după niște criterii care nu erau clar stabilite. Acum, această realizare oferă posibilitatea APL să-și planifice activitățile de reparație a drumurilor. Unii susțin că suma este prea mică, dar noi considerăm că tot e mai bine decât deloc. Plus la aceasta, cu acești bani ai deja mai multe șanse să câștigi un proiect mai mare. **CALM a avut o relație foarte bună cu guvernarea, dar, din păcate, la un moment dat dialogul a dispărut. Nu putem să ne dăm seama de ce s-a întâmplat acest lucru, dar presupunem că s-a schimbat conjunctura. S-au început procesele de intimidare a primarului de Taraclia, Basarabeasca, a altor primari, iar CALM a luat atitudine în apărarea acestora. Ministrul**

acest dialog. Cum credeți, cât de sinceră este puterea centrală și cât de multă descentralizare pot accepta APC?

Viorel Furdui: Toate aceste discuții trebuie să aibă loc într-un format instituționalizat. Pentru a discuta toate aceste competențe, propuneri, trebuie de discutat sistematic și deschis, având competențele necesare. Legea descentralizării administrative din 2006 prevedea crearea acestei Comisii Paritare. **Deoarece majoritatea guvernărilor se uită de sus în jos la APL, la un moment dat se credea că în Comisia Paritară ar trebui să fie 99% reprezentanți ai APC și doar 1% format din APL. În asemenea caz ar trebui de consultat dicționa-**

Viorel Furdui: „DIN CAUZA LIPSEI DIALOGULUI, ADESEA SĂ EFECTUEAZĂ CU REPEZICIUNE NIȘTE REFORME CARE ADUC PREJUDICII IMENSE REPUBLICII MOLDOVA!”

rul pentru a vedea ce înseamnă paritate. În sfârșit, în 2016 s-a stabilit că această Comisie Paritară va fi formată în proporție de 50% din APC – miniștri și premierul și 50% APL. Acesta este un format instituționalizat, dar din păcate potențialul acestei Comisii nu a fost folosit. Ultima dată ne-am întrunit în cadrul Comisiei Paritare circa un an și jumătate în urmă. Pe parcursul anului 2017 nu a avut loc nicio ședință. Premierul Pavel Filip a propus la 1 februarie să se creeze ad-hoc un grup de lucru care va avea un dialog direct cu miniștrii. Întrebarea noastră este de ce trebuie să formăm un nou grup de lucru, în cazul în care există deja Comisia Paritară? Putem crea în cadrul acestei Comisii subgrupe specializate în finanțe, economie, dezvoltare regională, probleme sociale, învățământ și cultură, ș.a. Jumătate dintre reprezentanți să fie APL și jumătate APC. Acesta ar fi un format care ar putea lucra și cu siguranță va genera rezultate. Noi am pregătit o adresare în care se regăsesc aceste idei și pe care o vom expedia Guvernului, în speranța că se va alege această cale. De ce să renunțăm la acest format instituționalizat, adoptat prin Lege și ni se propune în schimb un grup oarecare, cât de reprezentativ va fi acesta și cât de legal? Sperăm că acest grup propus de premierul Pavel Filip am putea să îl includem în cadrul Comisiei Paritare. **Premierul a propus ca din grup să facă parte 9 secretari de stat și 9 primari. Secretarii de stat au în spate instituții întregi, iar primarii aleși la întâmplare cât de reprezentativi vor fi? Pentru aceasta, în lumea întreagă există asociații, așa cum este și CALM, care este reprezentativ, având peste 800 de membri din cele 898 de primării. CALM are expertiză, are experți, juriști, economiști, ș.a.m.d, care ar putea în condiții paritare să discute cu reprezentanții instituțiilor de stat. În aceste condiții noi am avea un dialog real și un efect real al acestor discuții.**

Nu o singură dată ați vorbit despre reforma APL. Cum credeți, ce cale va adopta RM în reforma APL și care este contribuția CALM în aceste procese?

Această problemă este una esențială pentru RM. E vorba de cultura dialogului care trebuie să existe în mai multe domenii, mai ales atunci când facem niște reforme. Nu înțeleg de ce unii cred că dacă acum este momentul de produs niște reforme, nu mai trebuie să ținem cont de părerea nimănui, facem repejor reforma și apoi vom vedea care este impactul sau rezultatul. Noi deja am trecut prin

asta și am văzut că așa nu merge. Dacă ne amintim de reforma teritorial-administrativă din 1998, când s-au creat județele, exact așa s-a procedat, cu repeziciune, fără prea multă analiză, crezând că totul va fi bine. Dar nu a fost așa. S-au cheltuit foarte multe resurse pentru a efectua această reformă, iar apoi s-au cheltuit și mai multe resurse pentru a se întoarce la raioane. Se consideră că Republica Moldova este o țară săracă, dar ne permitem să efectuăm cu repeziciune reforme care de multe ori ne aduc prejudicii imense. Sigur că avem nevoie de reforme și întotdeauna le-am spus guvernelor RM, începând cu crearea CALM în 2010, că avem nevoie de reforma autorităților publice, atât a celor centrale, cât și a celor locale, dar acestea trebuie dezbătute public, cu implicarea tuturor celor interesați, ca să înțelegem toate nuanțele și să identificăm toate problemele care pot apărea în rezultatul acestor schimbări. Noi considerăm că trebuie de schimbat puțin abordarea. Acest lucru înseamnă că trebuie de identificat problemele reale care există. Ni se spune că în RM are loc un fenomen mare al depopulării, dar oare reforma administrativ-teritorială va soluționa această problemă? Oamenii pleacă pentru că nu există locuri de muncă, nu sunt condiții elementare de trai: canalizare, apă, ș.a. Un alt motiv pentru care ni se spune că este nevoie de reforma administrativ-teritorială este că sunt puțini specialiști în primării. Întrebarea însă este de ce sunt atât de puțini specialiști, de ce pleacă lumea din primării, din APL? **Problema constă în faptul că există o centralizare excesivă în domeniul salarizării. Multe localități au venituri bune, dar nu au posibilitatea de a avea o politică individuală de cadre și în domeniul salarizării, deoarece nu le permite legislația. Nici măcar prime nu poți oferi celor care ar merita acest lucru.** În APL sunt foarte puține venituri, deoarece aproape toate sunt centralizate la centru. Rezultă că acolo unde oamenii ar trebui să beneficieze de serviciile de bază, banii nu prea ajung, sau ajung strict pentru ceva anume. APL nu au libertatea să decidă individual pentru ce ar trebui să cheltuiască banii în mod prioritar, deoarece nimeni nu știe mai bine decât cei din localitate despre problemele lor. **Înainte de a decide cum facem reforma administrativă ar trebui să facem ceea ce am promis încă acum mulți ani – să descentralizăm, să dăm resurse APL, să înregistrăm proprietățile, pământul, imobilele, pentru că de aici începe dezvoltarea.**

LIPSA ABORDĂRII DE SISTEM, TRANSPARENȚEI, DIALOGULUI ȘI A CONTINUITĂȚII SUNT CAUZELE PRINCIPALE CARE BLOCHEAZĂ REFORMELE ÎN DOMENIUL AUTONOMIEI LOCALE ȘI DESCENTRALIZĂRII!

În cadrul emisiunii "Butonul roșu" de la Moldova 1, Elena Bacalu, deputat PD, Elena Bodnarenco, deputat PCRM, Iurie Țap, deputat PLDM și Viorel Rusu, expert CALM au discutat despre autonomia locală din Republica Moldova.

Întrebați dacă putem vorbi despre o fortificare a autonomiei locale pe parcursul acestor ani, Elena Bodnarenco a răspuns: „Dacă vorbim de autonomie locală în alte țări, cu excepția RM, putem confirma că sunt exemple bune, sunt succese, ceea ce, cu regret, nu putem spune despre țara noastră. **În 2010, în RM a fost formată organizația non-guvernamentală – Congresul Autorităților Locale din Moldova, la care au aderat, din start, câteva zeci de primării. La moment, membri ai CALM sunt mai mult de 700 din 898 de primării. Această organizație este organul la propunerea căruia a fost stabilit să fie marcată la 1 februarie Ziua Autonomiei Locale în RM. Cu regret, astăzi se cam uită de descentralizare și suntem martorii unei centralizări excesive a APL de nivelul I și nivelul II. Le mulțumim celor care nu apleacă capul și luptă pentru autonomia locală reală.**”

Elena Bacalu este de părere în acești 20 de ani, RM a încercat să consolideze autonomia locală, deoarece s-a înțeles că pentru a crea comunități autonome este nevoie cu adevărat de descentralizare. Însă, acest lucru nu înseamnă că nu este loc de mai bine. **„Mai avem de lucru la compartimentul dat, dar nu putem nega faptul că din 2016 și până la ora actuală s-au înregistrat un șir de reforme ce țin de acest domeniu. Dacă e să**

ne referim la Strategia de descentralizare și autonomia locală care a fost votată de Parlament în 2011, dar și Planul de acțiuni prevăzut pentru perioada 2012-2015, spre regret nu s-a îndeplinit nici un punct din acel Plan de acțiuni. Din 2016, noi, cei din coaliția de guvernare am fost nevoiți să extindem termenii de implementare a acestui Plan de acțiuni până în 2020 și să încercăm să-l implementăm pe etape. Prima etapă este pentru perioada 2016-2018 și deja am reușit să înregistrăm un șir de realizări.”

Iurie Țap a explicat că autonomia locală este dreptul satelor, comunelor, orașelor de a se autoguverna, de a-și asigura acele servicii de care au nevoie. „Din acest punct de vedere, ideea autonomiei locale a fost compromisă definitiv. Avem sate subdezvoltate, din care oamenii fug, deoarece nu au locuri de muncă. **Pe de altă parte, avem autorități locale care au doar 11% din venituri proprii. În 2002, aceste venituri constituiau 35%, media europeană fiind de la 40% la 60%. În acest context, spre regret, avem autorități nefuncționale, sate neatractive și autonomie locală compromisă.**”

Viorel Rusu a menționat că nu putem vorbi de finalitatea unei reforme, ci doar a unor măsuri. „Constatăm că în acest domeniu ne mișcăm sporadic, fără a avea continuitate și fără a atinge un scop anumit, cel de a avea

autorități publice locale independente, care să rezolve singure problemele de interes local. Sunt de acord cu colegii că am realizat doar unele măsuri din Strategia de descentralizare și, cu regret, se atestă lipsa de continuitate a acestor reforme, pentru a ajunge la o finalitate care să reiasă din spiritul Cartei Europene, dar și a legislației noastre, este vorba de realizarea principiului subsidiarității, adică serviciile publice trebuie să le aducem cât mai aproape de cetățeni. Autoritățile APL au un rol crucial în acest proces, deoarece ele sunt cele mai apropiate de cetățean.

Este necesar să continuăm acest proces de descentralizare pe domenii, avem mari probleme la capitolul venituri proprii, la consolidarea bazei fiscale a APL, ca să nu apară problema că nu au capacități. Dacă nu ai creat premise, nu poți cere de la o autoritate locală să aibă rezultate. Este necesară conclucrarea dintre APC și APL, deoarece lipsa acestui dialog se observă.

Această conlucrare se bazează pe un dialog, pe o negociere dintre APL și APC. În acest caz, este vorba de doi parteneri cruciali în realizarea sarcinilor statului și îmbunătățirii calității vieții cetățenilor, este vorba de conlucrare pe bază de parteneriat între APC și APL. Sperăm că după ziua APL, lucrurile se vor schimba și la acest capitol."

Potrivit Elenei Bacalu, nu poate exista o continuitate într-un timp atât de scurt. „În 2016, Guvernul a votat o altă strategie ce ține de reforma APL pentru anii 2016-2020. Suntem la prima etapă a acesteia și vreau să aduc exemple. Reforma a început chiar de la Guvern. În 2016 a avut loc reforma Cancelariei de stat, iar în 2017 a avut loc reforma APC. Au fost comasate mai multe Agenții, a fost redus numărul de ministere de la 16 la 9. A fost înființată Agenția Serviciilor Publice în cadrul căreia au fost concentrate 5 servicii. S-a aprobat Legea Guvernului, deoarece noi până acum am lucrat cu cea votată în 1990.

Fondul Rutier a fost descentralizat și astfel primăriile au posibilitatea să primească fonduri după numărul populației. O altă reformă a fost în privința oferirii statutului de municipiu pentru 8 orașe din țară, am ajuns cu colegii la concluzia că aceste municipii au nevoie și de o bază materială. Astfel, la politica bugetar-fiscală a fost acceptat un amendament al meu potrivit căruia în 7 din aceste 8 municipii, vor rămâne 35% din veniturile acumulate. Puțin câte puțin lucrurile se schimbă."

Iurie Țap a amintit că Strategia de descentralizare, prevăzută pentru 2012-2015, deoarece nu a fost realizată pe deplin a fost extinsă pentru 2018. „În 2013 a fost introdus sistemul finanțelor publice locale, probabil este unica reformă reală din 2009 încoace, deoarece acest lucru însemna scoaterea APL de sub influența politicului. Astfel, veniturile pentru APL au fost stabilite prin Lege. Aceasta a fost o realizare enormă, doar că nu s-a făcut al doilea pas și anume consolidarea finanțelor publice locale și creșterea veniturilor proprii. Au trecut doi ani și la acest capitol nu s-a făcut nimic, din acest

motiv concluzia mea este că reforma de descentralizare este compromisă. Dacă nu au venituri proprii și nu pot înregistra proprietatea, APL nu au ce să facă. Centralizarea absolută a Fondului de susținere a populației este încă o dovadă că guvernarea mijmează reforma."

Și Elena Bodnarenco a fost de acord că există restanțe la capitolul proprietăți publice, finanțe locale, consolidarea bazei fiscale. „Sunt și succese în actuala legislatură, dar ele se datorează în mare parte nouă, deputaților care avem experiență de primar și am reușit să convingem colegii din fracțiunile parlamentare despre importanța unor sau altor aspecte. Acele succese pe care le avem însă sunt prea puține și nu se vede continuitatea reformelor. Despre reforma APC e devreme să vorbim, deoarece încă nu putem să facem niște totalizări, nu cunoaștem care sunt economiile reale de pe urma acestora, dar probleme noi au fost create pentru APL. De exemplu, Trezoreriile existau anterior în toate raioanele și toate întrebările legate de transferurile bancare, achizițiile publice se soluționau foarte ușor. Atunci când în cadrul Ministerului Finanțelor a fost modificat acest sistem, Trezoreriile au trecut în câteva raioane și la început de an, în fiecare Trezorerie primării stăteau timp îndelungat în rând, mulți dintre ei venind din alte raioane, parcurgând și câte o sută de km. După revolta primarilor și adresările lor nenumărate s-a decis că aceste plăți se vor efectua online. Întrebarea este de ce ceastă modificare nu s-a discutat mai întâi cu primării? De ce trebuie să creăm probleme oamenilor din teritoriu, de ce trebuie să tergiversăm achizițiile publice, ceea ce înseamnă hrana copiilor, reparația drumurilor ș.a.m.d.? De ce să creăm probleme în plus, când și așa avem altele?"

Viorel Rusu a constatat că aceste lucruri se întâmplă din cauza lipsei dialogului. „Sunt anumite standarde de comunicare dintre APL și APC, ele fiind stabilite de Consiliul Europei. E vorba de dialog sau de negociere. Așa cum se negociază un contract, tot așa trebuie să existe negocieri între Guvern și APL. Noi, CALM, suntem mulțumiți de sprijinul acordat de unii deputați care, prin propria experiență, știu ce înseamnă problemele de la nivel local. Anume ei ne sprijină în promovarea unor sau altor inițiative, dar nu există o abordare sistemică, deoarece promovarea inițiativelor aparține Guvernului. Ne dorim ca Guvernul să fie receptiv, împreună cu APL să promoveze unele sau alte aspecte ce țin de consolidarea autonomiei locale."

DEMOCRAȚIA LOCALĂ DIN REPUBLICA MOLDOVA ESTE TOT MAI FRAGILĂ ȘI ÎN MARE PERICOL!

Directorul IDIS „Viitorul” Igor Munteanu și directorul executiv al CALM Viorel Furdul au analizat, în cadrul emisiunii Vocea Administrației Locale de din 27 ianuarie, rezultatele raportului Starea democrației locale în Republica Moldova, realizat de IDIS „Viitorul”.

Potrivit lui Igor Munteanu, elementele unice ale acestui raport sunt că „am încercăm să implicăm cetățeanul să reflecteze asupra instituțiilor democrației locale, pentru că atunci când acesta este întrebat ce este democrația, acesta răspunde, de

despre tot ce este mai vital pentru cetățeanul de rând. „Acesta este un raport care ia în considerație percepția cetățeanului despre ce se întâmplă la nivel instituțional. În raport, după rata de popularitate și încredere, primăria ocupă al doilea loc după biserică dar, în același timp, cea mai mare parte a cetățenilor nu sunt mulțumiți de serviciile care sunt livrate de către primărie. Aceste lucruri vorbesc despre faptul că între reprezentare și ceea ce livrează autoritatea locală este un mare decalaj. Acest lucru se întâmplă din lipsa banilor. 60% dintre cetățeni spun că cea mai mare problemă a primăriilor este lipsa de resurse, bugetele scăzute, competența redusă a autorităților locale, aici e vorba nu doar

de primar, dar și de angajatul care lucrează în primărie. Ca să aduci oameni cu experiență și talentați trebuie să le plătești mai bine. Nu poți să-i ții pe cei mai buni ca să-ți servească ani în șir, în mod voluntar, pentru comunitate. Al treilea factor este că adesea autoritățile locale au alte agende decât ale comunităților. Adesea cetățenii spun că primarul nu poate decide nimic din ceea ce contează pentru comunitatea locală. Sondajul care stă la baza acestui raport arată că 2/3 dintre cetățeni consideră că atunci când au avut o problemă la nivel local nu au avut remedii în justiție, adică lor nu li s-a făcut dreptate atunci când s-au adresat cu o problemă. Acest lucru denotă un val de nemulțumire la nivel local,

„Există o fragmentare excesivă a teritoriului, există un grad foarte mare de dependență a APL față de transferurile de egalizare din partea APC și există o tendință de a politiza aceste transferuri, făcându-i pe primari să accepte o anumită tutelă politică!”

obicei, că sunt alegerile, faptul că cineva te reprezintă la nivel de comunitate, puțină lume însă se gândește că există un fel de relație articulată între instituțiile de reprezentare și felul în care cetățeanul califică serviciile pe care le primește din partea statului sau a autorităților locale în termeni de bunăstare personală, dacă este sau nu mulțumit de democrația locală, de primăria pe care o are în localitatea sa și în ce măsură primăria știe de nevoile lui, de ierarhia de priorități și poate să răspundă la aceste nevoi, cum ar fi: apă, gaze naturale, infrastructură de drum, de instituții, care servesc interesele comunității. Sunt lucruri care reprezintă agenda fiecărui primar din RM. „

Directorul IDIS „Viitorul” a amintit că democrația locală este

în ciuda faptului că au încredere în primar. La capitolul încredere, Guvernul și Parlamentul sunt la coada clasamentului, dar nici APL nu stă foarte bine, din cauza faptului că fundamentul pe care se așază autonomia locală din RM este foarte fragil. Nu există baza financiară și nici cea de capacitate administrativă, care să facă APL să lucreze pentru beneficiul publicului. Doar 2% dintre cetățenii care au fost chestionați în cadrul acestui sondaj reprezentativ spun că au participat măcar o dată la ședințele consiliului local, atunci când e vorba de bugete locale, sau de adoptare a unor decizii de repartizare a resurselor, ei fie nu sunt invitați, fie nu participă. Doar 2-3% au afiliere la o organizație anume. Practic, partidele politice, sau organizațiile

DEMOCRAȚIA LOCALĂ DIN REPUBLICA MOLDOVA ESTE TOT MAI FRAGILĂ ȘI ÎN MARE PERICOL!

neguvernamentale, care reprezintă o anumită infrastructură de asociere nu sunt interesante pentru cetățeni. Trebuie să ne întrebăm de ce nu-i interesează acest lucru, pentru că dacă nu există această corporativizare a societății, cetățeanul nu se identifică cu alte organizații, în afară de familia lui, există niște probleme mari de comunicare și mobilizare a societății, iar primarul și consiliul local nu vor putea face foarte mult lucru fără sprijinul comunității.“

Viorel Furdui a afirmat că și CALM a salutat apariția acestui studiu. „Noi întotdeauna am atras atenția asupra faptului că problemele dezvoltării locale, a democrației locale, descentralizării, trebuie să devină subiectul unei discuții foarte largi în societate. Acest studiu este important din mai multe puncte de vedere. Cunoaștem cu toții că cetățeanul are principalele contacte în teritoriu. Adesea, în RM unii susțin că lucrează foarte mult la nivel central, adoptă strategii, planuri, se muncește zi și noapte pentru binele cetățeanului, dar nu înțeleg de ce aceste reforme nu-l fac pe cetățean să aprecieze aceste eforturi. Acest studiu are o metodologie care se bazează pe estimarea percepției cetățenilor și din start identifică câteva contradicții: pe de o parte s-a menționat o încredere mare în APL, pe de altă parte, calitatea serviciilor lasă de dorit. Care sunt cauzele că nu se întâlnește încrederea în APL cu satisfacția cetățenilor în prestarea serviciilor? Există o mare discrepanță între modul cum se repartizează resursele în acest stat, cum sunt împărțite obligațiile, competențele. Observăm că există o discrepanță mare între cei care ar trebui să presteze mai multe servicii și mai calitative pentru cetățeni, în realitate, în sistemul nostru administrativ, ei sunt în mare parte izolați de aceste resurse, de aceste posibilități. Acesta ar trebui să devină un subiect de discuție și de interes și pentru autoritățile din RM care adoptă deciziile. Suntem în situația când într-o perioadă scurtă de timp trebuie de luat anumite decizii privitor la direcția pe care alegem să mergem și ce fel de studii punem la baza studiilor noastre. Prin realizarea acestui raport există o șansă foarte bună de a mișca carul din loc.“

Igor Munteanu a fost de părere că ar fi greșit să spunem că în RM nu s-a încercat sau nu au existat intenții de reformare a sistemului

de administrație locală. „Ar fi ero-nat să credem că lumea nu știe ce vrea. Lumea vrea mai multă autonomie și mai multe competențe pentru gestionarea resurselor locale, să nu mai fie atât de dependentă de bugetul central, să fie mai puține intervenții din partea guvernului central în ceea ce privește problemele de interes local. Pe de altă parte, există o fragmentare excesivă a teritoriului, există un grad foarte mare de dependență a APL față de transferurile de egalizare din partea APC și există o tendință de a politiza aceste transferuri, făcându-i pe primari să accepte o anumită tutelă politică. Toate aceste fenomene sunt descrise și în alte rapoarte care au fost analizate la Consiliul European. Din cauza faptului că economia națională nu funcționează atât de bine, iar o bună parte din potențialul economic, bancar, industrial se află în Chișinău, există o distribuție inegală a resurselor în teritoriu. Deși cea mai mare parte a populației locuiește la țară, instituțiile financiare se află în capitală. Astfel, comunitățile locale au mai puține resurse vărsate prin intermediul taxelor și impozitelor locale în bugetele pe care le gestionează primăria. Datele la care am avut noi acces arată că doar 157 din administrații locale sau 17% din cele existente își pot acoperi cheltuielile administrative din veniturile proprii, în timp ce 83% din autoritățile locale utilizează transferurile de la bugetul de stat pentru a-și acoperi până și cheltuielile administrative.“

Potrivit directorului IDIS „Viitorul“, există un număr mare de localități care au o populație mai mică decât cea prevăzută de legislație – 1500 de locuitori. Igor Munteanu a explicat că după 2001, atunci când PCRM a venit la guvernare, foarte multe localități au venit cu solicitarea să li se recunoască primăria, chiar dacă aveau un număr de populație mai mic decât era prevăzută de Lege. Din considerente electorale, PCRM a acceptat divizarea unor comune mai mari, așa cum existau conform reformei administrativ-teritoriale din 1998-1999 și au revenit la autorități locale foarte mici. Acestea au fost, în primul rând, clienții Ministerului Finanțelor pentru a cere subsidii pentru că nu se puteau finanța din surse locale. În așa fel s-a distrus un mecanism de consolidare și dezvoltare a comunităților în baza serviciilor livrate și în baza capacităților. „În al doilea rând, ceea ce noi am arătat

prin raportul prezentat publicului, este că prin Legile care s-au adoptat ulterior, în 2006, dar și prin Legea Finanțelor publice locale s-au transmis foarte multe competențe care nu sunt acoperite de resursele financiare, la nivel local. Astfel, primarii sunt obligați să facă față unor competențe recunoscute la nivel oficial, neavând resurse pentru asta. Acei care sunt mai apropiați de partidul puterii evident că pot să spere că atunci când fac o vizită politică la Chișinău, cineva îi va merge în întâmpinare și îi va promite că va avea grijă ca primăria lui să primească niște subsidii, alocându-i și niște obligații electorale. Totuși, o mare parte din primarii care nu au conexiuni cu cel care gestionează resursele din fondurile de stat, evident că va rămâne în afara acestor jocuri de putere. Din acest punct de vedere, unii au primit mai mult decât ar fi convenit, iar alții nu au primit nici măcar ceea ce li s-ar fi trebuit de transmis. Așa au apărut inegalitățile teritoriale. De-a lungul centrului, de la Criuleni, Rezina, prin Ungheni până la frontiera cu România, este o centură întreagă de sărăcie. De exemplu, Nisporeni are 11 localități printre cele mai sărace din RM. Ungheniul are 10 localități printre cele mai sărace. Acest lucru se întâmplă pentru că în afară de Legea propriu-zisă, trebuie niște instrumente, mecanisme de aplicare. De fapt, nu există o politică specială care să facă această Lege să funcționeze, prin instrumente financiare. Dacă ai zonă de deprivare masivă, trebuie să ai și mecanisme de asistare a acestei zone, cu politici fiscale, cu instrumente de dezvoltare a infrastructurii, cu toate lucrurile care pot să compenseze subdezvoltarea economică. Din păcate, mai ales spațiul rural a fost lăsat în voia sorții. Localitățile mici au fost lăsate, fie să își aștepte rândul până își găsesc conexiunea necesară politică, pentru că anumite partide care sunt în Parlament și Ministerul Finanțelor să le dea ceea ce își permit, fie pur și simplu să piară. Al treilea lucru pe care vreau să-l observ este că dacă mediul rural nu este ajutat de spațiul central, populația fuge de acolo. Avem zone întregi în care au rămas mai puțin de 20% din populația care exista acolo acum 10-15 ani. Există localități în care au rămas câte 10-12 oameni. În zona de nord sunt sate în care nu a mai rămas niciun locuitor, ele au dispărut pentru că nimeni nu s-a îngrijit de aceste sate.“

Igor Munteanu a vorbit și despre intenția guvernului de a reorganiza administrativ-teritorial RM și evident că din cele peste 800 de primării vor rămâne, de exemplu, o sută. Este aceasta o cale de a rezolva problemele? Oare cetățenii nu vor fugi în continuare din aceste localități, dacă nu vor avea serviciile pe care le așteaptă?

„E total iresponsabil să crezi acest lucru. Dezvoltarea locală nu se rezolvă prin metode voluntariste și prin metode doar financiar-administrative. Este nevoie de o discuție serioasă și de o consultare profundă pe foarte multe mecanisme ale dezvoltării locale, ca să ajungem la soluții care sunt acceptate de populație și de către primării. Pe lângă constatările pe care le-am făcut în acest raport, avem o serie întreagă de recomandări și de politici pentru a nu face mai rău decât este în acest moment și pentru a găsi instrumentele de coeziune socială și economică pentru nivelul local. Acesta este de fapt numele politicii care se practică în UE. UE tot are zone foarte sărace, dar are o politică de coeziune. Noi, în RM nu avem așa ceva. Nu avem o Lege cu privire la zonele defavorizate și nu avem o politică de coeziune care să ajute localităților cu grave probleme de subdezvoltare să ajungă, cel puțin, la indicatorii medii pe țară, care ar face cetățenii să se încreadă că nu sunt uitați de putere, de stat, de justiție.“

Directorul executiv al CALM a fost de acord că fragmentarea teritorială este un subiect complex și destul de sensibil. Potrivit lui Viorel Furdui, modul în care este abordat în anumite instituții acest subiect este depășit și foarte simplist.

„Se pornește de la ideea că avem prea multe primării, financiar sunt slabe, nu au capacitate și se consideră că soluția este să le lichidăm, din 800 facem 100 și am soluționat problemele. Dacă lucrurile vor fi abordate într-o asemenea manieră credem că vor apărea mult mai multe probleme, iar cele existente nu doar că nu vor fi soluționate, ci vor genera și altele. În RM avem nevoie de mult mai multă flexibilitate, responsabilitate și atenție la soluționarea unor asemenea probleme complexe, fundamentale. O reformă care ține de organizarea administrativ-teritorială nu se compară cu o reformă a unor instituții la nivel central. Un alt raport al IDIS, prezentat recent, care se referă la reforma administrației publice, în special a celei centrale, arată foarte clar că și în acest caz sunt foarte multe semne de întrebare referitor la ceea ce numim fundamentarea și transparența reformei, dar și evaluarea acestor impacturi, ceea ce noi nu vedem în aceste cazuri. Deși ni se spune că impactul acestor reforme se va putea vedea doar peste o anumită perioadă de timp, urmează să vedem dacă acesta va fi unul pozitiv sau negativ. În RM niciodată nu au fost dezbatute largi, cu implicarea masivă a societății civile, științifice și cu conexiune clară la realitățile din RM. Din păcate, observăm că abordările care s-au făcut pe această dimensiune au interese strict economice-financiare, cu

intenția de a reduce primăriile pentru a face economii, doar că, de multe ori, pe cetățeni îi costă mult mai scump aceste reforme. Uneori aceste reforme se făceau în grabă, peste noapte, cu mari curențe. Din păcate, observăm că acest lucru se repetă. Recent au fost reorganizate așa-numitele Trezorerii. Nu este clar cine și când a discutat acest subiect, cum s-a decis ca anumite raioane să fie deservite la Chișinău, iar altele la Comrat sau Bălți. Localurile alese pentru a presta aceste servicii, în mare parte, nu sunt potrivite. Oamenilor li s-a promis că nu vor trebui să străbată kilometri pentru a semna un document, dar lucru acesta se va efectua în formă electronică, însă acest lucru nu s-a întâmplat. Ca rezultat, avem foarte mari nemulțumiri în rândul cetățenilor.“

Igor Munteanu s-a arătat convins de faptul că trebuia să se treacă la acest sistem de trezorerie regională exact în momentul în care existau toate soluțiile tehnice pentru ca primarul să nu mai trebuiască să plece la Bălți, de exemplu, pentru ca să prezinte rapoartele în fața unui birocrat.

„Primarul ar trebui de la serviciu să-și rezolve toate problemele legate de raportări, dacă este nevoie de așa ceva. El trebuie să fie învățat cum să facă chestiunea aceasta, să aibă acces la resursele tehnice și să nu fie umilit. Asemenea purtări pe drumuri, în fața unei birocrății centraliste are efecte de a subordona și nu de a ajuta la decongestionarea sistemului. În ciuda semnării Cartei privind autonomia locală, guvernul central nu s-a acomodat la ideea că există autorități publice locale recunoscute conform Constituției ca fiind autorități autonome la nivel local. Sigur că ele nu ar trebuie să încurajeze separatismul, sau să se angajeze în politică externă, dar nici să plimbi oamenii de la Cimișlia la Comrat, sau de la Cahul la Comrat. Constatăm că a dispărut Comisia Paritară, adică a dispărut platforma pe care CALM ar fi trebuit să comunice asupra priorităților reformei APL și a descentralizării. Această Comisie a dispărut, probabil, pentru că anumite opinii formulate de CALM nu au convenit cuiva, dar acest lucru nu înseamnă că trebuie să arunci copilul împreună cu toată apa din albiuță. Din partea CALM-ului tot trebuie să rămână ușa deschisă, deoarece trebuie de căutat soluții pentru sistemul de raportare electronică, inclusiv pe achiziții publice. Ministerul Finanțelor trebuie urgent să se așeze la masă împreună cu CALM pentru a găsi soluția confortabilă tuturor primarilor și să nu poarte oamenii pe drumuri. De unde să plătească bietul primar pentru călătorii de sute de km, pentru ca să prezinte un raport sau să înregistreze un contract?“

IURIE ȚAP: DEPENDENȚA FINANCIARĂ SUBORDONEAZĂ POLITIC ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ LOCALĂ!

Puterea locală nu este apărută și întărită, așa cum prevede Carta, dimpotrivă, este slăbită prin dependența financiară de politic”, este declarația deputatului din Partidul Liberal Democrat din Moldova, Iurie Țap, în contextul Zilei autonomiei locale și a lucrătorului din Administrația publică.

În cadrul unei conferințe de presă, Iurie Țap a declarat că dependența financiară subordonează politic administrația publică locală, care, „devenind docilă guvernării, va fi folosită în calitate de resurs administrativ în viitoarele alegeri parlamentare”.

Iurie Țap consideră că demolarea autonomiei și democrației locale este un pericol pentru viitorul democratic al țării și, în acest sens, el s-a adresat către autoritățile locale să manifeste caracter și demnitate.

„Acum 20 de ani a intrat în vigoare Carta Eu-

”Astăzi vedem că situația locală din țară este una tristă, cu sate subdezvoltate, fără locuri de muncă și neatractive pentru proprii locuitori. R. Moldova este împărțită în 898 de Primării. 94% din acestea nu au capacitate să asigure prestarea serviciilor de care sunt responsabile!”

ropeană de exercitare a puterii autonomiei locale. Aici se proclamă că anume autoritățile locale sunt fundamentul principal al unui regim democratic. Astăzi vedem că situația locală din țară este una tristă, cu sate subdezvoltate, fără locuri de muncă și neatractive pentru proprii locuitori. R. Moldova este împărțită în 898 de Primării. 94% din acestea nu au capacitate să asigure prestarea serviciilor de care sunt responsabile. Un Primar și Consiliul local nu poate să-și îndeplinească atribuțiile cu 4-6 angajați în Primărie. Constatăm că, puterea locală astăzi nu este apărută, din contra – slăbită. Dependența financiară din partea puterii centrale face să fie subjugată autoritatea locală, care, cel mai probabil, va fi folosită în viitoarele alegeri parlamentare.

Deputatul PLDM a venit și cu un îndemn către aleșii locali: „Ne adresăm către aleșii locali: primari, consilieri locali și raionali, să conștientizeze responsabilitatea pe care o au și să se opună dictaturii latente din partea guvernării care sugrumă autonomia și democrația locală! Să manifeste caracter și demnitate întru asigurarea principiului suveran al puterii poporului! Cât privește guvernarea: le vom aminti principiul Cartei Autonomiei Locale: apărarea și întărirea puterii locale reprezintă o contribuție importantă la edificarea unei Europe fondate pe principiile democrației și descentralizării puterii”, a conchis Iurie Țap.

IGOR MUNTEANU: CALM REPREZINTĂ INTERFAȚA DINTRE MAREA ARMATĂ DE PRIMĂRII DE ORAȘE ȘI DE COMUNE ȘI APC

Igor Munteanu, director al IDIS Viitorul, a vorbit în cadrul emisiunii Ora primarului de la 10 TV despre importanța dialogului dintre APC și APL, despre câtă autonomie locală avem în Republica Moldova, cum descentralizarea ar putea schimba fața comunităților locale, dar și calitatea vieții oamenilor din mediul rural.

Se vorbea despre lipsa dialogului dintre APL și APC și iată că la 1 februarie acest dialog direct a avut loc. Cărui fapt i se datorează această atenție pentru primari?

Igor Munteanu: Este un prilej de a vorbi despre structura puterii, despre ce înseamnă autonomie locală în Republica Moldova. Noi știm foarte bine că principiile constituționale indică asupra unei departajări între puterea centrală și puterea locală. Această delimitare este protejată și de prevederile Cartei Europene și de prevederile constituționale și de natura lucrurilor, potrivit cărora, autoritățile publice care sunt cel mai aproape de cetățeni trebuie să se bucure de mai multe competențe protejate de Lege și trebuie să se bucure de niște resurse. Fiecare dintre noi locuiește undeva și are nevoie de niște servicii elementare. Primăria este purtătorul de servicii pentru modul rezidențial, pentru casele, comunitățile și localitățile din orice țară. Această stare de lucruri le face pe autoritățile locale să se bucure de o încredere mult mai mare decât alte autorități în stat. **Partidele, Parlamentul, Guvernul, justiția sunt la coada clasamentului în sondaje, iar primăriile se bucură de cea mai mare încredere a cetățenilor, după biserică. Oamenii sunt foarte nemulțumiți de justiție și de atitudinea politicianilor față de interesul național, dar și față de interesele pe care comunitățile locale le urmăresc. Primării se bucură de încredere, pe de altă parte, peste 50% dintre cetățeni nu sunt mulțumiți de serviciile prestate la nivel local. Când întrebăm cetățenii de ce lucrurile stau atât de prost, deseori ni se spune că primarul nu are bani. De aici rezultă că APL din RM au prea multe competențe prevăzute de legislație și prea puțini bani. Cea mai mare parte a APL sunt totalmente dependente de transferurile bugetare, ceea ce înseamnă că autoritățile mai mici trebuie să primească niște fonduri pentru ca să supraviețuiască. **Doar 167 de primării își pot permite să-și acopere cheltuielile administrative proprii, restul, adică marea majoritate, sunt la cheremul oportunismului politic direct, deoarece fără transferurile care le sunt alocate prin intermediul raioanelor, ori prin investiții capitale,****

din bugetul de stat, prin decizii ale Parlamentului, ele nu ar putea supraviețui. Este vorba de o fragmentare excesivă a teritoriului și vorbim de un mare decalaj între capacitatea efectivă administrativă a APL și ceea ce așteaptă cetățenii de la ele. Când analizăm mai detaliat de ce sunt mulțumiți cetățenii observăm în mod surprinzător că ei sunt mulțumiți de calitatea apei, de ajutorul medical pe care li-l acordă unele instituții, de educație. Nu sunt mulțumiți însă de drumurile locale, de calitatea serviciilor de salubritate, de inexistența unui număr foarte mare de servicii comunale de care au mare nevoie. Evident, este vorba de un procent de subdezvoltare, la nivelul micilor orașe și a comunităților. O problemă atestată de guvernul central este că fragmentarea excesivă face că APL foarte mici să nu aibă o bază fiscală din care să extragă taxele necesare pentru ca să-și dezvolte obiectivele importante pentru comunitate. Este adevărat că după prima reformă serioasă din 1998-1999 care a condus la formarea județelor, pot să spun că IDIS Viitorul

slabe, să manipuleze opțiunile primarilor și puteau alocă puțini bani pentru a obține clientelă politică la nivel local.

Cum ar putea primăriile să echilibreze balanța dintre competențe și resurse? Ar trebui APL să aibă un dialog constructiv cu Guvernul? În acest context, vă întreb ce se întâmplă în cazul Comisiei Paritare?

Igor Munteanu: Nu există nicio legătură între consolidarea capacității administrative și financiare cu dialogul dintre APC și APL. Consolidarea competențelor APL sunt prevăzute de Lege. Parlamentul ar putea adopta niște Legi de recalibrare a competențelor sau de alocare a mai multor taxe locale. Pe de altă parte, este adevărat că Guvernul are nevoie de APL, deoarece el este cel care aplică Legea descentralizării, adoptată după 2006. **Această Lege arată foarte clar că asociațiile puterilor locale, mă refer evident la CALM, au o funcție extraordinar de importantă. CALM reprezintă interfața dintre marea armată de primării**

Descentralizarea este o oportunitate pentru comunitățile locale sau regionale de a beneficia de servicii de bună calitate!

a fost instituția care a susținut convinsă Comisia Parlamentară pentru Administrare Publică Locală de atunci, sprijinind ideea consolidării regionale a APL, pentru crearea de județe, crearea instituției prefectului. Acea era direcția corectă a țării. După schimbarea de putere din 2001, comuniștii au încercat să-și consolideze prezența politică prin refacerea structurii de filiale de partid, la nivel de raioane și astfel toată concepția strategică de reformare a APL s-a dus de râpă. Au revenit la APL, deoarece având asemenea autorități, stabilite sub nivelul prevăzut de Lege (nu mai puțin de 1500 de locuitori), puteau mai ușor să controleze comunitățile

de orașe și de comune și APC. În mod paradoxal pentru mulți, între ei nu există relații de subordonare. Guvernul este șeful APL. Guvernul este cel care aplică Legea, politicile naționale, dar trebuie să consulte APL, pentru că ele sunt protejate de Constituție, prin statutul lor autonom. Respectiv, Guvernul când vrea să schimbe ceva în Legislația care afectează APL trebuie să se consulte. Comisia Paritară a apărut ca urmare a aplicării Legii descentralizării. În ultima perioadă, odată cu reforma APC, coordonată suspect în afara unui cadru credibil și transparent cu societatea civilă, cu mediul academic, cu CALM-ul, Comisia Paritară a fost exclusă din formatele de consultări pe care le are Guvernul. Acest lucru s-a văzut inclusiv la crearea modelului de reforme a APC. La nivel teritorial, Guvernul are foarte multe servicii deconcentrate și adesea, neavând o instituție a Guvernului pe plan local, foarte multe competențe sunt alocate mecanic autorităților de nivelul

IGOR MUNTEANU: CALM REPREZINTĂ INTERFAȚA DINTRE MAREA ARMATĂ DE PRIMĂRII DE ORAȘE ȘI DE COMUNE ȘI APC

Il, cerându-le acestora să exercite funcții de supraveghere și executare asupra acestor competențe, ca și cum acestea ar fi părți din Guvernul central. Acest lucru însă crează o situație de ambiguitate. Am menționat că PCRm era foarte nemulțumit că avem și județ și prefect, după modelul românesc și ei au bătut permanent în ideea dislocării instituției prefectului, deși prefectura vine din Franța, nu doar din România. Ei au încercat să compromită această instituție, iar după 2006 au transformat-o în instituție de reprezentat al Cancelariei Guvernului în teritoriu. Funcția acestei instituții era de a gestiona serviciile deconcentrate, separat de APL. Din moment ce a dispărut și acest reprezentant al Guvernului nu mai era nicio instituție care să patroneze serviciile care erau ale Guvernului, separat de cele ale APL. Neexistând această delimitare clară, Guvernul a început să ia avantaj, să profite de incertitudine pentru a consolida controlul de tutelă și de oportunitate asupra APL. **Asociațiile locale au avut întotdeauna această bătălie cu Guvernul, încercând să spună de ce ne transmiteți unele competențe, cum ar fi: APL să aibă grijă de starea școlilor, când educația nu este competența locală, de ce ar trebui ca APL să aibă grijă de recruți, când Ministerul Apărării este instituția responsabilă de apărare? De ce se transmit lucruri în plus de făcut care costă bugetul local, în condițiile când pentru propriile servicii locale nu sunt resurse?** Guvernul mereu a avut o poziție ambiguă, încercând să păstreze controlul asupra a câtor mai multe sfere aflate în subordinea APL, tocmai pentru că nu și-a dorit în mod efectiv și cu bună intenție descentralizarea despre care vorbim, iar în această descentralizare Comisia Paritară are o funcție extraordinar de importantă. **Paritate înseamnă prezența egală a Guvernului central și a autorităților locale. Fără acordul acestei Comisii, nu ar trebui să fie adoptate hotărârile de Guvern, care intră în conflict cu competențele pentru APL recunoscute de Lege.** Dacă ar accepta acest joc de delimitare, multe dintre guverne ar trebui să-și înfrâneze interesul de a fi peste tot și de a nu răspunde de anumite lucruri. O vulnerabilitate fundamentală pentru APL din RM este legată de proprietatea municipală. 60% din toate proprietățile APL nu sunt înregistrate cadastral și nu generează niciun fel de resurse, au un statut de ambiguitate și oricând pot fi furate, transferate unor grupuri de interese și adesea nici măcar nu sunt la balanța primăriei sau a APL. Respectiv, aceasta este o resursă neutilizată, neexploatăată în beneficiul comunităților locale. Dacă Guvernul ar dori cu adevărat să ajute APL, ar putea crea un coridor de înregistrare a acestor proprietăți, punându-le în spațiul de aducere a beneficiilor, de exploatare a funcțiilor acestora.

Cum credeți, există această dorință sinceră a Guvernului ca până în 2020 să ducă până la capăt reforma APL.

Igor Munteanu: Este greu de răspuns la această întrebare, deoarece ciclurile politice ale guvernelor nu coincid cu ciclurile de po-

litică publică. Strategia este una dintre cele mai importante politici publice pe care le are un stat. **Descentralizarea înseamnă crearea de oportunități pentru comunitățile locale sau regionale de a crea practici de subsidiaritate – o normă europeană prin care anumite tipuri de servicii sunt prestate cel mai bine de către autoritățile cel mai aproape de cetățeni.** Această subsidiaritate este acceptată de UE ca o normă extrem de importantă, pentru că UE consideră că statul nu ar trebui să facă ceea ce ar trebui să facă alte autorități. În RM, orice coaliție de guvernare are idei despre cum ar trebui să exploateze această descentralizare în folos electoral, însă nu au idei pe termen lung despre cum ar trebui să profite de dezvoltarea regională și locală, implementând niște instrumente de dezvoltare locală. De exemplu, în legislația RM nu este prevăzut termenul de zone defavorizate, ca și cum nu am ști că există anumite pachete de sărăcie sedimentată, atât la centru, cât și la sud, dar și la nord. Această subdezvoltare este legată de lipsa de drumuri, lipsa de servicii de primă importanță pentru comuni-

tățile locale, lipsa de subsidiere țargetată din partea guvernului central pentru dezvoltarea unor oportunități ale economiilor locale. 10 localități din raionul Ungheni și 11 din Nisporeni sunt cele mai sărace din RM. Este un fel de centură de sărăcie care pornește de la Rezina, Criuleni spre Iași. Această realitate arată nevoia unei politici de intervenție prin instrumente economice, sociale, politice, care să ofere acestor comunități posibilitatea de a folosi mai bine beneficiile civilizației. **Trebuie să le dai niște subsidii pentru dezvoltarea unor servicii comunale, să construiești drumuri, astfel încât să repui aceste comunități în dezvoltarea normală. Altfel, populația va pleca într-o măsură mai mare din această zonă. De exemplu zona Culei are 57 de locuitori pe km pătrat, iar raionul Ungheni are 110 oameni pe km pătrat. Avem o largă disproporție de resurse și de populație. Descentralizarea nu înseamnă doar bugete locale, dar înseamnă și participarea la proiecte de infrastructură. Putem observa că datorită vizibilității, autonomia găgăuză a primit foarte multă susținere din partea partenerilor pentru dezvoltare aflați în RM, în timp ce comunitățile din vecinătatea UTA Găgăuzia nu au primit acest sprijin.** Dacă ne uităm pe site-ul care

monitorizează asistența externă vom vedea că doar în 2017 în autonomia găgăuză au intrat 65 de proiecte de asistență din partea partenerilor pentru dezvoltare, în timp ce în Taraclia au intrat 6 proiecte, iar în Cahul 15. Există o disproporție de alocare a resurselor pentru aceste regiuni deoarece, pe de o parte, autonomia găgăuză este un proiect etno-politic, cu o autonomie cu statut special, iar toată lumea abordează această autonomie ca pe un ou, pe când populația mult mai mare din regiunea de dezvoltare sud este favorizată într-o măsură mai mică de către politicile statului, deși există foarte multe zone cu adevărat depopulate și afectate de subdezvoltarea economică și socială. Acest lucru crează sentimentul unor inegalități sociale. **Dezvoltarea în RM este plină de inegalități, ele țin de neîndeplinirea strategiei de descentralizare, de vulnerabilitatea politică a APL, pentru că dacă ești dependent de transferuri ești vulnerabil politic, ai supărat un pic oficialii din Guvern, nu mai primești banii pe care îi așteaptă comunitatea. Dacă nu reușești să obții acești bani pentru a implementa niște proiecte înseamnă că activitatea ta va fi criticată și nu vei mai fi ales și comunitatea rămâne mai puțin atractivă față de alte comunități.**

Există memorie instituțională în RM?

Igor Munteanu: Există această lipsă de memorie în RM, de la coaliție la coa-

sub mandatul secretarului general al CoE și a spus că orice încheiere înainte de termen a mandatului aleșilor locali va afecta fundamental îndeplinirea obligațiilor de către RM în fața CoE. Astfel Voronin s-a oprit, iar ei au amânat momentul preluării puterii asupra puterii locale pentru anul 2003, când au fost alegeri locale conform ciclului politic. În 2007, la următorul ciclu politic s-a pus un accent mai mare pe dezvoltarea regională, cu apariția Strategiei pentru descentralizare, a agențiilor pentru dezvoltare regională, a Fondului național pentru dezvoltare regională. În același timp, aceste lucruri nu s-au conservat într-o memorie instituțională, care ar fi însemnat să dezvolte un fel de responsabilitate pentru anumite lucruri pe care nu le poți atinge. **Autonomia locală în RM reprezintă un instrument de generare a europenizării, pentru că doar autonomia locală dezvoltă respectul pentru comunitatea locală, pentru cetățeanul care se află în această comunitate.** Eu cred că nicio instituție centrală nu reprezintă atâta influență asupra omului simplu, pe cât o reprezintă puterea locală, atunci când ea se comportă adecvat, când are planuri și strategii de dezvoltare și când înțelege cum să atragă resurse pentru binele comunității pe care o reprezintă.

Cum credeți, prin intermediul acestei platforme care este CALM, se va reuși să se aducă o democratizare și o europenizare în RM, pentru că acești primari care s-au solidarizat se pare că crează o nouă cultură politică, care poate nu va da un rezultat momentan, dar poate avea un efect de lungă durată?

Igor Munteanu: Ați observat că la acest eveniment, doi dintre Ambasadorii cei mai importanți din RM: Peter Mihalco și James Pettit au clamat public necesitatea Guvernului de a reîncorpora CALM-ul în formatul de consultări și de a înceta să dezbine asociația de aleși locali. Un demers cu un limbaj destul de puternic, singurul posibil și necesar în acest moment, deoarece încercarea de a politiza relația cu CALM-ul a Guvernului, de marea armată a puterilor locale care, chiar dacă sunt vulnerabile sub aspect financiar, ele sunt reprezentative, ele au mandatul comunităților locale și mandatul lor este mai lung decât al acestui Guvern. Orice încercare de a-i pune la zid nu va provoca decât efecte negative pentru acest Guvern. Politicienilor li se spune să nu supere niciodată jurnaliștii, pentru că orice război cu aceștia te vor pune într-o situație proastă. Este un sfat foarte bun și pentru acest Guvern, pentru că și așa și-a asumat multiple bătălii, cum ar fi îndeplinirea unor anumite reforme complicate, de exemplu cea a APC. Guvernul trebuie să înceteze să se ocupe de fleacuri și de jocuri sub preș și trebuie să urmeze niște direcții strategice pentru această țară bătută de Dumnezeu, pentru că doar prosperitatea și doar încrederea în viitor poate asigura cetățenilor RM confidența în procesul politic. Nimic nu se poate întâmpla prin jocuri meschine sau prin promisiuni electorale cu caracter politicianist, totul se întâmplă doar atunci când ai de partea ta cetățeanul, atunci când trasezi o viziune care este atractivă pentru populație și descentralizarea în această țară reprezintă instituții de progres social. Pe APL nu trebuie să le dezbină, ci trebuie să le încurajezi și să le consolidezi.

liție de guvernare. Prima mare reformă s-a început din 1994. După adoptarea Constituției RM s-a adoptat statutul special al autonomiei găgăuze, după care a venit un alt ciclu de politici pe descentralizare, în 1998-1999, atunci când a apărut mai multă solidaritate pentru a consolida ideea de regiuni, au apărut județele, instituția prefectului, Legea APL, Legea finanțelor publice. Astfel, prin anii 1999-2000, populația a început să se adapteze la aceste noi structuri teritoriale. **Dacă am mai fi păstrat încă cel puțin pentru 10 ani de zile formula de județe, de prefectură și de servicii desconcentrate, sub răspunderea prefectului, cred că am fi avut o altfel de RM în acest moment.** Au venit comuniștii la putere în 2001, au început să coloreze politic toate primăriile. Una din primele decizii pe care a vrut să le ia președintele Vladimir Voronin a fost să nu accepte faptul că la nivel local există opoziție, nu putea corela ideea de autonomie locală din Constituție, cu ideea venirii la putere cu o majoritate constituțională, pe care o avea PCRm în acel moment. Au anunțat că vor face alegeri anticipate pentru nivelul local de administrare, ideea la care a răspuns Consiliul Europei trimițând o comisie formată dintr-un grup de experți

AUTORITĂȚILE LOCALE SESIZEAZĂ REDUCEREA EFICIENȚEI DIALOGULUI CU AUTORITĂȚILE CENTRALE!

Deși există anumite progrese, autoritățile publice locale semnalează reducerea eficienței dialogului cu autoritățile publice centrale, precum și existența restanțelor în implementarea strategiilor naționale și a angajamentelor internaționale în domeniul democrației locale. Subiectele au fost abordate în cadrul unei conferințe regionale organizate luni, 18 decembrie, la Chișinău, de către Organizația pan-europeană „Platforma – Parteneriatul Vecinătatea de Est” și Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM).

Anders Knape, președintele executiv al Consiliului European al Municipaliților și Regiunilor (CEMR), a declarat că Platforma reprezintă o rețea europeană a autorităților regionale și locale, dar și a asociațiilor active, inclusiv CERM. Platforma reflectă diversitatea guvernelor locale, regionale în Europa și în întreaga lume, axându-se pe doi piloni – experiență și consolidarea capacităților. „Programul de vecinătate europeană consolidează capacitățile guvernelor locale și regionale, asociațiilor în ceea ce privește reformele de descentralizare, asi-

aleșilor locale. Un alt impediment îl reprezintă barierele legislative și administrative în domeniul organizării funcționării autonome și a salarizării. „Toate acestea ridică une-

crarea eficiență pe toate segmentele de activitate ale autorităților administrației publice locale”, a spus Valentin Guznac.

Viorel Furdui, directorul executiv al Congresului Autorităților Locale a făcut o retrospectivă a stării de lucruri în domeniul administrației publice locale. Viorel Furdui a amintit că în ultimii ani au fost adoptate o serie de Legi și acte, iar în rezultatul nenumăratelor discuții în RM există o înțelegere destul de bună a ceea ce înseamnă autonomie locală și descentralizare. „De asemenea, nu pot să nu menționez faptul că, la moment, în RM există un cadru legal destul de dezvoltat pe domeniul reformei administrației publice și descentralizării. În primul rând este vorba de Carta Europeană a autonomiei locale. De asemenea, Constituția RM reflectă principiul autonomiei locale și descentralizării, Legea administrației publice locale, Le-

de descentralizare și avem o strategie a reformei administrației publice în general, adoptată în 2016. Făcând referire la cadrul normativ, Viorel Furdui a menționat că avem o serie de recomandări din partea Consiliului European și chiar o Foaie

de justiție, drepturile omului și mass-media, care a fost în vizorul partenerilor noștri de dezvoltare și, în primul rând, al Consiliului European. Spre deosebire de reforma administrației publice locale, în domeniul administrației publice

gurând soluții mai eficiente de dezvoltare, asigurând un schimb de la egal la egal și asigurând un for politic pentru vecinătatea estică în parcursul european al acestora”, a notat Anders Knape.

Președinta CALM, Tatiana Badan, care este și primar în localitatea Selemet din raionul Cimișlia, a menționat că acest eveniment este o oportunitate pentru a aborda evoluția reformelor de descentralizare în țările Parteneriatului Estic și facilitarea accesului autorităților locale din aceste țări la programele UE, în urma semnării Acordurilor de Asociere. Printre problemele cu care se confruntă autoritățile locale din Republica Moldova, Tatiana Badan a menționat lipsa măsurilor de descentralizare financiară, dar și accentuarea presiunilor și a controlului administrativ asupra

le semne de întrebare cu privire la continuitatea și sustenabilitatea reformelor și a proceselor democratice din țară. În opinia noastră, lipsa unui mecanism permanent și efectiv de dialog între autoritățile statului și reprezentanții administrației publice locale constituie una din cauzele instabilității, lipsei de continuitate a reformelor”, a notat președinta CALM.

Prezent la eveniment, Valentin Guznac, secretarul general adjunct al Guvernului, a declarat că executivul și-a asumat angajamente serioase și se muncăște consecvent pentru stabilirea unui cadru solid pentru implementarea unor reforme profunde în domeniul administrației publice centrale și locale. „În numele Guvernului țin să vă asigur o dată în plus despre deschiderea spre dialog și conclu-

„Trebuie de găsit răspuns la întrebarea de ce, tradițional, în RM se adoptă Legi, strategii și planuri bune, se iau angajamente față de parteneri, însă ele nu ajung să fie implementate, ceea ce afectează foarte mult imaginea noastră, inclusiv pe plan extern!”

gea cu privire la descentralizarea administrativă, Legea finanțelor locale, proprietate locală ș.a.m.d.”

În afară de aceasta, directorul executiv al CALM a scos în evidență faptul că avem o Strategie

de parcurs cu acțiuni și termeni concreți de implementare a acestora.

„Să recunoaștem, domeniul democrației locale în RM a fost întotdeauna unul problematic, ală-

centrale reformele nu au fost atât de multe. Au fost câteva încercări, chiar am avut și o strategie de reformă a APC din 2005 însă, după cum s-a dovedit ulterior, această strategie totuși nu a avut efectele scontate și nu a fost implementată. Guvernul actual a înțeles foarte bine necesitatea reformei administrației publice, în general, iar în special fiind vorba de reforma APC. La una dintre Adunările Generale ale Congresului Autorităților Locale din Republica Moldova, domnul prim-ministru a

AUTORITĂȚILE LOCALE SESIZEAZĂ REDUCEREA EFICIENȚEI DIALOGULUI CU AUTORITĂȚILE CENTRALE!

recunoscut direct că există probleme foarte mari în ceea ce privește capacitatea administrativă la nivelul APC. Acest lucru ne-a bucurat foarte mult, deoarece noi mai mulți ani, permanent am atras atenția asupra acestui moment, în acest sens venind și cu propuneri concrete. În 2012 a fost adoptată o Strategie de reformă a administrației publice și a început procesul de implementare a reformei APC. Acum suntem în acest proces.

Primele rezultate sunt mai mult de ordin statistic: a fost redus numărul de ministere, de funcționari, iar anul viitor se așteaptă o creștere a remunerației în APC. Se consideră că aceste măsuri ar trebui să ducă la creșterea calității și capacității actului decizional la nivel central.”

„În primul rând, este foarte important că începând cu anul 2009, descentralizarea, consolidarea autonomiei locale, democrația locală a începută să fie prezentă siste-

matic în strategiile și programele guvernamentale, ceea ce vorbește despre recunoașterea acestui obiectiv. O altă etapă a fost aprobarea Strategiei Naționale de Decentralizare. Aceasta a fost aprobată, pentru prima dată, într-un context larg de discuții, cu implicarea APL, care a stabilit foarte clar o serie de acțiuni care urmau să fie

realizate. În pofida faptului că acea Strategie a avut un plan de acțiuni foarte concret, implementarea ei a fost efectuată într-o măsură mică. Astfel, a fost necesar ca în anul 2016 actualul Guvern a decis să o prelungească până în 2018.”

Potrivit lui Viorel Furdui, o evoluție importantă constă în faptul că în 2015 a avut loc prima etapă a reformei finanțelor publice locale, având drept consecință și o depolitizare parțială a transferurilor de la stat către APL. „A fost un lucru necesar ca să putem merge mai departe pe această cale. Și în acest caz trebuie să recunoaștem că la această etapă, în mare parte, procesul de descentralizare financiară s-a stopat deoarece a doua

perioadă când a existat o înțelegere foarte bună cu rezultate pe potrivă.” Viorel Furdui a menționat că acesta este un progres destul de important înregistrat pe parcursul anului 2016, care a avut o influență bună, inclusiv asupra imaginii RM în exterior.

Alte realizări vizibile scoase în evidență de expertul CALM sunt asigurarea accesului oricărei comunități locale la Curtea Constituțională. „În baza acestei Legi, orice Consiliu Local poate contesta la Curtea Constituțională orice Lege sau act normativ al Guvernului care încalcă principiul autonomiei locale. Este foarte important faptul că a fost descentralizată schimbară destinației terenurilor agricole.

etapă, care se numește consolidarea bazei fiscale locale, nu a fost realizată deși aceasta trebuia să aibă loc în paralel cu depolitizarea sistemului de finanțe locale.”

Din punctul de vedere al directorului executiv al CALM, o realizare importantă este faptul că Consiliul European, guvernul RM și CALM au semnat Foaia de parcurs. „Cred că este primul caz din regiune când, alături de guvern și CoE, la această procedură de semnare a participat și asociația autorităților locale dintr-un stat. A fost un semnal foarte bun ce a încununat o relație specială ce s-a stabilit între guvern și APL. A fost o

etapă, care se numește consolidarea bazei fiscale locale, nu a fost realizată deși aceasta trebuia să aibă loc în paralel cu depolitizarea sistemului de finanțe locale.” Astfel, APL au primit dreptul să schimbe destinația terenurilor agricole, ceea ce cândva părea inimaginabil, deoarece RM vine dintr-un sistem sovietic, extrem de centralizat. Al treilea moment important care s-a produs în 2016, dar s-a definitivat în 2017 a fost faptul că pentru prima dată în RM a avut loc descentralizarea Fondului Rutier.”

Potrivit lui Viorel Furdui, în RM rămâne o problemă implementarea cadrului legal foarte bun. „Trebuie de găsit răspuns la întrebarea de ce, tradițional, în RM se adoptă Legi, strategii și planuri bune, se iau angajamente față de parteneri, însă ele nu ajung să fie implemen-

tate, ceea ce afectează foarte mult imaginea noastră, inclusiv pe plan extern. Lucrul cel mai grav însă este că se stopează implementarea reformelor și se distorsionează realitățile în baza cărora guvernanții adoptă deciziile.”

David Melua, director executiv al Asociației Naționale a Autorităților Locale din Georgia a menționat că guvernarea din țara sa nu face abuz de controlul administrativ. ”Municipalitățile în Georgia au posibilitatea să apere interesele în instanță, iar unul dintre rolurile Asociației Naționale a Autorităților Locale din Georgia este să participe la ședințele de judecată, ca prieten al justiției, pentru a ajuta la luarea unei decizii.”

Emil Drăghici, președintele Asociației Comunelor din România a evidențiat faptul că în Republica Moldova există o asociație puternică a autorităților locale. Potrivit lui, primarii trebuie să rămână uniți, deoarece descentralizare nu își doresc doar cei care nu își doresc o țară puternică.

Igor Munteanu, director IDIS Viitorul a declarat că pentru a se apropia de standardele UE, Republica Moldova trebuie să învețe

care ar vedea că statul susține dezvoltarea rurală și regională.

Președintele executiv al Asociației Comunelor din România, Sergiu Țăra a specificat că acest eveniment este organizat de către PLATFORMA –un organism de lucru al Consiliului Comunelor și Regiunilor din Europa, o structură asociativă, organizată la nivelul statelor continentului European, în care CALM și A.Co.R sunt membri. ”Este o organizație care promovează răspândirea principiilor autonomiei locale și a democrației locale la nivelul întregului continent. Ne-am bucurat foarte mult că pentru zona aceasta a răsăritului Europei se organizează în premieră un eveniment la Chișinău. Astfel, colegii noștri de la CALM au reușit să pună Chișinăul pe harta unor evenimente majore la nivelul continentului european, mai ales că la acest eveniment sunt reprezentanți ai asociațiilor și organismelor europene din majoritatea statelor continentului.”

Potrivit lui Sergiu Țăra, dificultăți au început să apară și în unele state care se consideră că sunt stabile în Europa. ”Cunoaștem

încearcă să apere democrația locală în țările noastre”.

La eveniment au mai participat Oleksandr Slobozhan, director executiv al Asociației Orașelor din Ucraina; Andris Jaunslēinis, membru al Comitetului European al Regiunilor; alți membri ai APL din vecinătatea estică; Anna Akhalkatsi, reprezentant al Băncii Mondiale, Ion Beschieru, manager de programe la Consiliul European cu oficiul la Chișinău, deputați din Parlamentul Republicii Moldova, reprezentanți ai guvernului, dar și primari, membri ai CALM.

PLATFORMA este una din cele mai importante structuri europene ale autorităților locale și regionale pentru dezvoltare, care întrunește Consiliul European al Municipalităților și Regiunilor (CEMR) și care, începând cu anul 2008 a adunat asociații naționale, europene și internaționale ale comunităților teritoriale, precum și orașe, dar și regiuni, în domeniul cooperării și dezvoltării. Obiectivul general al acestei structuri este de a așeză coordona vocile în cadrul instituțiilor europene, în primul rând în elaborarea și implementarea politicii europene de dezvoltare.

cum să obțină acces la fondurile europene, să remedieze lacunele legislative, dar și să consolideze autonomia fiscală. Totodată, Igor Munteanu este convins că UE va putea să-și revizuiască abordarea în ceea ce privește criteriile și mecanismele de finanțare, în cazul în

situația din Polonia, unde, în ultima perioadă a avut loc un derapaj destul de pronunțat pe direcția recentralizării și suspendării unor drepturi ale autorităților locale. Din nefericire, este un fenomen mai larg întâlnit la nivel european și este de laudat inițiativa celor care

Conferința are loc în cadrul unui parteneriat strategic cu Comisia Europeană și al unui program specific de vecinătate estică pentru trei țări partenere: Georgia, Moldova și Ucraina.

TATIANA BADAN: „CALM-UL NU ESTE ÎN OPOZIȚIE FATĂ DE GUVERN. CALM-UL REPREZINTĂ VOCEA TUTUROR AUTORITĂȚILOR LOCALE!”

“În anul 2017 nu am reușit să avem un dialog instituționalizat cu autoritățile centrale, ceea ce nu poate duce la o dezvoltare.” Aceasta este una dintre concluziile exprimate de Tatiana Badan, primar de Selemet, Cimișlia președinte al CALM în cadrul emisiunii Puncte de Reflecție cu CALM de la Vocea Basarabiei. Tatiana Badan consideră că din punct de vedere al dialogului constructiv, nici 2018 nu a început cu dreptul.

“Chiar în primele zile am primit de la Trezoreria regională Comrat o înștiințare în limba rusă, în care ni se solicită un șir de acte, tot în limba rusă. **Trezoreriile teritoriale din fiecare raion au fost reorganizate în trezorerii regionale. Astfel, Cimișlia, Basarabeasca, Taraclia, Leova vor fi gestionate de către trezoreria din Comrat. Este una dintre acele reforme promovate de către Guvern și Ministerul Finanțelor. Din păcate, constatăm încă o dată că Ministerul Finanțelor nu a consultat și nici nu a informat APL din RM despre această reformă și despre cum vor funcționa primăriile după implementarea acesteia. Din această cauză astăzi ne-am pomenit cu o mare problemă, fiind puși în situația în care ni se solicită un șir imens de documente, contabilii noștri nu cunosc terminologia în rusă iar, ca și consecință, contabilii nu mai vor să activeze în APL.** Toată lumea cunoaște că în APL, mai ales la început și sfârșit de an volumul de muncă pentru contabilii este enorm. Chiar nu știu cum poți activa în asemenea condiții. Se repetă situația anilor trecuți, când din cauza reformelor nepregătite și neconsultate, practic a fost blocată activitatea APL. Așteptăm un răspuns de la guvern, deoarece dialogul nostru s-a stopat în 2017. Este un exemplu despre cum o idee bună, în fond, poate fi discreditată și cum NU trebuie de realizat reformele. Oare înainte de a realiza aceste reforme nu se pu-

tea de pregătit și de discutat cu cei din teritoriu pentru a evita aceste probleme? Doar s-a promis că în urma reformei date va fi o mai mare eficiență, mai puțină birocrație, ca nu va trebui să umblăm permanent pe drumuri etc....”

Tatiana Badan a mai spus că anul 2017 a început promițător, cu lansarea, în premieră, a Zilei autonomiei locale și a Zilei lucrătorului din administrația locală, în cadrul evenimentului fiind apreciat dialogul instituțional, care a adus rezultate destul de bune în anul 2016 și a creat premise pentru consolidarea în continuare a progresului.

În același context, președintele CALM a menționat că “APC nu cunosc în profunzime ce dorește CALM-ul. CALM-ul nu este un partid politic și nici nu este în opoziție față de Guvern. CALM-ul reprezintă vocea tuturor autorităților locale. Noi venim de fiecare dată cu propuneri concrete la problemele concrete. În 2017 am pierdut mult timp și multe speranțe, deoarece s-au început presiunile asupra primarilor, suspendările, arestările. **Multe propuneri care au venit din partea CALM au fost neglijate atât de către comisiile parlamentare, cât și de către Guvern, ceea ce este regretabil. Drept consecință, situația în domeniul democrației locale și descentralizării în anul 2017 a cunoscut tendințe foarte îngrijorătoare și chiar un regres. Fapt evident și constatat de către experții Consiliului European.**”

Președintele CALM a amintit că reprezentanții ai Congresului Puterilor Locale și Regionale al Consiliului European au fost deja de câteva ori în Republica Moldova. În cadrul acestor întreveneri cu primari din diferite partide politice, membrii CALM și-au expus punctul de vedere referitor la situația din Republica Moldova. **“Este regretabil că noi discutăm aceste probleme cu partenerii noștri externi, noi trebuie să găsim soluții la nivel local, ca într-o familie. Cert este faptul că Congresul Autorităților Locale din RM își dorește foarte mult să schimbe lucrurile în bine.”**Tatiana Ba-

TATIANA BADAN: „CALM-ul NU ESTE ÎN OPOZIȚIE FATĂ DE GUVERN. CALM-ul REPREZINTĂ VOCEA TUTUROR AUTORITĂȚILOR LOCALE!”

dan a amintit că la 1 februarie va fi marcată Ziua autonomiei locale, a Lucrătorului din APL. „Chem încă o dată autoritățile centrale, deputații, comisiile parlamentare să revină la acest dialog pentru a putea implementa reforme, să excludem această frică, pentru că nu mai suntem în anul 1939, să ne simțim bine în țara noastră. Să ne așezăm cu toții la o masă rotundă, să analizăm situația în care ne aflăm și să decidem cum putem schimba lucrurile, pentru a da încredere în ziua de mâine cetățenilor, tinerilor care se gândesc să părăsească Republica Moldova. Noi trebuie să schimbăm lucrurile.”

În ceea ce privește planurile CALM pentru anul viitor, Tatiana Badan a menționat că în 2018 CALM va continua activitățile care au drept scop consolidarea autonomiei locale, promovarea unor inițiative legislative, consolidarea și dezvoltarea capacităților tuturor membrilor. În acest context, președintele CALM a amintit că în cadrul CALM a fost creat un Centru de expertiză, asistentă și instruire care va asigura membrii CALM cu servicii și asistență necesară în diverse domenii: juridic, financiar, economic, servicii publice etc. „Vom veni cu un suport și mai mare pentru membrii noștri. Ne dorim să avem și mai multe reușite, mai multă autonomie locală, dar pentru a înregistra aceste rezultate trebuie să existe dialog”, a conchis Tatiana Badan.

Întrebată de realizările din anul 2017, în calitatea sa de primar, Tatiana Badan a de-

„Este regretabil că noi discutăm aceste probleme cu partenerii noștri externi, noi trebuie să găsim soluții la nivel local, ca într-o familie. Cert este faptul că Congresul Autorităților Locale din RM își dorește foarte mult să schimbe lucrurile în bine!”

clarat: „Sunt mândră de alegătorii din localitatea Selemet. De fiecare dată, în alegerile locale mi-au încredințat votul în proporție de 97-98%. Mă strădui mereu să aduc schimbări pentru comunitate. Nu sunt un primar afiliat politic și din acest motiv mai greu obțin finanțările. Cu toate acestea, în 2017, în Selemet au fost realizate proiecte de succes. În primul rând e vorba de sprijinul băștinașilor migranți care ne

ajută de fiecare dată. Cu această ocazie le transmit tot respectul și toată recunoștința pentru că ne susțin. Împreună cu proiectul Migrație și Dezvoltare Locală am reușit să construim o piață agroalimentară. Construcția a fost finisată, urmează să dotăm această piață cu tot necesarul, ca să poată fi funcțională. Am mai scris un proiect cu ajutorul căruia sperăm să reușim să amenajăm parcuri în localitate. Am reușit să schimbăm sistemul de încălzire în școala de muzică din Selemet. Am deschis o cantină socială în care se alimentează cu prânz cald peste 25 de bătrâni singuratici. Am reușit să dotăm grădinița de copii cu tot echipamentul necesar, este un proiect susținut de către Fondul de Investiții din RM. Cu această ocazie, aduc sincere mulțumiri directorului Mircea Eșanu. Am construit un depozit pentru grădinița de copii. Am dotat stadionul satului cu sistem de irigare, cu scaune, am schimbat gardul. Avem o echipă de fotbal în localitate, Sparta Selemet, care joacă în Divizia A a Federației Naționale de Fotbal și înregistrează rezultate remarcabile. Ne mândrim cu ei și încercăm să le asigurăm tot sprijinul și condițiile necesare de activitate. Am avut mai multe evenimente culturale, dar pentru că intrăm în anul 2018 vrem să vă spun că localitatea Selemet dă startul celei de-a treia ediții a Festivalului iProsop. Ne propunem în cadrul acestui Festival să organizăm mai multe evenimente cu implicarea diasporii. Scopul nostru este de a valorifica și mai mult cultura și arta. Evenimentul va avea loc pe 27 mai, de Duminică Mare, în localitatea Selemet. Toți cei care au apreciat ediția a doua, dar și cei care încă nu au ajuns la noi sunt așteptați la a treia ediție. Ne dorim ca prin acest Festival al prosopului, așa cum prosopul ne unește la biserică, ne leagă mâinile atunci când ne căsătorim, să fie un simbol al unității și consolidării naționale, pentru că în RM avem nevoie de această unitate, să păstrăm tradițiile strămoșești și să dănuim ca națiune.”

SUS E GĂLĂGIE MARE, DAR JOS E LINIȘTE TOTALĂ!

Alexei Busuioc, primar de Capaclia (Cantemir) și Viorel Pârvan, expert la IDIS „Viitorul”, au analizat, în cadrul emisiunii Vocea Administrației Locale, Strategia de reformă a administrației publice care, în anul 2017, nu prea a înregistrat rezultate la capitolul implementare, în condițiile în care așteptările ediliilor devin din ce în ce mai mari.

Expertul IDIS „Viitorul”, Viorel Pârvan, a vorbit despre monitorizarea implementării acestei reforme, efectuată de instituția pe care o reprezintă: „Scopul monitorizării a fost de a descoperi lacunele și problemele din cauza cărora această reformă nu se implementează. A fost un angajament al Guvernului, bazat pe recomandări și studii ale experților internaționali. Această reforma este necesară pentru eficientizarea administrației publice. Reforma este împărțită în cinci componente de bază. Avem documente bune, dar stăm prost la capitolul realizare. Decizia de a schimba data limită de aplicare a Strategiei nu este de înțeles.”

„De câte ori vin diplomații pe la Capaclia, le spun că abia aici e Moldova, nu la Chișinău!”

Viorel Pârvan a declarat că în studiul realizat de IDIS „Viitorul” se remarcă întârzierea multor acțiuni prevăzute în Plan: „Studiul nostru este aproape de final. Am analizat indicatori cantitativi și impactul acestora. Se constată că în perioada decembrie 2016 – noiembrie 2017, o mare parte a acțiunilor nu au fost realizate. Tot în această perioadă, circa 30% din acțiuni au fost realizate, doar că în mare parte la nivel central: formarea ministerelor, noua Lege a Guvernului, secretarii de stat, biroul Cancelariei de stat. Informația este dispersată sau plasată într-o asemenea manieră încât cetățeanul simplu nu va reuși să perceapă informația despre această reformă. Transparența nu înseamnă doar publicarea unor documente, ci și stabilirea unor mecanisme de întruniri și dialog, care ar ajuta la comunicarea dintre CALM și Guvern.”

Edilul de primar de Capaclia (Cantemir), Alexei Busuioc a comparat ceea ce se întâmplă în țară cu o taiga: „Sus e gălăgie mare, dar jos e liniște totală! Reforma a început, înțelegem că, chipurile, se face total pentru popor, cu reducerea ministerelor, dar tot pentru troica lor este. Este o părere subiectivă. Suntem pentru reforma teritorial-administrativă, dar făcută bine. De câte ori vin diplomații pe la Capaclia, le spun că abia aici e Moldova, nu la Chișinău.”

Reprezentantul IDIS „Viitorul” a

menționat că unele proceduri târăgănează implementarea reformei: „În ce privește noțiunile de reformă și optimizare, opinia publică este fixată pe reduceri, dar acesta este doar un segment al unei reforme. Nu întotdeauna o reformă trebuie să însemne și reduceri. Trebuie să discutăm de salarii, guvernare electronică. Trebuie de văzut realitățile din teritoriu. Oamenii nu sunt cifre. Doar după anumite studii trebuie să vedem dacă este necesară optimizarea sau comasarea unităților administrativ-teritoriale. Avem exemple din alte state unde astfel de reforme au eșuat. Cu regret unii anume așa văd astfel reforma administrativ-teritorială.”

„În ceea ce privește noțiunile de reformă și optimizare, opinia publică este fixată pe reduceri, dar acesta este doar un segment al unei reforme. Nu întotdeauna o reformă trebuie să însemne și reduceri. Trebuie să discutăm de salarii, guvernare electronică. Trebuie de văzut realitățile din teritoriu. Oamenii nu sunt cifre!”

Cabinetul de miniștri a aprobat în 2016 Strategia privind reforma administrației publice pentru anii 2016-2020. Strategia presupune reorganizarea instituțională a Guvernului, optimizarea numărului și funcțiilor autorităților administrative și instituțiilor publice, stabilirea unui mecanism pentru evaluarea costurilor și necesităților la crearea noilor autorități și instituții publice, consolidarea poziției Curții de Conturi în sistemul public, crearea comisiei specializate de audit în cadrul Parlamentului.

„Obiectivul general al reformei administrației publice este crearea unei administrații publice moderne, profesioniste și orientate spre oferirea serviciilor publice de calitate, în corespundere cu necesitățile și așteptările cetățenilor și cele ale entităților sociale și economice.”, se arată în documentul Strategiei privind reforma administrației publice pentru anii 2016-2020, pe care autoritățile s-au angajat să o implementeze în două etape.

Reforma sistemului administrației publice este unul dintre angajamentele R. Moldova, asumat în iunie 2014, odată cu semnarea Acordului RM-UE. Republica Moldova și-a asumat obligația de a dezvolta instituții democratice, în conformitate cu standardele și regulile Uniunii Europene.

ANUL 2017 PENTRU GUVERNAREA LOCALĂ: DE LA EUFORIE, REALIZĂRI ȘI OPTIMISM, LA DEZAMĂGIRE ȘI REGRES!

Urcușurile și coborâșurile anului 2017 pentru guvernarea locală: o descentralizare reală și cât mai multă încredere în autoritățile locale însoțite de resursele necesare, sunt condițiile pentru a readuce speranța în comunitățile locale din Republica Moldova și să salveze țara de exodul masiv al populației!

La 25 decembrie a avut loc o ediție specială a emisiunii Regionale, în cadrul căreia s-au făcut totalizările anului 2017, dar s-a discutat și despre așteptările APL de la anul 2018. Emisiunea a fost moderată de Natalia Morari și Mihail Sirkeli, iar invitați în studio au fost Constantin Cojocaru primarul municipiului Edineț, Gheorghe Răileanu, primarul orașului Cimișlia, Serghei Anastasov, primarul municipiului Comrat, Valentina Casian, primarul municipiului Strășeni, Nicolae Tudoreanu, primarul comunei Feștelita, Ștefan Vodă și Viorel Furdui, directorul executiv al Congresului Autorităților Locale din Republica Moldova.

Mihail Sirkeli: *Dle Furdui, sunteți unicul invitat din studio care nu este primar, ce ne puteți spune despre autonomia locală în Republica Moldova la ora actuală?*

Viorel Furdui: Poate sunt fericit că nu sunt primar, ținând cont de greutățile cu care se confruntă edilii în administrarea localităților. Situația este deloc simplă, mereu a fost destul de complicat să activezi în acest domeniu, cu anumite urcușuri și coborâșuri. Am avut o perioadă destul de promițătoare în anul 2016. S-a stabilit un anumit dialog cu autoritățile centrale, am avut niște rezultate destul de bune, fiind vorba în mod special de accesul la Curtea Constituțională, schimbarea destinației terenurilor și poate cel mai important a fost descentralizarea fondului rutier, care a fost implementată din anul 2017 și care a adus niște bani în bugetul local și posibilități pentru toate primăriile din Republica Moldova să schimbe la față puțin satele și orașele, deoarece banii au început să fie repartizați în acest domeniu după niște criterii obiective.

Totodată, sigur că au existat și anumite probleme, mai ales pe parcursul anului 2017, au început să pierdem contactul cu autoritățile centrale, astfel am început să discutăm mai puțin despre problemele administrației publice locale, au început aceste cazuri de arestări și presiuni asupra autorităților locale, suspendările destul de stranii și o spunem nu doar noi, dar și partenerii noștri specializați pe acest dome-

niu, cum este Consiliul European. Mă refer în special la cazul dlui Dorin Chirtoacă, dar sunt și alte exemple. În acest sens, este și o decizie definitivă a instanței de judecată în cazul primarului de Taraclia, în care, după doi ani, s-a demonstrat că acolo nu a fost nici un temei ca acest primar să fie tratat în felul în care a fost tratat. Am ajuns la sfârșitul anului când, cu părere de rău, constatăm că în anul 2018 expiră practic principalele documente și angajamente ale Republicii Moldova pe domeniul descentralizării și autonomiei locale și ele practic nici nu au început să fie realizate în deplină măsură, având doar cu mici excepții! În acest sens, o excepție ar fi că municipiilor li s-au dat puțin mai mulți bani din impozitul pe venit al persoanelor

consider că ultimii 2 ani ai actualei guvernări au fost cei mai productivi în domeniul administrației publice locale. Noi, adică CALM, am reușit ceea ce nu s-a putut realiza până la guvernul Filip. Viorel Furdui s-a referit la mai multe acte legislative care au fost adoptate în 2016 și care au fost implementate în 2017, trebuie să recunoaștem că până acum asemenea rezultate nu am avut. Da, au apărut careva disensiuni pe domeniul comunicare, pentru că guvernul s-a axat și pe alte activități. Dar, în general, ceea ce s-a obținut în ultimii doi ani pe domeniul descentralizării și stabilizării autonomiei locale este un rezultat destul de consistent. Pentru Edineț, Legea cu privire la schimbarea destinației terenului a dat rezultate reale. De altfel, aceasta a eliberat sau

dezvoltarea business-ului local și pentru promovarea intereselor cetățeanului.

Natalia Morari: *Eu propun să vedem situația actuală din autonomia locală cu ochii unui primar din opoziție. Avem sau nu această autonomie?*

Gheorghe Răileanu: Într-o măsură oarecare există, însă suntem într-o permanentă competiție cu neajunsurile și cu greșelile din trecut, care au efecte în prezent. Cu toate că am obținut câte ceva: în 2015 - descentralizare, Lege privind finanțele publice locale, un anumit nivel de autonomie financiară; anul curent este primul când avem ceva bani din fondul rutier totuși, greutățile problemelor nesoluționate în trecut

specificul său. Cum considerați, există o autonomie a autorităților locale în Comrat?

Serghei Anastasov: Sunt în funcție de 2 ani și jumătate, dar am urmărit întotdeauna cu atenție activitatea autorităților locale, astfel am comparat chiar și bugetul municipiului Comrat cu bugetele anterioare și pot spune că în această privință avem mai mult noroc decât alte municipii. Dacă e să facem o comparație, la o populație de 26500 persoane avem un buget de aproape 60 milioane lei. Astfel, la fiecare om revine aproximativ câte 2000 lei. Dacă e să dăm un exemplu din satele din Găgăuzia, comuna Congazic cu o populație de 2500 de locuitori are un buget de 2 milioane de lei, adică aproximativ 1000 lei pentru o persoană. Dacă facem acest calcul în baza bugetului Republicii Moldova, ar reveni aproximativ 10 000 lei de lei pe cap de locuitor.

Deci, unde sunt concentrate majoritatea problemelor, în păduri? Nu, în sate și orașe. Cum e posibil ca în baza a 25% din impozite să soluționăm problema pentru mai mult de 50 la suta din drumurile locale?

60% din problemele Republicii Moldova sunt probleme locale. Nicăieri în lume nu există o astfel de paritate în alocarea resurselor. Noi, cei de la Comrat, ar fi păcat să ne plângem. Doar pe parcursul acestor doi ani, am primit ajutor sub formă de investiții și granturi, de circa 200 de milioane de euro. Sunt investiții externe, turcești. Totuși, trebuie să înțelegem că birocratizarea excesivă nu duce la dezvoltarea afacerilor și nici la creșterea bazei fiscale. Acum agenții economici completează mai multe rapoarte, dar acestea nu aduc venit, impozite. Trebuie să schimbăm legislația fiscală așa ca în România sau Rusia. Pentru a exclude teancurile de hârtii rămase din timpul sovietic. Astfel, întreprinderile plătitoare de TVA, pe baza exemplului din România și Rusia, să plătească un impozit unic de 3%. La noi este acest impozit: până la suma de șase sute de mii de lei. Am căpăta o dezvoltare în caz că limita ar fi stabilită, de exemplu, la 10 milioane de lei, chiar fie și impozitul de 7 %.

Viorel Furdui: Am vrut să-l completez pe dl primar de Comrat în privința unor progrese. La nivelul UTA Găgăuzia, în ultimii doi ani mai există câteva programe extraordinare de importante și semnificative care ar putea servi și un exemplu pentru restul teritoriului R. Moldova. Este vorba, în mod special, de repartizarea investițiilor capitale după criteriile foarte obiective, pentru toate primăriile, ceva asemănător modelului fondului rutier, programul iluminarea satului găgăuz, dar și programul

fizice, dar aceste excepții mai degrabă confirmă regula.

Natalia Morari: *Noi am decis să ne îmbrăcăm identic ca să demonstrăm solidaritatea față de autoritățile locale din Republică Moldova. Nu contează din ce partide vin primarii sau ce viziuni politice avem, important este că toți avem același interes - să avem o autonomie locală mai mare.*

Mihail Sirkeli: *Spuneți-mi, vă rog, cum se descurcă autoritățile locale în condițiile actuale, ținând cont de faptul că Viorel Furdui a declarat că nu ar dori să lucreze în calitate de primar? Există autonomie locală în Republicii Moldova?*

Constantin Cojocaru: Vorbind de autonomie, tot timpul există disensiunea că cei care sunt primari solicită cât mai multă autonomie, pentru că autonomia le dezleagă mâinile pentru a realiza obiectivele pe care le au în numele cetățeanului, puterea centrală are și ea agenda sa, în contextul descentralizării și a autonomiei, în general.

Dacă ne referim nemijlocit la Edineț, fiind la al 11 an de mandat,

dezlegat mâinile agenților economici de la Edineț. Cine merge spre Cernăuți veți putea vedea stațiile eoliene câte doriți. Stațiile eoliene n-au apărut din senin, legea respectivă a dezlegat mâinile consiliilor locale. În trei, cinci zile oamenii au putut rezolva problema cu stațiile eoliene.

O altă realizare este că mai multe orașe au obținut statut de municipiu. Chiar dacă încă nu simțim rezultatele atât de reale, totuși guvernul local și cel central au arătat că au niște poli de creștere. Începând cu anul 2018 vor veni și niște surse de venit suplimentare, fiecare municipiu va primi 4, 5, sau 6 milioane în plus, numai pe impozitul din salariu, nu mai vorbesc și de alte domenii, cum ar fi dreptul de a te adresa la Curtea Constituțională, sau altele.

Dacă vorbim și despre ce s-a făcut până la actuala guvernare, CALM și primarii nu prea își aduc aminte de anumite rezultate. Consider că au fost doi ani destul de productivi pentru administrația publică locală, iar în esență a avut de câștigat cetățeanul. În ultimii doi ani la Edineț s-a dezvoltat Parcul Industrial, avem peste 400 milioane de lei investiții locale, sunt și alte exemple. Aceste realizări s-au făcut pentru

se manifestă prin niște fenomene care încă ne vor crea multă durere de cap. Este vorba de valurile de migrație, amplificarea acestui proces, migrația agenților economici cu capitalul. Acum câteva luni ceream majorarea salariilor pentru angajații primăriei cu 50 de procente. La ora actuală considerăm că și în cazul în care se va majora acest salariu de 2050 lei cu o sută de procente, problema din domeniu oricum nu se soluționează.

Așa că suntem într-o competiție pe care, cel puțin deocamdată, consider că o pierdem, dar suntem optimiști și ar fi păcat ca în preajma sărbătorilor de Crăciun să ne lăsăm cuprinși de deznădejde. Consider că noi, CALM și primarii, împreună cu partidele politice, societatea civilă trebuie să exercităm presiuni ca reformele, măsurile de redresare a situației să fie cât mai efective și cât mai operative. Numai așa putem câștiga în această competiție dură, să reușim să salvăm țara de exodul masiv al populației, să oprim exodul minților.

Mihail Sirkeli: *Primarul municipiului Comrat lucrează în condițiile autonomiei găgăuze, care are*

de finanțare a hranei copiilor în cadrul școlilor. În toate aceste programe există o participare de 50 de procente din bugetul regiunii.

Mihail Sirkeli: *Aș vrea să-și spună punctul de vedere și alți primari, cu privire la modul în care percep ei acest an de când unele orașe au devenit municipalitate.*

Valentina Casian: Nu putem să cumpărăm situația din municipiul Strășeni cu cea din alte municipii, cu Orhei, de exemplu. Este mai dificil să gestionezi, să administrezi atunci când nu ai o acoperire politică, când nu ai alte resurse, când este vorba de repartizare a banilor pe criterii politice. Colegii au menționat că ultimii ani deja s-a simțit un progres anume în depolitizare, inclusiv a resurselor financiare care ajung la nivel local. Este pentru noi un proces foarte mult așteptat. Anul acesta am obținut poate cea mai mare realizare, statutul de municipiu, începând cu luna aprilie. Suplimentar, suntem parte a „Clubului primării pentru creștere economică”, pentru că se atestă o dezvoltare enormă în ultimii ani. În anul 2016, în municipiul Strășeni a fost lansată o activitate cu o investiție străină de 25 milioane de euro. Lucrează 160 de persoane, în trei schimburi, 24 din 24 de ore și noi ne bucurăm și de această realizare.

Natalia Morari: *Cum reușiți să atrageți companii străine, ca să înțelegem? Prin ce poate fi explicată competitivitatea municipiului Strășeni comparativ cu alte orașe, municipii?*

Valentina Casian: Pe teritoriul municipiului Strășeni se află una din cele mai mari uzine de pe timpurile Uniunii Sovietice, care se extinde pe o suprafață de 28 de hectare. Aici se preconiza să se desfășoare activitatea uneia dintre cele mai mari companii din Germania, care urma să producă piese pentru automobile. Spre regret, din cauza unor impedimente birocratice la nivel central, nu s-a reușit ca această companie să ajungă în municipiul Strășeni. Am avut discuții cu un alt rezident, un proprietar din Italia care a solicitat să-l susțin în procurarea unui teren pentru a-și dezvolta afacerea în municipiul Strășeni. Astăzi avem peste 100 de hectare de teren în zona industrială și ne-am propus să susținem această companie să-și înceapă activitatea în localitate. Sunt și alte proiecte foarte mari de infrastructură care au demarat în acest an cu suportul PNUD-ului și, cu siguranță, ele vor continua.

Natalia Morari: *Aceste reforme de descentralizare au influențat într-un fel viața în localitățile rurale, pentru că acolo locuiește mai mult de 50% din populație?*

Nicolae Tudoreanu: Când vorbim de succesele sau insuccesele unui an administrativ nu putem să facem reflecție doar la anul respectiv, pentru că începutul reformei sau a proiectului poate fi în alți ani.

Fiind deja la al patrulea mandat, cu siguranță avem și rezultate care le-am înregistrat anul acesta dar rezolvarea acestor probleme a început 6 ani în urmă. În special, aduc exemplul unui proiect, semnând chiar astăzi, este vorba de un contract de grant cu Comisia Europeană, în privința unei politici locale de eficiență energetică. Suntem semnatarii Convenției primarilor de la Bruxelles pentru eficiență energetică, este un proiect foarte mare, de 800.000 de euro care, pentru localitatea noastră va fi un colac de salvare, pentru că nu doar va contribui la eficiența energetică în localitate, dar va aduce și venituri suplimentare din vinderea în rețea a energiei electrice de pe un hectar de panouri fotovoltaice, care va fi instalat în rezultatul implementării acestui proiect.

Administrația Publică Locală, prin esență, reprezintă autoritatea de stat în teritoriu și este responsabilă de organizarea celor mai importante servicii publice, cum ar fi întreținerea drumurilor, trotuarelor, parcurilor, cimitirelor, iluminatul public. De aici ar trebui să pornească toate intențiile.

Natalia Morari: *Vă rog să ne explicați cum este posibil să atrageți investiții în sat, când acest lucru e destul de complicat la oraș?*

Nicolae Tudoreanu: Este complicat, pornind de la resursele umane pe care le avem în administrare la nivel local, fiind puține la număr și, pe alocuri, îmbătrânite, pentru că salariile în acest domeniu sunt foarte și foarte mizere, în raport cu competențele care se cer astăzi, pentru că orice ghid de realizare a unui proiect, sau orice cerere de apelare la un proiect sunt foarte greu de realizat.

Natalia Morari: *În cadrul Primăriei dumneavoastră, ce salariu are un angajat?*

Nicolae Tudoreanu: Funcționarul public, percepătorul fiscal și inginerul cadastral au un salariu de 2050 lei, contabilul-șef și secretarul au circa 3.500 lei, în dependență de vechimea în muncă.

Natalia Morari: *Deci, responsabilul de finanțele întregului sat are un salariu de 3.500 lei?*

Nicolae Tudoreanu: Cu această remunerare trebuie să urmărească toate apelurile de proiecte, dar și să fie parte a acestor proiecte.

Mihail Sirkeli: *DVS. nu puteți majora aceste salarii, în cazul în care este necesar acest lucru?*

Nicolae Tudoreanu: Categoriile nu. În condițiile în care majoritatea populației locuiește la țară - nu avem politici rurale, separate față de cele urbane, am amestecat totul la un loc. Trebuie să ne dăm bine seama că problemele rurale se diferențiază de cele urbane, chiar dacă avem o urbanizare nu prea dezvoltată din punct de vedere al serviciilor publice, oricum diferența este prea mare între rural și urban.

DESCENTRALIZAREA ÎN DOMENIUL SALARIZĂRII - O INIȚIATIVĂ COMUNĂ A CALM ȘI UTA GĂGĂUZIA!

La 21 decembrie 2017, Adunarea Populară a votat inițiativa legislativă care a fost înaintată Parlamentului Republicii Moldova, ce are scopul de a contribui, în opinia deputaților Adunării Populare, la îmbunătățirea și eficientizarea administrației publice locale. Alt scop este de a spori remunerarea angajaților administrațiilor locale. La rândul său, pe parcursul anului 2017, CALM a înaintat un set de propuneri concrete conducerii țării prin care oferea soluții reale pentru eliminarea exodului specialiștilor și discriminării salariale în administrația locală. Astfel, ambele inițiative au drept obiectiv sporirea eficacității activității organelor autorităților locale.

a le oferi posibilitatea APL să stabilească și salariile funcționarilor publici, astfel crescând motivația, dar și pentru a avea un efect maxim în activitate. Aceste competențe sunt deja ale autorităților publice locale, dacă respectăm principiile Cartei europene, cu atât mai mult că APL determină sursa de finanțare. Acum statul stabilește nivelul de salarizare pentru funcționarii publici, în dependență de gradul și treptele de salarizare. Noi propunem ca acesta să fie un salariu minim garantat, stabilit pentru funcționarii publici din autoritățile locale dar APL, în funcție de resursele financiare proprii, să majoreze salariu

problemă, fără implicarea atât de mare a autorităților centrale. Altfel, primăriile, acolo unde cetățenii beneficiază de cele mai importante servicii, nu vor mai putea implementa programele guvernamentale.“

Alexandru Botnari a fost de acord că situația este critică, dar, potrivit lui, la ora actuală, pentru guvernare nu e atât de simplu să schimbe lucrurile. Majorările trebuie să fie mult mai mari decât 10-20%., Ca să schimbăm situația în primăriile din țară, e nevoie de circa 2 miliarde de lei. Nu vom schimba lucrurile dacă majorăm salariile în APL cu 10-20%, deoarece un jurist începător în oraș are

Despre aceste obiective ale APL au discutat, în cadrul emisiunii Regionale, de la TV 8, Alexandr Tamavski, vicepreședintele Adunării Populare a UTA Găgăuzia, primarul municipiului Hâncești, Alexandru Botnari și Directorul executiv al CALM, Viorel Furdui.

Vorbind despre necesitatea de a înainta această inițiativă legislativă Parlamentului Republicii Moldova, Alexandr Tamavski a amintit că a lucrat 10 ani în Primăria orașului Comrat, iar coautorul acestei inițiative este viceprimarul satului Avdarma, Igor Guseinov care, de asemenea, a lucrat în primăria orașului Comrat, la Direcția Finanțe. „Noi cunoaștem din interior problema, iar nivelul de salarizare a funcționarilor publici din autonomie lasă de dorit. Avantajele inițiativei noastre constau în faptul că nu vizează doar Găgăuzia, ci s-ar extinde pe întreg teritoriul Republicii Moldova, pentru că sistemul de plată pentru angajații din administrația publică locală este același.“

Alexandr Tamavski a amintit că Republica Moldova a întreprins câțiva pași importanți în direcția descentralizării. La 1 ianuarie, 2016 a fost lansată reforma finanțelor publice locale, totuși statul și-a păstrat element important și anume prerogativa de stabilire a sistemului de salarizare a funcționarilor publici și, prin urmare, reforma de descentralizare nu este completă și nu este destul de eficientă. „Este absolut necesar de

de funcție până la 100% față de nivelul actual, să fie variațional și să fie liber stabilit.“

Viorel Furdui a menționat că inițiativa colegilor din UTA Găgăuzia și propunerile CALM din ultimii ani în acest domeniu sunt destul de strâns legate și se completează reciproc. „Noi pornim de la o anumită situație care s-a creat în ultimii ani în administrația publică locală. Autoritățile locale au responsabilități foarte mari și de acest lucru ne putem convinge doar din ultimele câteva luni ale activității Parlamentului. Câte Legi, câte reglementări și acte normative au fost adoptate prin intermediul cărora sunt puse o mulțime de competențe suplimentare în seama autorităților locale, fără a se ține cont de faptul că APL se confruntă cu lipsa de personal, inclusiv cu stimularea lui. Observăm în ultimul timp că lucrurile s-au deteriorat și mai mult, iar această problemă cred că este și în UTA Găgăuzia, în general, în toată Republica Moldova. Este o lipsă acută a specialiștilor, s-a ajuns într-o asemenea situație în care nici măcar contabilii sau secretarii nu doresc să ocupe pozițiile vacante. Chiar astăzi am vorbit cu un primar care lucrează în lipsa contabilului și inginerului cadastral, într-o primărie de aproximativ 3.000 de oameni. Reieșind din situația creată trebuie de întreprins ceva, în mod urgent, pentru ca APL să poată soluționa această

un salariu de 200-2300 de lei. Cunoșc că Adresarea CALM este analizată minuțios în Guvern, în încercarea de a găsi o soluție. Noi știm că un polițist în sat are un salariu de 6000-6.500 lei, iar un primar de oraș are 4000 de lei. După ce școlile au trecut la autofinanțare, un contabil șef care activează acolo și deservește doar o instituție, are un salariu de 6000 de lei, iar contabilul șef din primăria municipiului are un salariu de 3300 de lei, deservind zeci de instituții publice.... Astăzi mi-au mai rămas 4 funcționari publici în primărie și 4-5 angajați pe contract. La moment nu am jurist și nici contabil șef.

Inițiativa propusă Parlamentului de deputații din UTA Găgăuzia este bună, doar că este cam problematic să o adopte la nivel de țară, deoarece toate veniturile din Găgăuzia rămân acolo, iar în cazul nostru, doar 20% din impozitul pe venitul persoanelor fizice rămâne în bugetul local din orașele Căușeni, sau Ialoveni, de exemplu. Iar în cazul municipiilor, din acest an s-a stabilit 35% din impozitul respectiv.“

În context, primarul de Hâncești s-a arătat convins de faptul că există rezerve mari la nivelul APL de nivelul II care urmează a fi optimizate, iar realizarea reformei APL va duce astfel și la soluționarea problemei salarizării APL.

PRIMARI DEZVOLTĂ LOCALITĂȚI CU SUPORTUL MIGRANȚILOR ȘI ÎMPĂRTĂȘESC EXPERIENȚA!

În rândul primarilor parteneri ai proiectului "Migrație și Dezvoltare locală" există o tradiție frumoasă – să se viziteze reciproc pentru a împărtăși și prelua practicile bune.

"Avem experiențe demne de urmat în țară", aceasta este concluzia la care au ajuns primarii și reprezentanții Asociațiilor de băștinași din 13 localități partenere MiDL (faza II) care au mers la Cărpineni și Ialoveni, localități din faza

Atât la Cărpineni cât și la Ialoveni, a fost discutat subiectul dezvoltării economice locale. În acest sens, participanții la vizita de studiu au mers la agenții economici din aceste două localități. La Cărpineni a fost vizitat unicul producător de paste făinoase (spaghetti, ravioli) produse conform tehnologiei italiene.

Asociația de băștinași și primăria Ialoveni au vorbit despre cele peste 10 proiecte realizate pentru oraș (teren de joacă pentru copii, campionate de lupte greco-roma-

dezvoltarea localităților, inclusiv cu implicarea migranților.

Localitățile care au creat primele Asociații de băștinași planifică următorii pași

La sfârșitul lunii ianuarie, 23 de primari, persoanele responsabile de migrație și președinții Asociațiilor de băștinași din localitățile partenere ale proiectului MiDL (faza I), susținut de PNUD Moldova cu suportul financiar al Guvernului Elveției, au discutat reușitele, pentru a învăța cum să asigure sustenabilitatea proiectelor implementate în localități și pentru a trasa planuri pentru anul 2018.

Prezent la eveniment, Adrian Emurachi, Secretar general adjunct al Guvernului Republicii Moldova a menționat: „Vreau în primul rând să vă felicit pentru eforturile depuse pe parcursul anilor 2016-2017 și rezultatele atinse, și să vă încurajez să nu vă opriți aici, dar să continuați în aceeași direcție. Or, ceea ce ați reușit dvs., și anume, crearea primelor Asociații de Băștinași din Moldova și realizarea împreună a unor spectaculoase proiecte comunitare, deja inspiră și servește drept model pentru celelalte primării din țară”.

Andrei Darie, Specialist Programe PNUD, a menționat: „Re-

zultatele atinse de dvs. în fiecare din cele 25 de primării din faza întâi, sunt înalt apreciate atât de conducerea PNUD, cât și de do-

tral până la cel local. „La momentul provocărilor lansate de fenomenul migrației sunt prezente pe întregul mapamond. Suntem bucuroși că

nator – Agenția Elvețiană pentru Cooperare și Dezvoltare. Practic, datorită eforturilor și rezultatelor dvs. în cadrul MiDL, donatorul a manifestat interesul extinderii finanțării pentru alte 15 localități din Republica Moldova. La moment, aceste localități deja avansează cu încredere pașii pe care dvs. i-ați trecut cu succes anul trecut”.

Olesea Cazacu, Managera proiectului MiDL a ținut să menționeze că acest succes nu ar fi fost posibil fără conjugarea eforturilor la toate nivelele - de la cel cen-

trul până la cel local. „La momentul provocărilor lansate de fenomenul migrației sunt prezente pe întregul mapamond. Suntem bucuroși că proiectul MiDL a reușit să creeze exemple de urmat pentru foarte multe țări care se confruntă cu această problemă”.

Proiectul „Migrație și Dezvoltare Locală” este implementat de Cancelaria de Stat cu suportul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) în Moldova, cu susținerea financiară a Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC) în Moldova.

l a proiectului pentru a descoperi experiențe în domeniul dezvoltării economice locale, dar și creșterii Asociațiilor de băștinași.

La Cărpineni s-a vorbit despre cum implicăm băștinașii în dezvoltarea localității și despre importanța actorilor locali precum școala, grădinița și alte instituții în perioada de colectare de fonduri (crowdfunding).

„Primăria cu suportul Asociației locale de băștinași a reușit procurarea unui autogreider care era o piesă indispensabilă pentru dezvoltarea serviciului local de întreținere a drumurilor. Aceasta ne permite să facem economii anuale pentru lucrări de întreținere a drumurilor locale de aproximativ 600 mii lei, ceea ce reprezintă bugetul anual gestionat pentru fondul rutier local”, spune Ion Cărpineanu, primar de Cărpineni.

ne), cel mai mare fiind, procurarea unui autotur pentru realizarea lucrărilor la înălțime.

„Pentru Primăria Ialoveni, Asociația de băștinași este un actor foarte important. Avem multe planuri comune pentru următoarea perioadă. Cel mai important este faptul că noi ca primărie am descoperit forța pe care o reprezintă băștinașii și faptul că aceștia cu adevărat doresc să se implice în dezvoltarea orașului natal”, le-a spus Sergiu Armașu, primar de Ialoveni.

În cadrul celei de-a doua zile, participanții au discutat activitățile care urmează a fi realizate pe parcursul anului 2018 în cadrul proiectului MiDL în vederea asigurării de noi succese în

ÎN NOUĂ LOCALITĂȚI DIN ȚARĂ VOR FI DESCHISE AFACERI INEDITE, INCLUSIV CU IMPLICAREA BĂȘTINAȘILOR

25 ianuarie 2018 - În nouă localități din țară vor fi realizate noi proiecte economice și deschise afaceri inedite grație conlucrării autorităților locale, migranților plecați de acasă și agenților economici locali.

Pentru realizarea acestui scop, nouă localități vor primi granturi a câte 25.000 USD din partea Guvernului Elveției prin intermediul proiectului Migrație și dezvoltare locală, implementat de PNUD Moldova. Pe lângă aceasta vor contribui financiar autoritățile locale (45.000 USD), Asociațiile de băștinași (peste 11.000 USD), precum și agenți economici locali (circa 30.000 USD). Astfel, suma totală a proiectelor va depăși 315.000 USD.

„Localitățile au mai puține șanse de dezvoltare fără un mediu economic viabil. Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în Moldova vine cu o abordare nouă în dezvoltarea mediului de afaceri local, și anume: îmbunătățirea infrastructurii, reunirea producătorilor dintr-un anumit domeniu, crearea brandurilor locale etc. pentru a face localitățile mai atractive pentru actualii antreprenori, dar și potențiali investitori”, a declarat Olesia Cazauc, managera proiectului Migrație și dezvoltare locală.

și acorduri pentru tineri și copii; la Telenești va fi deschisă o fabrică de confecții; la Dubăsari Vechi, producătorii de roșii se vor uni și vor construi o rampă pentru optimizarea eforturilor și costurilor pentru comercializarea roșiilor.

În centrul orașului Ungheni va fi modernizată infrastructura pentru dezvoltarea mediului

de afaceri din municipiu, iar în comuna Ciorești va fi creat un Centru comunitar polifuncțional care va presta servicii de cantină-catering și spălătorie socială.

La Vorniceni va fi creat primul Centru comercial agricol multifuncțional, iar piața modernă recent construită la Selemet va fi echipată cu utilajul necesar.

„Clădirea fostei școli primare va fi reamenajată într-un centru comercial agricol. Aici băștinașii din localitate și cei din vecinătate vor putea comercializa produsele pentru a asigura un venit pentru familie”, spune Vasile Tofan, primar de Vorniceni (Strășeni).

De exemplu, pentru promovarea potențialului turistic local, Primăria Chișcăreni în parteneriat cu gospodăria vor crea o rețea de pensiuni, punct turistic în cadrul primăriei, dar vor introduce și anumite obiective turistice locale în traseul turistic național.

Pentru a perpetua portul național tradițional și a asigura locuri de muncă pentru femeile din localitate, în satul Pelinia, va fi creată o casă de producere a costumelor populare autentice; la Coșnița centrul satului va fi reamenajat prin deschiderea unui piețe agricole și crearea unei zone de odihnă

Cele nouă proiecte vor fi implementate în următoarele șase luni. În rezultat vor fi create aproximativ 300 -500 locuri de muncă, dintre care 70 la sută pentru femei.

Cele nouă proiecte sunt oferite în faza a doua a proiectului Migrație și dezvoltare, metoda inovativă fiind testată pentru prima dată în anul 2017, cu oferirea de granturi pentru 6 localități partenere MiDL. În rezultatul primelor șase proiecte implementate, au fost deja create peste 70 de noi locuri de muncă, iar alte 500 de noi locuri de muncă sunt în curs de creare.

Bugetul proiectelor implementate anul trecut a fost de 179.000 USD, inclusiv 33% cofinanțare.

CALM, SUPTOR PENTRU APL: SERVICIUL DE SUPTOR AL OPERATORILOR MICI DE APĂ ȘI SANITAȚIE (SOMAS)

Reieșind atât din sarcinile CALM, cât și din multiplele solicitări ale APL, a fost creat **Serviciul de suport al operatorilor mici de alimentare cu apă și sanitație a CALM, (serviciul SOMAS). Serviciul SOMAS vine să suplinească vidul format de-a lungul timpului și va servi drept platformă pentru consolidarea capacităților APL și ale operatorilor serviciilor de apă și sanitație din mediul rural. Serviciul APĂ SAN va face parte din domeniul integral al Centrului de expertiză, asistență și instruire (CEAI) din cadrul Secretariatului CALM. Astfel, începând cu data de 01 iulie 2017, atât APL, cât și operatorii serviciilor de apă și sanitație din mediul rural se pot adresa pentru a beneficia de tot spectrul de servicii acordat de SOMAS.**

Ce este SOMAS?

□ Serviciul de suport al operatorilor mici de alimentare cu apă și sanitație al CALM reprezintă totalitatea atât a resurselor de expertiză asistență și instruire, cât și a datelor sistematizate, concentrate într-un serviciu unic destinat îmbunătățirii calității prestării serviciilor de apă și sanitație de către operatorii mici din zonele rurale și orașe mici.

□ Serviciul SOMAS va fi parte a Centrului de Expertiză, Asistență și Instruire (CEAI) din cadrul Secretariatului CALM.

Misiunea

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) urmărește un obiectiv fundamental de consolidare instituțională și a capacităților APL prin intermediul a trei dimensiuni principale:

□ Consolidarea structurilor organizatorice și a procesului decizional intern (CALM Consiliu, Birou Executiv, Comitete, Rețele și filiale regionale)

□ Consolidarea participării CALM și contribuția reală la procesul de politică națională (la nivel de guvern, parlament, comisii parlamentare, grupuri de lucru în cadrul ministerelor de resort și agențiilor de stat, la nivel internațional, atât în Moldova, cât și în străinătate)

□ Perfecționarea abilităților CALM în consolidarea capacităților APL din Moldova, inclusiv în domenii noi de reformă, printr-o varietate de eforturi cuprinzătoare în cadrul serviciilor CALM, capacităților de expertiză și de cunoștințe

Destinația serviciului

Serviciul APĂ SAN, ca parte a CEAI, este destinat primirii, sistematizării și analizei solicitărilor serviciilor de consultanță, identificării căii optime de prestare a serviciului, prestarea acestuia și evidența solicitărilor și serviciilor acordate.

Serviciul APĂ SAN are ca obiectiv general susținerea și consolidarea capacităților APL și operatorilor serviciilor de apă din mediul rural.

Obiective specifice ale serviciului

✓ Elaborarea, stabilirea și dezvoltarea unui mecanism de asistență complex pentru APL și operatorii din mediul rural în domeniul aprovizionării cu apă;

✓ Consolidarea capacităților instituționale, administrative, financiare, economice etc. ale autorităților publice locale

și prestatorilor de servicii din domeniul aprovizionării cu apă din mediul rural;

✓ Diversificarea și consolidarea asistenței și serviciilor CALM acordate APL și comunităților locale, în special în domeniul aprovizionării cu apă;

✓ Identificarea problemelor și impedimentelor în activitatea APL și operatorilor din mediul rural, în vederea elaborării și promovării unor măsuri concrete de ordin legislativ/normativ, metodologic, informativ și/sau instructiv necesare;

✓ Crearea și menținerea unei platforme permanente de comunicare, schimb de informație/experiență și promovare a drepturilor și intereselor sale specifice, pentru prestatorii/operatorii serviciilor mici de alimentare cu apă, în special a celor din mediul rural.

Scopurile serviciului

• Crearea unui centru unic de recepționare și prelucrare a solicitărilor de acordare a serviciilor de consultanță pentru operatorii mici din zonele rurale;

• Crearea, menținerea și dezvoltarea platformelor de comunicare și schimb de experiență și bune practici atât între operatorii mici, cât și între APL;

• Crearea mecanismului de suport ad-hoc pentru probleme cu care se confruntă comunitățile locale în activitățile de zi cu zi;

• Consolidarea capacităților autorităților locale și operatorilor mici pe termen mai lung, inclusiv celor personale, instituționale, de sistem, de politici la nivel local și central;

prestarea serviciului și evidența informației cu privire la rezultatele prestării serviciului;

• Asigurarea cu resurse informaționale și consultanță pentru: inventarierea, evidența, planificarea intervențiilor și dezvoltarea sistemelor de aprovizionare cu apă și sanitație.

• Asigurarea interacțiunii informaționale cu sistemele informaționale de stat, departamentale, teritoriale;

Beneficiari cheie a Serviciului

□ Autoritățile Publice Locale nivel I (Primari, consilieri locali, contabili, ingineri funciari, etc.);

□ Operatorii mici (rurali);

□ Personalul tehnic și administrativ al operatorilor mici;

□ Beneficiari indirecti: Consumatorii de apă și sanitație.

Principiul Serviciului

Serviciul APĂ SAN trebuie să asigure executarea atât a funcțiilor de bază ale Serviciului, cât și a funcțiilor specifice, determinate de destinația sistemului, care sunt grupate pe domenii funcționale specializate.

Domeniile de prestare a serviciilor SOMAS

□ Cadru legal și aspecte juridice;

□ Organizarea și administrarea serviciilor de aprovizionare cu apă;

□ Finanțarea, atragerea de investiții și fundamentarea economică;

□ Analiza și diagnosticul sistemului de aprovizionare cu apă;

□ Tariful (cu implicații de ordin financiar, managerial, tehnic și de luare a deciziei/aprobare);

□ Relația APL-operator;

□ Relația APL – consumatori;

□ Relația operator – consumatori;

□ Asigurarea și monitorizarea calității apei;

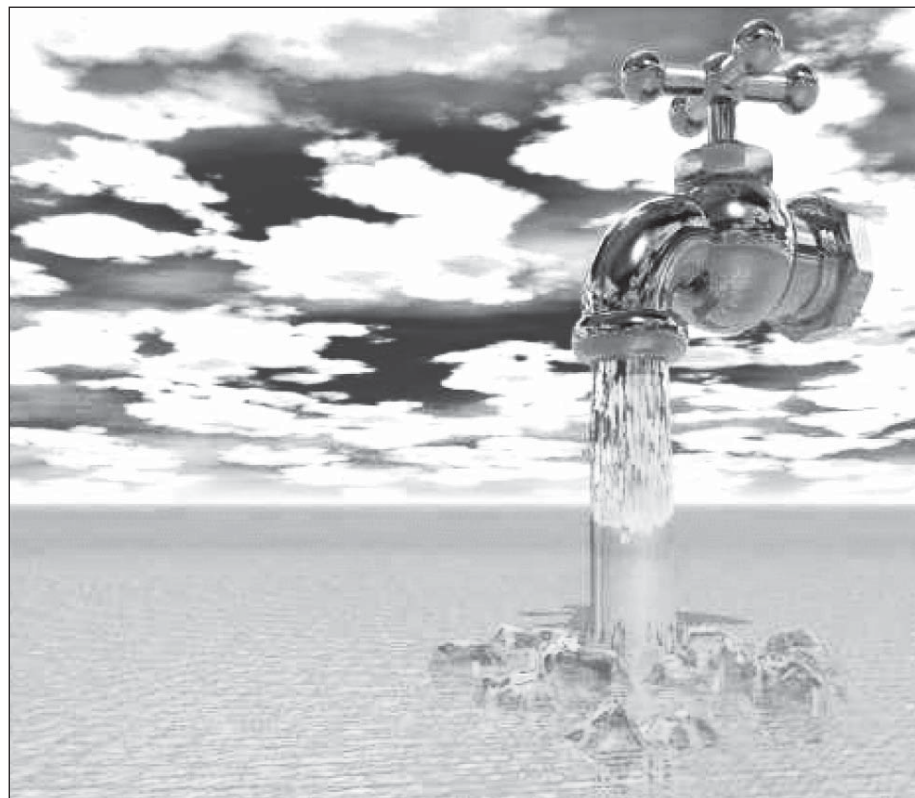
□ Aspecte tehnice și de administrare a sistemelor de aprovizionare cu apă;

□ Instruirea și consultarea personalului operatorului;

□ Reprezentarea operatorilor mici la nivel național.

□ Asigurarea recepționării, înregistrării și prelucrării tuturor informațiilor privind necesitățile de asistență planificată sau ad-hoc, primite prin mesaje fax, mesajelor SMS și MMS, telefonic, email, în cadrul seminarelor și meselor rotunde, prin intermediul platformei de schimb de experiență(forum) creat, chestionare, alte tipuri de solicitări de asistență;

□ Identificarea soluției optime de prestare a serviciului,

• Consolidarea Serviciilor CALM prestate APL și în special în domeniul de aprovizionare cu apă;

• Crearea, menținerea și dezvoltarea bazelor de date și altor resurse informaționale pe domeniu;

• Evidența statistică și analitică privind solicitările de asistență și soluționarea acestora.

Serviciul are următoarele sarcini:

• Asigurarea recepționării, înregistrării și prelucrării tuturor informațiilor privind necesitățile de asistență planificată sau ad-hoc, primite prin mesaje fax, mesajelor SMS și MMS, telefonic, email, în cadrul seminarelor și meselor rotunde, prin intermediul platformei de schimb de experiență(forum) creat, chestionare, alte tipuri de solicitări de asistență;

• Identificarea soluției optime de prestare a serviciului,

Contacte

Str. Columna 106A, Chișinău, Republica

ca Moldova

Tel: +(37322) 22-35-09, Fax: +(37322) 22-35-29, mob. 079588547; mob. 079367362; e-mail: info@calm.md; alexandru.morcov@calm.md Internet: www.calm.md

Crearea serviciului SOMAS a fost posibilă datorită suportului: Proiectul Elveției de Apă și Sanitație în Moldova (ApaSan), finanțat de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC), cofinanțat de Cooperarea Austriacă pentru Dezvoltare (ADC) și implementat de Filiala din Moldova a Fundației SKAT.

SERVICIUL MIGRAȚIE ȘI DEZVOLTARE LOCALĂ

Ce este Serviciul Migrație și Dezvoltare Locală?

□ Serviciul de suport al autorităților publice locale membre CALM, ce reprezintă totalitatea resurselor de expertiză, asistență și instruire, concentrate într-un serviciu unic destinat îmbunătățirii serviciilor locale de bază pentru comunitățile afectate de migrație, în baza unor parteneriate între autoritățile locale și băștinașii plecați peste hotare.

□ Serviciul Migrație și Dezvoltare Locală este parte a Centrului de Expertiză, Asistență și Instruire (CEAI) din cadrul Secretariatului CALM.

Misiunea

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) urmărește un obiectiv fundamental de consolidare instituțională și consolidarea capacităților APL prin intermediul de trei dimensiuni principale:

□ Consolidarea structurilor organizatorice și a procesului decizional intern (Consiliul de Administrare, Biroul Executiv, comitete, rețele și filiale regionale a CALM)

□ Consolidarea participării CALM și contribuția reală la procesul de politică națională (la nivel de guvern, parlament, comisii parlamentare, grupuri de lucru în cadrul ministerelor de resort și agențiilor de stat, la nivel internațional, atât în Moldova, cât și în străinătate)

□ Perfecționarea abilităților CALM în consolidarea capacităților APL din Moldova, inclusiv în domeniul noi de reformă printr-o varietate de eforturi cuprinzătoare în cadrul serviciilor CALM, capacităților de expertiză și de cunoștințe

Destinația serviciului

Serviciul Migrație și Dezvoltare Locală, ca parte a CEAI este destinat primirii, sistematizării și analizei solicitărilor serviciilor de consultanță, identificării căii optime de prestare a serviciului, prestarea acestuia și evidența solicitărilor și serviciilor acordate.

Serviciul Migrație și Dezvoltare Locală are ca obiectiv general susținerea și consolidarea capacităților APL pentru îmbunătățirea serviciilor locale de bază, în baza unor parteneriate între autoritățile locale și băștinașii plecați peste hotare.

Scopul pe termen lung

Crearea unui parteneriat durabil între autoritățile publice locale și Diaspora pentru implicarea continuă și participarea băștinașilor plecați în dezvoltarea locală a localităților lor natale.

Obiective specifice ale serviciului

✓ Elaborarea, stabilirea și dezvoltarea unui mecanism de asistență complex pentru APL în domeniul migrației și dezvoltării locale;

✓ Diversificarea și consolidarea asistenței și serviciilor CALM acordate APL și comunităților locale, în special în domeniul migrației și dezvoltării locale;

✓ Identificarea problemelor și impedimentelor în activitatea APL în domeniul migrației și dezvoltării locale, în vederea elaborării și promovării unor măsuri concrete de ordin legislativ/normativ, metodologic, informativ și/sau instructiv necesare;

✓ Crearea și menținerea unei platforme permanente de comunicare, schimb de informație/experiență și promovare în domeniul migrației și dezvoltării locale, inclusiv prin sistemul „SMS Polling”.

✓ Crearea unui centru unic de recepționare și prelucrare a solicitărilor de acordare a serviciilor de consultanță în domeniul migrației și dezvoltării locale;

✓ Crearea mecanismului de suport ad-hoc pentru probleme cu care se confruntă comunitățile locale în activitățile de zi cu zi;

✓ Consolidarea capacităților autorităților locale în domeniul migrației și dezvoltării locale pe termen lung inclusiv capacitățile personale, instituționale, de sistem, de politici la nivel local și central;

✓ Consolidarea Serviciilor CALM prestate APL și în special în domeniul migrației și dezvoltării locale;

✓ Crearea menținerea și dezvoltarea bazelor de date și altor resurse informaționale pe domeniu;

✓ Evidența statistică și analitică privind solicitările de asistență și soluționarea acestora.

Domeniile de prestare a serviciilor

□ Asistență în integrarea migrației în planurile de dezvoltare locală

□ Asistență în desemnarea persoanei responsabile la nivel local în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării

□ Asistență în crearea bazelor locale de date privind băștinașii plecați peste hotare

□ Asistență în crearea, administrarea și comunicarea Asociațiilor de Băștinași (ADB)

□ Consultarea proiectelor ce urmează a fi plătite pe platforma națională de Crowdfunding GUVERN.24

□ Asistență privind cadrul legal și aspecte juridice în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării;

□ Finanțarea, atragerea de investiții și fundamentarea economică a proiectelor comune de implicare a migranților;

□ Instruirea și consultarea APL în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării

□ Reprezentarea APL la nivel național și internațional în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării

Beneficiari cheie a Serviciului

□ Autoritățile Publice Locale nivel I (Primari, consilieri locali, contabili, ingineri funciari, etc.);

□ Asociații de băștinași

□ ONG-uri locale

□ Beneficiari indirecti: cetățenii localităților din Republica Moldova.

Principiul Serviciului

Serviciul Migrație și Dezvoltare Locală asigură executarea atât a funcțiilor de bază ale Serviciului cât și a funcțiilor specifice, determinate de contextul solicitării parvenite.

Parteneri

Serviciul este creat cu suportul: Proiectul ui Migrație și Dezvoltare Locală (MiDL) finanțat de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC)

Contacte

Str. Columna 106A, Chișinău,
Republica Moldova
Tel: +(37322) 22-35-09,
Fax: +(37322) 22-35-29,
mob. 079588442
Persona de contact - Irina LUNCAȘU
e-mail: irina.luncasu@calm.md
info@calm.md;
www.calm.md

Tel.: + (373 22) 223509
Fax: + (373 22) 223529
+ (373 22) 213235

www.calm.md
www.facebook.com/calm.md
info@calm.md